

KÜRESELLEŞMENİN KENTLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: TEKİRDAĞ ÖRNEĞİ

Emre TAŞDAN

Yüksek Lisans Tezi

Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gökmen KANTAR

2019

T.C.

TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KÜRESELLEŞMENİN KENTLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ:
TEKİRDAĞ ÖRNEĞİ**

EMRE TAŞDAN

SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi GÖKMEN KANTAR

TEKİRDAĞ-2019

Her hakkı saklıdır

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin çalışmasının bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

... / ... / 20...

Emre TAŞDAN

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre TAŞDAN tarafından hazırlanan Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri: Tekirdağ Örneği konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca günü saat’da yapılmış olup, tezin OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Jüri Başkanı:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

...../...../20.....

Prof. Dr. Rasim YILMAZ

ÖZET

Kurum, Enstitü, : Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
ABD :Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı : Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri: Tekirdağ Örneği
Tez : Emre Taşdan
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Gökmen Kantar
Tez Türü, Yılı: Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Sayısı : 102

Küreselleşmenin tanımı yapılırken ortak bir paydada buluşulamama olmasına rağmen sonuç olarak aynı anlama denk gelen tanımlamalar yapılmaktadır. Gündelik yaşamımızla doğrudan ilintili olması tek başına bağımsız düşünülememesi küreselleşmenin her alanda etkilerinin olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Pek çok akademik araştırmalarda yapılan tanımlamalar farklılık gösterse de çıkarılan varsayımların ve sonuçların birbirine yakın görüşler olduğunu söyleyebiliriz. Dünya üzerinde öne çıkan şehirler kendilerine has özellikleriyle simgesel şehirler olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz metropolleri küreselleşen dünyada etkileşimden payını almaktadır. Şehirler arası iletişimin yoğun olması ticaretlerin artık ülkeler arası yerine mega kentler diye adlandırılan şehirler arasında yapılması metropol şehirlerin önemini giderek arttırmaktadır. Bu nedenle metropollerde gelişimin sürekli devam ettirilmesi ülkeler ve kentler arasında iletişiminin yoğunlaşması gerekmektedir. Ülkemizde dünya kenti olarak kabul gören İstanbul metropollere en iyi örnek olarak gösterilebilir. İstanbul'a yakın illerden olan Tekirdağ'ın yani şehrimizin gelişimini yapması metropol şehirler arasında yer alması bunu da küresel dünya akışı içinde sürdürmesi gerekmektedir. Yoğunlaşan küreselleşme ile beraber Tekirdağ'ın da bu etkileşimden uzak kalmayarak metropoller arasında yer alacağı tahmin edilmektedir.

Bu bağlamda yapılan araştırmada küreselleşmenin çeşitli tanımlamaları yapılırken aynı zamanda küreselleşmenin farklı boyutları ele alınmaktadır. Dünya üzerinde var olan kent modellerine değinilerek ülkemizde üç büyük şehir üzerinden açıklamalı olarak tasvir ve karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu çalışmada küreselleşen dünyada küreselleşmenin şehirler üzerinde oluşturduğu etkiler çeşitli kaynaklardan yararlanılarak ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Metropol, Şehir, Tekirdağ.

ABSTRACT

Institution, Institute,	: Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences,
Department	: Department of Health Management
Title	: Effects of Globalization on Cities: Example of Tekirdağ
Author	: Emre Taşdan
Adviser	: Dr. Gökmen Kantar
Type of Thesis , Year	: MA Thesis , 2019
Total Number of Pages	: 102

Despite the fact that the definition of globalization has not been met in a common pavilion, conclusions that correspond to the same meaning have been made as a result. Since it is directly related to our everyday life, it is possible to say that independent thinking alone is the influence of globalization on every field. Although the descriptions made in many academic researches differ, we can say that the assumptions made and the conclusions are close to each other. The cities that stand out on the world stand out as symbolic cities with their unique characteristics. Today's metropolises are getting a share of interaction in the globalizing world. Metropolitan cities are increasingly important because of the intense inter-city communication and the fact that trade is now among the cities called mega-cities instead of between countries. For this reason, continuation of the development in the metropolises must be continued and communication between the countries and the cities should be intensified. Istanbul metropolis, which is considered as the world city in our country, can be shown as the best example. The development of Tekirdağ, that is, the development of our city, which is close to Istanbul, must take place among the metropolitan cities and this must continue in the global world flow. With the intensification of globalization, Tekirdağ can be among the metropolises without staying away from this interaction.

In this context, various explanations of globalization have been made and at the same time different dimensions of globalization have been dealt with. The city models that existed on the world are mentioned and they are portrayed as being explained through 2 major cities in our country. In the globalizing world, the effects of globalization on cities are studied through literature searches.

Key Words: City, Globalization, Metropolis, Tekirdağ.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında desteğini esirgemeyen tecrübesinden ve bilgisinden faydalandığım, çalışmada büyük emek sahibi olan sayın Dr. Öğretim Üyesi Gökmen KANTAR hocama ve çalışmanın başından sonuna kadar desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen çok kıymetli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Tekirdağ, 2019

Emre TAŞDAN

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
TEZ ONAY SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. KÜRESELLEŞMENİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	3
1.1. KÜRESELLEŞMENİN TANIMI	4
1.2. KÜRESELLEŞMENİN FARKLI BOYUTLARI	8
1.2.1. KÜRESELLEŞMENİN EKONOMİK BOYUTU	9
1.2.2. KÜRESELLEŞMENİN SİYASİ BOYUTU	13
1.2.3. KÜRESELLEŞMENİN KÜLTÜREL VE TEKNOLOJİ BOYUTU	17
1.2.4. KÜRESELLEŞMENİN ÇEVRESEL VE MEKÂNSAL BOYUTU	21
İKİNCİ BÖLÜM	24
1. KÜRESELLEŞMENİN KENTLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	24
1.1. KÜRESEL KENT – DÜNYA KENTİ.....	25
1.2. METROPOL – MEGAKENT.....	32
1.3. KÜRESEL KENTLERİN SİYASET ÜZERİNE ETKİSİ	36
1.3.1. KÜRESEL KENTLERİN DEVLET VE YERELLEŞME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	37
1.3.2. KÜRESEL KENTLERİN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	40
1.3.3. KÜRESEL KENTLERİN KÜLTÜR VE MEKÂN ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	43
1.3.4. KÜRESEL KENTLERİN VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	49
1. KÜRESEL KENT OLARAK İSTANBUL	53
1.1. İSTANBUL’ DA KÜRESELLEŞMENİN TARİHSEL SÜRECİ	54
1.2. İSTANBUL’DA KÜRESEL KENT SÖYLEMİNİN NÜFUS, KÜLTÜR VE MEKÂNA ETKİLERİ.....	57
1.3. İSTANBUL’DA KÜRESEL KENT SÖYLEMİNİN EKONOMİ VE FİNANS SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ.....	61
2. KÜRESEL KENT OLARAK ANTALYA.....	64

2.1.	ANTALYA’DA KÜRESELLEŞMENİN TARİHSEL SÜRECİ.....	64
2.2.	ANTALYA’DA KÜRESEL KENT SÖYLEMİNİN NÜFUS, KÜLTÜR VE MEKÂN ÜZERİNE ETKİLERİ.....	66
2.3.	ANTALYA’DA KÜRESEL KENT SÖYLEMİNİN EKONOMİ VE FİNANS SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ.....	69
3.	KÜRESEL KENT OLARAK TEKİRDAĞ.....	70
3.1.	TEKİRDAĞ’ DA KÜRESELLEŞMENİN TARİHSEL SÜRECİ.....	70
3.2.	TEKİRDAĞ’DA KÜRESEL KENT SÖYLEMİNİN NÜFUS, KÜLTÜR VE MEKÂN ÜZERİNE ETKİLERİ.....	72
3.3.	TEKİRDAĞ’DA KÜRESEL KENT SÖYLEMİNİN EKONOMİ VE FİNANS SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ.....	78
	SONUÇ	86
	KAYNAKÇA	93
	İNTERNET KAYNAKLARI.....	98
	ÖZGEÇMİŞ.....	101

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:Dünya'daki Kentli Nüfusun Kent Ölçeklerine Göre Dağılımı (%).....	33
Tablo 2:Ülkeler Arası Karşılaştırma Tablosu	50
Tablo 3:2016 Yılı Küresel Finans Merkezleri Endeksi'ne Göre Dünyadaki İlk 5 Finans Merkezi.....	51
Tablo 4:Yıllara Göre İstanbul Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı	58
Tablo 5: Yıllara Göre Antalya Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı	66
Tablo 6:Yıllara Göre Tekirdağ Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı.....	73
Tablo 7:Tekirdağ İli Göç Durumu (2016).....	73
Tablo 8:İlçelere Göre Tekirdağ Nüfusu	74
Tablo 9: Tekirdağ'da yaşanan süre.....	75
Tablo 10:İlçeler Bazında Önce Çıkan Fonksiyonlar ve Merkez Türleri.....	77
Tablo 11:Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimine Katkı Yapmış En Önemli Faktör.....	80
Tablo 12:Tekirdağ İli Dış Ticaret Verileri	81

KISALTMALAR LİSTESİ

ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
ÇUS	: Çok Uluslu Şirketler
IMF	: Uluslararası Para Fonu
WB	: Dünya Bankası
GATT	: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
NAFTA	: Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
BTD	: Bilim ve Teknik Dergisi
MAI	: Çok Taraflı Yatırım Anlaşmaları
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
BM	: Birleşmiş Milletler
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
AVM	: Alış Veriş Merkezi
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

GİRİŞ

Günümüzde hiçbir gerçeklik küreselleşmeden bağımsız olarak artık ele alınamaz. Küreselleşme, tanımlaması yapılırken çeşitli anlamların yüklendiği, her anlamın kendi alanında geçerliliği olduğu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme, etkileşim içinde olması nedeniyle; farklı boyutlarının da ele alınması gerekmektedir. Çünkü küreselleşme sürecinde toplumların yeniden yapılanması ve ulus devletlerin yeni düzene uyumlu duruma getirilmesi söz konusudur. Bu araştırma içerisinde de görüleceği üzere küreselleşmenin, farklı alanlara olan etkisinin boyutları ele alınacaktır. Bu bağlamda siyaset bilimcilerinin küreselleşme olgusuna yönelik ideolojik görüşlerinin farklı olduğunu bilimsel olarak ifade edebiliriz. Düşünürlerin bir kısmı küreselleşmenin yanında yer alarak ulus devletinin sonunun geldiğini iddia ederken; bir kısmı, küreselleşmenin süper güç hegemonyasına dayanan bir piyasa tekelinin olduğunu ileri sürmektedir. Bunun içinde küreselleşmenin siyasetten ekonomiye, ekonomiden kültüre, kültürden vatandaşlık üzerine çeşitli etkileri bulunmaktadır. Çalışma içerisinde özellikle küreselleşmenin tanımlarından ziyade farklı alanlardaki etkilerine ve genel olan gerçeklikleri üzerinden gidilerek; yeni süreçte küreselleşmenin şehirler üzerindeki etkisi ele alınacaktır.

İçinde yaşadığımız kentler gün geçtikçe büyümekte ve kentin vasıflarının, konumlarının üzerine çıkarak farklı sorumlulukları üstlenmektedir. Dünyada büyük kentler: bulundukları ülkelerin önüne geçen büyük organizasyonları ile reklamları, fuarları ve büyük projeleri çatısı altında toplayan markalaşmış kentler olarak ifade edilmektedir. Bir kentin gelişimini etkileyen en önemli faktör orada uygulanan siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarıdır. Bu politikaların neticesinde kent kültürü toplumsal alanı her kademesinde anlam bulur, oluşan bu olgu da kentin ruhunu meydana getirir.

Ülkemizde markalaşmış, vizyon kent olarak adlandırılan ve bir dünya kenti olarak kabul gören İstanbul, gün geçtikçe büyüyen ve gelişmeye devam eden bir kent modelidir. Ülkemizdeki diğer kentlere öncülük yapan İstanbul, sınır komşusu olan Tekirdağ'a da katkı sunmakta ve gelişimini her açıdan etkilemektedir. Gelişen,

büyüyen bir şehir olarak Tekirdağ ise vizyon olma yolunda ve kentimiz metropol olma yolunda hızla ilerlemekte, uygulanan politikalar ile bu gelişimini sürdürmektedir.

Bölgesel olarak Tekirdağ, Trakya'nın incisi olarak gösterilmektedir. Çalışmada içerisinde gelişmekte olan Tekirdağ'ın avantajları ve dezavantajlarından bahsedilerek; uygulanan politikalar ve alınması gereken önlemler üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

Yaşadığımız yüzyılın en önemli kavramlarından biri olan küreselleşme, siyasi, sosyal ve ekonomik anlamda kendini tüm boyutlarıyla hissettirmektedir. Bu çalışmanın ilk bölümünde küreselleşme kavramının, farklı tanımlamalarının yanı sıra küreselleşmenin toplumsal ve çevresel anlamda ne gibi etkilerinin olduğu üzerinde durulacaktır. Küreselleşme kavramının, geçmişte tam olarak ortak bir tanımlaması yapılamadığı gibi bugünde kavram olarak bu tartışmalar küreselleşmenin tanımı üzerinde devam etmektedir. Bu çalışmada küreselleşme üzerindeki kavramsal tanımlamalardan yola çıkarak; küreselleşmenin, geçmişten günümüze kadarki durumu bilimsel bulgular ile değerlendirilecektir.

1. Küreselleşmenin Kavramsal Çerçevesi

Araştırmanın ilk kısmında küreselleşme kavramını tanımlamak için oluşturmaya çalışılacak tablodan yararlanılarak diğer alanların küreselleşme kavramından ne anladıkları konusu üzerinde durularak ve küreselleşmeyi kendi alanları çerçevesinde nasıl tanımladıkları incelenecektir. Küreselleşmenin toplumsal, çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda en önemli etkisi, insanın yaşadığı en etkin yerleşim merkezi olan kentlerde hissedilmektedir. Bu etki kentlerin kimlikleri, kentlerin kalitesi, çevresel değeri ve kentin altyapısı üzerinde görülmektedir. Ancak küreselleşme, kentlerin tarihi ve kültürel değeri üzerinde artı veya eksi birçok etki de oluşturmaktadır. Küreselleşmenin tanımlamasını yaparken, özellikle çalışmanın evrenini oluşturan “kentleşme” ile ilgili tanımlamaları çalışma için temel bir kaynak oluşturacaktır.

Küreselleşme sürecine dayanak olan en önemli nedenlerden biri şüphesiz teknolojik gelişmelerdir. Bütün dünyayı birbirine bağlayan ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişim küreselleşme sürecini hızlandırmış ülkelerin, toplumların ve milletlerin birbirleri ile olan etkileşiminin daha kolay hale gelmesine yardımcı olmuştur (Tanrıverdi, 2017:14) . İletişim ve ulaştırma sayesinde birbirinden çok uzak yerlerde yaşayan insanlar, çalışanlar ve diğer tüm birimler birbirine çok daha yakın hale gelmiştir. Örneğin; hava yolu sayesinde dünyanın en uzak iki uç noktası bile bir

günden daha az sürede kat edilebilmektedir. Bu durum hem kültürel hem sosyal hem de ekonomik anlamda toplumların, ülkelerin ve şehirlerin birbirine daha yakınlaşmasına yardımcı olmaktadır.

Geçmişten günümüze hayatımızda varlığını sürdüren ve tüm dünyayı etkilediği düşünülen küreselleşme kavramı, ülkelerin aralarındaki sınırları ortadan kaldırmasına sebep olmasıyla birlikte ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda birbirlerini etkileyen bir kavram olarak günümüze kadar gelmiştir. Mesafe kavramının önemini yitirmesiyle birlikte teknolojinin de hızla ilerlemesiyle küreselleşme kavramı siyasi, toplumsal ve ekonomik alanlarda etkilerini göstermiştir. Kentlerin tüketimin merkezi haline gelmesiyle birlikte kentlerin uluslararası sermayeden pay alma ihtiyacına girmelerine neden olmuştur. Çalışmanın ilk kısmında küreselleşme kavramının tanımlaması gelişen ve ilerleyen dünya düzeninde yapılmaya çalışılmış ve sonrasında ise küreselleşmenin hangi alanlarda ne gibi etkilerinin olduğuna değinilmiştir.

1.1. Küreselleşmenin Tanımı

İngilizcesi “globalization” olan ve İngilizcede “geniş açılı bakma, dünya genelinde, tüm dünyada” gibi manalara gelen küreselleşme kelimesinin çeşitli anlamları bulunmaktadır (Coşkun, 2016: 1). Küreselleşme kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde “globalleşme” olarak da kullanılmıştır. Bilimsel alanda çalışanların da en çok üzerinde durdukları küreselleşmenin, ne olup ne olmadığı, küreselleşmeyi ortaya çıkaran sebeplerin neler olduğu ve küreselleşme sürecini hızlandıran etmenler hakkındaki konularda akademik çalışmalar yapılmaktadır (Kürkçü, 2013:2). Birçok bilimsel çalışmalara ve eserlere rağmen küreselleşmeyi tanımlayacak ortak bir tanımlama yapılmamıştır. Küreselleşme kavramının çeşitli alanlardaki etkilerinin farklı olması genel kabul gören bir tanımlamasının yapılmasına imkân vermemiştir.

Küreselleşen dünyada kişi karar alırken ve tanım yaparken benlik duygusuna anlamlar yükleyerek kavram üretmiştir (Kantar, 2018:26) Küreselleşmeyi her insan kendi inanç dünyasına ve ideolojik yaklaşımına göre değerlendirmeye çalışmıştır (Dikkaya ve Özyakışır, 2008: 12). Kendi inanç ve görüşlerine göre anlatılmak istenen küreselleşme kavramı bir bakıma tanımlanan ortamın şeklinin

verilmeye çalışıldığı bir durum gibi ortaya çıkmıştır. Küreselleşme, XX. yüzyılın son yıllarında insanlığın olağanüstü sıklıkla kullandığı, ekonomiden siyasete, siyasetten toplumsal etkinin her alanındaki farklılıklarını belirtmek için kullanılmaktadır (Keleş, 2006: 57). Son yıllarda küreselleşme kavramı yaşamın her alanında ortaya çıkmış bu nedenle adından çokça söz ettirmiştir.

Küreselleşme kavramını çok açık bir şekilde şu veya bu anlama geldiğini söylemek, kavramın kapsamını daraltmamıza sebep olabilir. Kimilerine göre küreselleşme kavramı, küreselleşme olmadan mutlu olamayacağımız bir şey iken kimilerine göre ise mutsuzluğumuza sebep olan bir kavram olduğu söylenebilir (Bauman, 2014: 7). Dünyada ülkeler arasındaki sınırlar devam ediyor olsa bile yaşanan teknoloji ve iletişimdeki gelişmeler ile birlikte bu sınırlar ortadan kalkmıştır. Örneğin; televizyon ve özellikle internet alanındaki gelişmeler neticesinde kişiler görsel basında çıkan haberlerden dolayı mutlu veya mutsuz olmuştur. Kısaca ifade etmemiz gerekirse dünya artık küresel bir köy haline gelmektedir. Sınırlarının gün geçtikçe önemini yitirmeye başlaması ile birlikte; dünyada mesafelerin artık bir değerinin kalmadığı görülmektedir.

Küreselleşme kavramını açıklamaya yönelik birçok tanımlama yapılmış fakat tanımlamayı yapanlar, tanımlamayı kendi ideolojik bakış açılarından yaptıkları için ortak bir tanım üzerinde buluşulamamıştır. Örneğin; siyaset uzmanı ile ekonomi uzmanının küreselleşme kavramını ortak tek bir tanım olarak tanımlamaları düşünülmemiştir. Çeşitli bilim adamlarının kendi alanlarına göre küreselleşmeyi nasıl tanımladıklarına bakacak olursak, David Held'e göre küreselleşme; toplumsal ilişkilerde ve işlemlerde organizasyonların kapsamı ve etki alanları açısından ifade edilmektedir. Bu dönüşümün içinde barındıran süreç olarak düşünülmesinin yanında dünya üzerinde kara parçalarını birbirine bağlayan faaliyetleri ve bu faaliyetlerin birbirine bağlayan ağları ortaya çıkarmaktadır (Steger, 2013: 28). Held'e göre yapılan çeşitli dünya organizasyonlarının ortak bir mekânda buluşturulması sayesinde kara sınırları bir organizasyon sayesinde ortadan kaldırılabilir. R. Robertson'a göre küreselleşme; dünya üzerindeki sosyal ilişkilerin yoğunlaşarak artması ve farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşiminin yoğun bir biçimde olduğu bir

süreçtir diye tanımlamaktadır (Aslanoğlu, 1998: 170). Milletler arası etkileşimlerin olması sebebiyle kültür alışverişi sürekli devam etmiştir. Günümüzde etkileşim içinde olmayan herhangi bir alan bulunmadığı gibi oluşan veya gerçekleşen bir değişimin, zincirin halkaları gibi birbirleriyle ilişik içinde birbirinden bağımsız düşünülmemiştir.

Küreselleşmeye ekonomik açıdan bakan Prenab Bardhan, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından Güney Afrika'da düzenlenen “Social Justice in the Global Economy (Küresel Ekonomide Sosyal Adalet)” formunda küreselleşmeyi uluslararası iktisadın bütünleşmesi ve özellikle yatırımlara açık, sınırsız olması gerektiğini söylemiştir (Elçin, 2016: 5). Küreselleşmeye bakış açısı kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Kimilerine göre küreselleşme kaçınılmaz bir durum iken kimilerine göre hem kaçınılmaz hem de özendirilmesi gereken bir süreç olarak düşünülmektedir (Aslanoğlu, 1998: 126). Bakış açısı o anki konjonktüre göre yapıldığından kimileri küreselleşmeyi olumlu tarafından ele almakta kimileri ise olumsuz etkilerinden bahsetmektedir.

Jonathan Moran'a göre küreselleşme; ulusların dünya ekonomisinde finans ve üretim önceliğindeki farklı seviyelerin niteliksel ve niceliksel uluslararası bütünleşmesini ve ekonomik anlamda sınırların ortadan kalkmasını ifade etmektedir (Aktel, 2016: 2). Herhangi bir sınırlama veya duvarlar olmadan kolayca etkileşimin olabileceği bir boyut olarak tanımlamaktadır. Gümrük duvarlarının ortadan kaldırılması buna örnek olarak gösterilmektedir. Toprak sınırlarının ortadan kalkarak erişimin daha kolay olduğu insanların bilinçli veya bilinçsiz olarak kendilerini içinde buldukları yeni bir sistem gibi görülmektedir.

Küreselleşmeyle ilgili birçok kişinin ittifak halinde olduğu bir tanım şöyledir; “küreselleşme; insan, sermaye, teknoloji ve hizmetler bakımından entegrasyonun sağlanması” diye tasvir edilebilmektedir (Adams, 2008: 30). Birçok küreselleşme tanımı aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Küreselleşme ulusal sınırları aşan bir ortaklık ve işbirliğidir.

- Toplumsal anlamda komunikasyon inkılabı sonucunda dünya üzerindeki kişilerin yaşam stilinden, nelerden hoşlandıklarından ve neleri tüketmek istediklerinden bilgilerinin olduğunu göstermektedir (Yıldırım, 2000: 85).
- Özellikle bilgisayar, akıllı telefon ve bu bağlamda internet dünyasındaki ilerlemeler neticesinde dünyamız küçülmekte, bilgi birikimlerinin daha çabuk el değiştirilebildiği bir alan haline geldiği etkileşimin sürekli olduğu bir durumdur.
- Çeşitli doğa kirlenmelerinin, ağaç katliamlarının, nükleer atıklar yada kimyevi atıkların sebebiyle önü alınamayan çevre sorunlarının bir diğeri adı ekolojik küreselleşmedir.
- Kişilerin aynı hayat stilini yaşamaları, dünya lisanı olarak kabul edilen İngilizceyi konuşmaları, eğlence yerlerinin benzerlik göstermesi, tüketim toplumlarına dönüşen kişilerin nerde nasıl yaşayacaklarını ve neleri yapmaları gerektiğini ortak pay ölçüsü haline gelerek bir standartlaşma seviyesine ulaştığı benzer hayatları ortaya çıkmaktadır.

Görüldüğü üzere çeşitli alanlarda ifade edilmeye çalışılan küreselleşme hangi dokunuşlardan etkilenecek biçim aldığı ve toplumların ortak paydalarına nasıl indirildiği çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. Bugünkü anlamda farklı ulusların piyasalarının bütünleştirilmesi anlamına da gelebilmektedir. Tek bir amacı olan ve sermayenin piyasada dolanımını kolaylaştırabilecek sistemin oluşabilmesi için zincirin halkaları oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Küreselleşmenin toplumsal sürecinde toplumlarda ortaya çıkan ortak özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Toprak sınırlarının ortadan kalktığı coğrafi alanların bir önemini kalmadığı devletleri birbirinden ayıran bir unsur olmaktan çıkmaktadır.
- Küresel toplumları kuşatan tek ekonomik sistem “serbest pazar ekonomisi” olmaktadır.

- Çok uluslu şirketler (ÇUS) dünya ekonomisinin merkezindeki güç konumuna gelmektedir.
- Mesafe kavramlarının değerini kaybetmesiyle beraber, kitlesel imalat sistemindeki birikim rejiminin dayandığı Keynesgil politikalar da zamanla değerini kaybetmektedir (Eraydın, 2001:366). Devletin müdahalesinin azaldığı üretim ve tüketim ilişkilerinin olduğu söylenebilmektedir.
- Küreselleşen dünya kentler arasındaki rekabeti de hızlandırmıştır. Çeşitli organizasyonlar için yapılan yarışmalar, Avrupa Kültür kenti gibi çeşitli durumlarda şehirlere yeni vazifeler verilmiş, iktisadi, siyasi ve toplumsal alanda birbirleriyle rekabet etmeleri gereğini aşılacaktır.

Küreselleşme tek aşamalı bir olgu olmaktan çıkarak bu aşamaların her noktasının bilinmesi ve anlaşılması gerekir. Nasıl bir otomobil چراغının, motorun nasıl çalıştığını görmek için motoru durdurup sökmesi gerekiyorsa, küreselleşme araştırmacısının da küresel karşılıklı bağımlılık ağını anlayabilmesi için analitik ayırımları kullanması gerekir (Steger, 2013: 59). Tek bir bakış açısı ile küreselleşme kavramını anlamaya çalışmamalıdır. Küreselleşmeyi çeşitli boyutlarında ele alarak küreselleşme olgusuna farklı bakış açılarından bakılması gerekmektedir. Toplumlara etkileri incelenirken küreselleşmenin çeşitli yönlerden farklı boyutlarının olduğunu ve bu farklı boyutların küreselleşmeyi anlamamızda katkıları olacak ve araştırmamıza ışık tutacaktır.

1.2. Küreselleşmenin Farklı Boyutları

Küreselleşme kavram itibariyle etki düzeyi geniş ve kavram etrafındaki etmenlerle iç içe geçmiş bir olgu olmakla birlikte kavramın ortaya çıktığı günden itibaren geçerli ve kesin bir tanımlaması yapılamadığı ve bu nedenle tanımlamasına yardımcı olabilecek farklı boyutları ile birlikte ele alınacaktır. Tek bir bakış açısı ile ele alınmasının sağlıklı bir tanımlamasına imkân vermeyeceğinden etkilerinin olduğu alanların da yardımıyla hem tanımlamaları yapılacak hem de küreselleşmenin çeşitli boyutlara yaptığı etkileri üzerinde durulacaktır. Küreselleşmenin, kavram olarak pek çok alanla bir etkileşiminin olması; kavramı tek başına incelemeye engel olacağı için

küreselleşmenin farklı boyutlardaki etkileri ile beraber anlaşılması daha yararlı olacaktır.

1.2.1. Küreselleşmenin ekonomik boyutu

Küreselleşme, iktisadi, politik ve toplumsal alanda birçok ögenin etkileşimi içinde olduğu bir kavramdır. Bu etkileşim, içerisinde özellikle gelişmekte olan ülkeler, iktisadi açıdan küreselleşmesi hedeflenmektedir. İktisadi boyut küreselleşmenin, en mühim gerçekliğidir. İktisadi küreselleşme, genel anlamda uluslararası ticaretin ve yatırımın yayılmasına; yoğunlaşmasına karşılık gelmektedir (Aktel, 2016: 197). Uluslararası ticaret çok uluslu şirketlerin sayısının giderek artması ile mümkün görünmektedir. Küreselleşmenin iktisadi boyutuna bakıldığında mal ve hizmet üretimini ve ticaretini; çok uluslu firmaların etkinliklerini ön plana çıkarmaktadır. Diğer yandan ise kamusal alanların özelleştirilmesi, teknolojik değişimlerin ve gelişimlerinin de etkisiyle kural tanımayan yaklaşımları da ön plana çıkarmaktadır. (Elçin, 2017: 14). Çok uluslu firmaların, ulus devletlerin önüne geçerek kural tanımayan yaklaşımları sebebiyle; toprak sınırlarını ortadan kaldırmaktadır.

Mc Donaldlaşma günlük hayatta istenilenin ve bu istenilene ulaşma arasındaki zamanın kısaldığı, paranın daha kolay ve daha çok emek karşılığı harcanılarak hesaplanmasını kolaylaştırdığı, tüketilecek ürünün benzer standart hale geldiğinden akla başka bir isteğin gelmediği, tüketicinin hâkimiyeti sağlanarak kuyruğa girmeyi, aynı menü sunumları, rahatsızlık veren oturma ya da bekleme yerlerinin standartlaşarak topluma yayılması anlamında olduğu söylenebilmektedir (Aslanoğlu, 1998: 161).

Ekonomik küreselleşmeye örnek verecek olursak hazır yiyecek alanında Mc Donalds işletmesi verilebilir. Hızlı tüketim ve bu tüketim için tüketicinin çaba sarf ettiği bir sistem olarak görülmektedir. Bu yapı öyle bir sistem halini almıştır ki dünya genelinde şubesinin olduğu her ülkede aynı profilleri görülmektedir. Kalıplaşmış, benzer ve sıradan tüketici modelleri ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme ile uluslararası firmalar farklı ülkelerde var olma mücadelesi içerisine girerek şubelerini özellikle büyük şehirlerde açmak istemektedir. Bu sayede ülke sınırlarını aşarak dünya geneline küreselleşerek hitap etmektedir.

Çok uluslu şirketlerin yanı sıra uluslararası iktisadi örgütler de küreselleşen ekonomide yerlerini almaktadır. Amaçları dünya ekonomisine istedikleri şekilde bir düzen vererek; bu düzen içerisinde ticaretin, sermayenin, üretimin dolaşımında ortaya çıkabilecek engellerin kaldırılmasını istemektedirler. Bu bağlamda kurulan örgütler, genellikle finans merkezli kurulan uluslararası yapılardır. Modern iktisadi küreselleşmenin başlangıcı, II. Dünya Savaşının sonlarında Bretton Woods'ta katılımcıların görüşlerini bildirmeleri üzerine, yeni milletler arası iktisadi düzenin aşama aşama oluşturularak ortaya çıkması ile kararlaştırılmıştır. Görüşmelerden sonra üç yeni uluslararası iktisadi yapının kurulmasının temelleri atıldı (Steger, 2013: 62). Bunlar;

- Uluslararası Para Fonu (IMF)
- Dünya Bankası (WB) olarak bilinen Uluslararası Yeniden İnşa ve Gelişme Bankası
- Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) (Daha sonra GATT yerine Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 1955'te kuruldu (Steger, 2013: 62)

Bu uluslararası örgütler aracılığıyla yapılan anlaşmalar sayesinde küresel aktörler dünya ekonomisine istedikleri doğrultuda yön verebilmektedir. Bu örgütlere üye olan ülkeler özellikle dünya ekonomisinde söz sahibi olan ülkeler konumuna gelmektedir. Aynı zamanda bu örgütler, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin finansman ihtiyacını karşılamaktadır. Gelişmiş ülkeler, bu örgütler aracılığıyla finansman ihtiyacı olan ülkelerin yatırıma ihtiyaç duydukları pozisyonlarda kendi menfaatleri doğrultusunda uluslararası firmaları aracılığı ile yatırımlarını yapabilmektedir. Bu örgütler, gelişmekte olan ülkelere ihtiyaçları doğrultusunda finansman açısından da kaynak sağlamaktadır.

Son yüzyılda iktisadi düzenin önemli yapı taşları haline gelen devasa büyük şirketler, güçlü milletlerarası iktisadi yapılar ve bölgesel ticaret sistemleri meydana çıkmıştır. İktisadi küreselleşmeyi, dünya üzerinde bir nevi serbest ticaretle ilişkilendirebiliriz. Örneğin NAFTA ve GATT gibi bölgesel ve uluslararası ticaretin liberalleştirilmesi gibi anlaşmalar yoluyla küresel bir pazar oluşması; çok yönlü ve

çok uluslu bir ekonomik işlevsel mekanizmalar oluşturmaktadır (Steger, 2013: 65). Ülkeler, uluslararası örgütler aracılığıyla kendi aralarında yaptıkları anlaşmalar ile bir ekonomik sistem kurmak istemektedir. Bu sayede ortak bir küresel pazarın oluştuğu ve kurallarının kendi istekleri doğrultusunda uzlaşma yoluyla koydukları bir uluslararası pazar ortaya çıkmaktadır. Finans piyasalarındaki işlemler, teknolojik gelişmeler ile birlikte iyice hızlanarak artmakta piyasalar yirmi dört saat açık kalmaktadır. Bu sayede sermayenin kolayca piyasalarda dolaşımı sağlanabilmekte; gelişen teknoloji ile birlikte işlem yapmak isteyenler, her zaman açık bir serbest piyasa bulabilmektedir.

Diğer yandan ise küresel piyasada gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasında ölçsüz bir yapılanma söz konusudur. Gelişmiş ülkelerde bulunan sanayi, dış ticaret, teknoloji ve sermaye alanları gelişmekte olan ülkelerin hareketlerini kısıtlamasına neden olmaktadır. Bu sebeple gelişmekte olan ülkeler sahip oldukları hammaddeler ve güçlü emek nüfusu sayesinde bu açığı gidermeye çalışmakta fakat gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmaktadır. Gelişmiş ülkeler ile aralarında bir hayli mesafe bulunan gelişmekte olan ülkeler hammadde açısından zengin olduğu ürünlerin pazarlamasını bu gibi ülkelere yapmaktadır. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler, yatırım ihtiyacından dolayı gelişmiş ülkeleri bu hammaddeleri işleyebilmeleri için kendi ülkelerine çekmektedir. Teknoloji bakımından geride kalmaları sebebiyle gelişmekte olan ülkeler; sahip oldukları hammaddeyi işleyememeleri neticesinde gelişmiş ülkelere daha cazip teklifler sunarak, yeni yatırımlar ve istihdam alanları oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelerdeki ucuz emek maliyetleri sebebiyle bu yatırımların cazip olduğunu bilerek, yatırımlarını uluslararası firmalar aracılığıyla yapmaktadır.

İktisadi küreselleşme, ülkelerin ekonomilerini birbirlerinden ayıran çeşitli kısıtlamaları ortadan kaldırarak; minimize edilen mal, hizmet, işgücü ve sermayenin dolaşımının, daha hızlı ve kolay hale gelmesi şeklinde ifade edilebilir. Sınırlamaların ve sınırların ortadan kalktığı serbest piyasa ekonomisi ile ülkeler arasındaki geçişlerin daha kolay olduğu ve birbirleriyle içselleştikleri bir sistem haline gelmektedir. Örneğin; Amerikalı bir vatandaşın, Türkiye Borsasında

istediği bir firmanın hisselerinin alım satımını kolayca yapabilmektedir. Yani milyonlarca yatırımcı istediği anda istediği satın alma emirlerini verebilmektedir. Çok uluslu şirketlerin, istediği ülkenin piyasalarında serbestçe işlem yapması ve o ülke ekonomisini etkilemesi küresel piyasada mümkündür. Bu imkân küresel piyasada internet veri tabanlı teknolojilerin artması ve gelişmesiyle birlikte oluşmuş; ekonomik ve siyasi gelişmelere açık bir hal almasını sağlamıştır.

İktisadi küreselleşme beraberinde, piyasa ekonomisinin dünya genelinde gelişerek oluşan örgütlenmelerin hızlanmasını, serbest ticaret faaliyetlerinin yayılmasını, sermaye dolaşımının daha kolay hale gelmesini, ülkeler arası ticaretin gelişerek hacimlerinin artmasını ve bu sayede çok uluslu şirketlerin etkinliklerinin artmasına katkıda bulunmuştur (Aktel, 2016: 197).

Ticaretin uluslararasılaşması, finansman işlemlerindeki serbestleşmeyle birlikte meydana gelmektedir. Finans piyasalarındaki işlemler günün 24 saat açık kalmakta ve işlem görmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki finans piyasalarının değişimi diğer tüm ülkelerde bir değişime neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde meydana gelen siyasi, toplumsal ve ekonomik olaylar dünya ekonomisine anında etkiye sebep olmakta ve anında olumlu ve ya olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Ülkeler, kendi iç piyasasındaki engelleri ortadan kaldırarak daha rekabetçi bir alan oluşturması ile beraber piyasalara katılacak katılımcıların sayısındaki artış ile birlikte daha rekabetçi ve daha etkin bir piyasa oluşturulacaktır (Kılınç vd., 2014:44). Aynı zamanda piyasaların çevresel faktörlerden kolayca etkilenebileceği ve bu etkilere anında tepki verebileceği söz konusudur. Ülke ekonomilerini birbirinden ayıran gümrük duvarlarını ortadan kaldıran mal, hizmet, işgücü ve sermayenin daha kolay dolaşılabilir haline gelmesi ile toprak sınırlarının bir öneminin kalmaması sonucunda ekonomik anlamda dünyanın bütünleşmesi meydana gelmektedir.

Ülkeler doğrudan yabancı sermayeye güvenli bir ortam sunarak piyasaya çekebilmek için denetimleri azaltarak daha rahatça sermayenin dolaşabileceği piyasalar haline getirmeye çalışmaktadır. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının, doğru şekilde tanımlanması çalışma içerisindeki sınırları belirlemek ve yanlış

sonuçlara yönelmemek açısından da önemlidir (Kantar, 2008:5). Bu sayede uluslararası yatırımcılar sermaye piyasalarında rahatça yatırım yapmaktadır. Fakat daha sonra fiyatların gerçek seviyelerinin üstünde fazlasıyla şiştiğinin farkına vardıklarında yaptıkları yatırımları geri çekerek yani sıcak parayı ülkeden dışarıya çıkararak; ülkelerin yabancı paralar karşısında durdurulamayan bir değer düşüşüne sebep olmaktadır. Bunun sonucu olarak doğrudan yabancı sermayeyi çekmek isteyen ve denetimini kurallarına göre uygulamayan ülkede işsizlik artmakta, ekonomik üretim düşmekte, ücretler gerilemekte ve ülkede bir finansal kriz oluşması olasılığı meydana gelebilmektedir. Küresel mali piyasalarda sermaye hareketlerinin, günümüzde sınırsız ve bağımsız bir şekilde miktarına ve çeşitliliğine bakılmaksızın hareketlerinin serbest olması bankacılık sistemlerinin yürütülmesinde önemli bir role sahiptir. Etkileşimin çok üst düzey olduğu bu durumlarda döviz geçişlerinin aralıksız sürmesi küreselleşen dünya düzeninde döviz piyasalarının önemini giderek arttırmaktadır (Bayar, 2008: 24).

Dünya nüfusunun artması ile birlikte ulaşımın ve iletişimin kolayca oluşabildiği ve teknolojinin giderek artan bir seviyede gelişerek ilerlemesi, serbest ekonomik sistemin önünü açarak uluslararası ticareti artırmaktadır. Bu nedenle ülkeler sermayeyi çekebilmek için çeşitli serbestleştirme politikaları uygulayarak sermayenin ülke sınırlarına girmesi için çaba göstermekte ve birbirleriyle yarış etmektedir. Bu sayede çok uluslu şirketler ortaya çıkmaktadır. Çok uluslu şirketler oluşturdukları markalar ile tekelci güçlerini artırmaktadır. Teknolojik anlamda üstünlüklerini kullanarak, teknolojilerini aktarmadan rekabet edilebilmelerini önlemekte piyasalarda rekabet edilemeyen çok uluslu şirketler haline dönüşerek güçlerini artırarak yollarına devam etmektedir.

1.2.2. Küreselleşmenin siyasi boyutu

Küreselleşme, mesafeleri ortadan kaldırırken; insan ilişkilerinin ise teknolojinin yardımıyla daha ileri boyutlara taşımıştır. Yeni Dünya düzeni yöresel ve bölgesel olmaktan öteye giderek daha çok bireyler arasındaki ilişkilerin mevcut olduğu bir ilişkiler bütününe dönüşmektedir. (Kıvılcım, 2013: 226). Küreselleşme, farklı sosyal kültürlerin ve dini inanışların daha yakından tanınmasına katkıda

bulunmuş, milletler arasındaki yaygınlaşan ilişkilerin yoğunlaşması ile birlikte ideolojik farklılıkların ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Çelik, 2017: 68). Dünyanın herhangi bir noktasında yaşayan bir kabilenin hangi inanç sistemine sahip olduğu, yaşam koşulları ve bu koşullarda nasıl hayatını sürdürdüğünü teknolojik gelişmelerin katkısıyla öğrenmekteyiz. Küreselleşmenin getirmiş olduğu ve insanlara sağladığı çeşitli imkânlar internet, televizyon vb. sayesinde dünyanın her yerine ulaşabilmekte veya oradan anında haberdar olabilmekteyiz.

Siyasi küreselleşme, birbirlerine ortak kurallar ve ortak çıkarlar ile belirlenmiş, menfaat ilişkileri çerçevesinde kurulan kuruluşlar etrafında toplanmıştır (Steger, 2013: 93). Her ülkenin hemen hemen diğer tüm ülkelerde büyükelçisinin olması, o ülke ile ilişkilerini iyi seviyede tutarak ülke hakkında gelişen olaylardan anında bilgi sahibi olmak istemesinden kaynaklanmaktadır. Artık günümüzde büyükelçilere ek olarak ulus ötesi şirketler aracılığıyla da ilişkiler sıcak tutulabilmektedir. Küreselleşme, modern diplomasinin giderek değerini kaybetmesi ve işlevselliğinin azalmasına ve devletlerarasındaki siyasi ilişkilerin diplomasi dışında ilişkiler ile çoğalmasına ve bu ilişkilerin çok yönlü(ekonomik, siyasal, toplumsal) olmasına sebep olmuştur. (Özkan, 2017: 1). Ulus ötesi firmalar, kendi aralarında yaptıkları anlaşmalarla ülkeler arasındaki bağlantıyı firmalar üzerinden kurmaktadır.

Siyasi küreselleşme, günümüzde yaşanan gelişmelere bağlı olarak sınırsız bir dünyanın kurulması ile birlikte devletin tek güç olduğu sistemin yavaş yavaş gücünün azalması olarak tanımlanmıştır. Önceleri milletlerarası sistemin ana aktörü olan ulus devletin üstünlüğünün azalarak yerine yetkilerini devrettiği kuruluşlarla paylaşması, otoritesinin azalmaya başladığını göstermektedir. (Gulgun, 2017: 2). Büyük ölçekli ulus ötesi şirketler uluslararası anlaşmalarda devletlerin önüne geçmeye başlamıştır. Politik sınırlamalar, devletlerin belli toprak parçaları üzerindeki mutlak hâkimiyetlerinin gücünü giderek kaybetmesine; insan hakları, demokrasi, sivil toplum örgütleri gibi dış müdahalelerin olabildiği ve tek tip bir yapının olduğu modelden uzaklaşarak ulusların üstünde bir modele geçiş süreci olarak tanımlanmıştır. Bu sayede küreselleşmeyle birlikte insani hakların yani demokrasi,

özgürlük ve çevrenin korunması gibi diğer temel değerler, ulusal nitelik kazanarak; ulus ötesi kuruluşların korunması ve muhafazası altına girmiştir (Çelik, 2017: 69).

Örneğin, Avrupa Birliği, 1950'de Fransız dışişleri bakanı Robert Schuman'ın, Fransız ve Alman kömür ve demir üretimini düzenleyecek bir ulus-ötesi kurum yaratmayı hedefleyen mütevazı planıyla ortaya çıkmış, yarım yüzyıl sonra 15 üye ülke, ortak kamu politikaları üreten ve bağlayıcı güvenlik düzenlemeleri tasarlayan siyasi kurumlara sahip sıkı bir birlik olarak ortaya çıkmıştır (Steger, 2013: 94).

Bunun gibi birçok örgütlenmiş kurumların ortaya çıkması, devletlerin siyasi özelliklerini arka plana atarak çeşitli örgülerin etrafında toplanmaya başlamasıyla gerçekleşmiştir. Günümüzde devletlerin üstünde yetkilerle donatılmış küresel ya da bölgesel birleşmeler; klasik devlet yapısının sarsılmasıyla beraber millet kavramı da değerini kaybetmiş, yerini çıkar gruplarının dayanağı olarak adını topluluk kavramına bırakmıştır (Özkan, 2017:2). Örneğin; Uluslararası Af Örgütü ve Greenpeace gibi Uluslararası STK'ler, devletlerin vermiş olduğu kararlara meydan okuyarak, kişilere devletlere karşı güvence verebilen kuruluşlar olarak milyonlarca insanı temsil etmektedir (Steger, 2013: 96). Çeşitli ulusal örgütler bir noktadan sonra gelişmiş güçlü ülkelerin menfaatleri doğrultusunda çalışmakta, sadece alınan kararların meşrulaştırılmak istenildiği, bu karardan örgüt içinde bulunan tüm grupların aynı sorumluluk altında bulundurulduğu bir örgüt haline gelmiştir. Kurulmuş olan uluslararası nitelikteki yargı organı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AHİM), devletlerin üstünde aldığı kararlar neticesinde ülkelere meydan okuyabilmekte ve aynı zamanda ülkelerde alınan kararların bozulmasını isteyebilmektedir. Kurulan örgütler ne kadar güçlü ise devletler ile mücadelesi o ölçekte güçlü olmaktadır.

Küreselleşen dünyada önemli olan güçlü ulusal devletler, yerlerini küreselleşmenin de etkisiyle uluslararası organizasyonlara bırakmaktadır. Örneğin Birleşmiş Milletler 'de alınacak kararlar üye tüm ülkelerin katılımı ile ortak bir karar alma mekanizması içerisinde alınmaktadır. Kurulan ekonomik örgütler ile birlikte ulus devletin kendi ulusal sınırları içindeki egemenliğini giderek azaltmasına, alacağı

kararlarda bu örgütlerden etkilenmesine sebep olmuştur. Ayrıca bireylerin vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları devletlerinde, karar mekanizmalarına olan güvencinin azaldığı durumlarda, uluslararası örgütlere haklarının korunması ve savunulması için talepte bulunabilir.

Ekonomik anlamda küçük olan ülkeler, örneğin Avrupa Birliği (AB) gibi bir örgütün içine dâhil olmaya çalışarak, küreselleşen dünyaya uyum sağlamış ve kendilerini bu gibi örgütlerle koruma altına almıştır. Ülke sınırlarının ortadan kalkması ve teknolojinin hızla gelişerek ilerlemesi neticesinde, bu gelişime ayak uyduramayanlar bu örgütlerde alınacak kararlar ile yollarına devam etmeye çalışmaktadır. Siyasal anlamda bu örgütler içerisinde herkes eşit hakka sahip olduğu varsayımı olmasına rağmen, güçlü devletler kararların alınmasında etkili olmakta ve diğer ülkeler bu kararlara uymak zorundadır.

Küreselleşme, imparatorluklar veya tek adamlı liderliklerin hâkimiyeti yerine demokratik sistemle yönetilen devlet modelini teşvik etmektedir. Bu bağlamda, demokratikleşme süreci içine giren devletler ilk önce kendilerine yakın komşu ülkelerini etkileyebilmekte ve bu ülkelerdeki demokratikleşme adımlarının atılmasına neden olabilmektedir. Örneğin Orta Doğu’ da başlatılan demokratik akımların etkisiyle bölgede yıkımların ve savaşların hala sürmekte olduğu gözlemlenmektedir. Burada yaşanan olaylar, özellikle küresel aktörleri yani güçlü dünya ülkelerini ve komşu ülkelerini yakından ilgilendirmektedir. Küresel aktörler burada gelişecek, sonuçlanacak olayların hangi kısmında yer alacaklarına; bölgede çıkacak sonuçlara göre karar vermektedir.

Son olarak dünya üzerindeki herhangi bir yerde devletleri, ulusları ilgilendirecek olaylarda, Suriye iç savaşı, mülteciler sorunu, Kuzey Kore hidrojen bombası denemeleri, ekonomik krizler gibi çeşitli olaylar neticesinde oluşan uluslararası etkileşimlerin tamamında siyasi küreselleşmeden bahsedebiliriz. Suriye’ de yaşanan olayların sebebini, küresel aktörlerin ekonomik, siyasal ve toplumsal olarak ortaya koydukları bölgesel çıkar ilişkilerini sonucu olarak tarif edebiliriz. Yaşanan olaylar sonucunda, Suriyelilerin göç etmesi Birleşmiş Milletler ’de gündeme gelmiş ve bu göçün küresel bir sorun haline gelmesine de sebep olmuştur.

Genel anlamda özetlersek, dünya üzerinde herhangi bir noktada yaşanan bir olaydan; tüm dünya etkilenmektedir ve tüm dünya etkilenirken küreselleşme ile de bu durumdan herkes kendi payına düşeni almaktadır. Bu küresel gerçeklik, bugün kaçınılması zor bir durum olarak karşımıza durmaktadır.

1.2.3. Küreselleşmenin kültürel ve teknoloji boyutu

Küreselleşmenin; siyasi, ekonomik ve toplumsal alanda etkilerinin yanında kültürel alanda da etkilerinin olduğu toplum tarafından hissedilmektedir. Dünyada nasıl ki sermayenin hızlı bir şekilde oradan oraya aktarıldığı gibi kültür ve teknoloji de hızlı bir şekilde dünyanın bir yanından diğer yanına hızla yayılmaktadır. Kültürel küreselleşme; dünyadaki sosyal ilişkilerin yoğunlaşması, insanlar arasındaki etkileşimin daha kolay olması olarak ifade edilmiştir. Teknoloji alanındaki gelişmelerin, hızla büyüyerek devam etmesi neticesinde, kişiler arasında tüketim modelleri, kişiselcilik ve farklı dini yaşam tarzları kolaylıkla ve serbest bir şekilde dünyayı dolaşabilmektedir (Steger, 2013: 100). Küreselleşmenin Milli kültürü, örf ve adetleri, gelenek ve görenekleri, yaşam şekilleri, giyim ve yeme içme alışkanlıkları, aile yapısı gibi milli kültür üzerinde etkisi vardır. Küreselleşmenin, tek bir merkez olmaktan uzaklaşarak dünya geneline yayılması, göç olgusu ile birlikte küresel akışların hızlanması ve bunun medya aracılığıyla kültürel geçişlerinin sınırsız bir şekilde her yere ulaşması, küreselleşmeyi farklı kimyaların karışımıyla elde edilen bir süreç olarak değerlendirmemizi sağlamaktadır (Aslanoğlu, 1998: 173). Küresel güç; daha çok gelişim gösteren, yeniliklere açık olan toplumlara kaymakta ve teknolojik anlamda hızla büyüyen toplumların, giderek artan bir söz hakkına sahip olmasına neden olmaktadır. Teknoloji aracılığıyla kültürel aktarımların olması daha kolay bir hal almıştır.

İletişim teknolojisindeki var olan yenilikler, kültürel alanda sadelikten bahsetmemizi imkânsız hale getirirken, dominant kültürün baskın olduğu bir kültürel karışım olarak karşımıza çıkmaktadır. (Aktel, 2016: 200). Bu duruma örnek olarak Amerikan, Japon ve Avrupa kültürlerinin gelişmekte olan ülke kültürlerine olan etkisi gösterilebilir. Gelişmiş ülkelerin kültürleri, gelişmekte olan ülkelerin vatandaşları üzerinde cazibe uyandırmasından dolayı; kendi kültürlerinden

uzaklaştığı, gelişmiş ülkelerin kültürlerini benimsediği gözlemlenmektedir. Bu sebeple kendi has kültürleri deformasyona uğrayarak ortaya benliği bozulmaya uğramış yeni bir kültür ortaya çıkmıştır. Bu kültürün içinde de özendikleri gelişmiş ülkelerin kültürleri daha ağır basmıştır.

Küreselleşmeye katkıda bulunan teknolojilerin yenilenmesi ve giderek gelişmesiyle birlikte ticaretin daha kolay yapılabildiği, üretimin ülkeler arası yapıldığı, ekonomik anlamda örgütlenmelerin coğrafi merkezlerinin değişmesi, uluslararası işbölümünün yeni bir hal alması ve üretimin aynı zamanda emeğin gelişmekte olan ülkelere kayması ile birlikte bölgesel üretimden esnek üretime geçildiği söylenebilmektedir (Dikkaya – Özyakışır, 2008: 45).

Küreselleşmenin kültürel sonuçlarını açıklayan öncü gelen bilim adamlarının değerlendirmelerini inceleyerek konuya ilişkin daha geniş bir bakış açısı kazanabiliriz. Roland Robertson, giderek dar bir alana bürünen dünyanın tek dünya düzenine dönüştüğünü ve milli olarak kurulan toplumların çok fazla kültürlü bir yapıya girdiğini söylemektedir. (Talas – Kaya, 2007: 155). Kültürel karışımların yoğun olması ve etkileşimin önüne geçilememesi, toplumların farklı etnik kültürlere sahip olduğu bir yapıya dönüşmesine sebep olmuştur. George Ritzer ise McDonaldlaşma ile açıklamakta; hamburgerin sadece fiziksel bir nesne olarak tüketilmediğini, eş anlı olarak kültürel bir görüntü ve günlük hayatın belli bir biçiminin ikonu olduğunu belirtmektedir (Aslanoğlu, 1998: 162). Buna bir örnek olarak Amerikan kültür yapısında hamburgerin bir statü ifadesi olduğu, bölgede yaşamını sürdürenlerin bilinçaltında önemli bir etkiye sahip olduğu gösterilebilir. Diğer Amerikan kültürü ikonlarına Marlboro, Coco Cola, Hollywood örneklerini verebiliriz. Bu durum kültürel açıdan günlük hayatta tüketimin sadece görsele hitap ediyor olması ve o ürünü tüketiyorum imajının bir elitlik göstergesi sayılmasından kaynaklanmaktadır. Küreselleşmenin sonucunda ortaya çıkan aynı tarz yaşam biçimleri ve aynı tarz tüketim modelleri, insanların giderek birbirlerine benzer yaşam sürmelerine sebep olmuştur. Ülkeler arasında mesafelerin ne boyutta olduğunun önemi, teknolojinin gelişmesiyle ortadan kalkmış, küreselleşme ile birlikte aynı tarz toplum modeli ortaya çıkmıştır.

Küreselleşme, dünyamızda tek tip yaşam modelleri süren insanları ortaya çıkarmıştır. Örneğin; Amazon da yaşayan halkın giydiği spor ayakkabılarının Nike marka olması, Sahra bölgesinin halkının Texaco beyzbol şapkalarını satın alarak giymeleri, Filistinli gençlerin Ramallah' ın merkezinde Chicago Bulls tişörtleri giymeleri insanları birbirine benzettiği görüşünü haklı kılmaktadır (Steger, 2013: 100). Küreselleşme bağlamında tüketim toplumlarına dönüşen yapı, insanların gün geçtikçe tek tip yaşam modelini benimseyeceğini öngörmektedir. Sosyal ilişkilerin analiz edilerek küreselleşmeyi çözümlediğimizde, birbirlerine benzerlikleriyle birlikte farklılıkların olduğu evrenselleşme ile yerelleşmenin var olduğu, gelenekselleşmeden uzaklaşarak modernleşmeye doğru çaba gösterilen bir yaşamın olduğu süreçler dizisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Dikkaya – Özyakışır, 2008: 47). Bu modernleşmeyle birlikte toplumlar, aynı tarz ürünlerin tüketildiği ve insanların geleneklerinden uzaklaşarak öz benliklerinin dışında yaşamlarını sürdürdüğü bir hal almıştır.

Bireylerin ve toplumların arasında, birbirlerine daha önceden yabancı gelen hayat tarzları, küreselleşme ile birlikte ortak bir payda oluşturarak farklı zevklerin farklı ilgi alanların olduğu konularda bile belli bir uyum hatta tekdüzelik sağlayan bir boyuta varmaktadır (Bayar, 2008: 30). Dünya genelinde sömürgeciliğin de etkisiyle hemen hemen her yerde ABD bayraklarının olduğu tişörtler mevcutken ve İngilizcenin küresel bir dil olarak kabullenilmesiyle dükkân isimlerinin İngilizce olarak konulması, aynı müziklerin internet-TV aracılığıyla dinlenmesi gibi olgular tekdüzeliğe örnek olmuştur. Uluslararası iletişimde ve teknoloji alanında özellikle elektronik araçlarda İngilizcenin kullanılması tek tip bir modele örnek gösterilebilir.

Dünya iletişim ve ulaşım donanımları sayesinde mesafe bakılmaksızın coğrafi sınırların ortadan kalkarak zaman ve mekân kavramının anlamı daralmış; bireyler, uluslar ve devletlerarasındaki ilişkiler daha kolay ilerlemeye başlanmıştır. Önceleri kısa mesafelerdeki insanlar için bireysel ilişkiler kurulabiliyorken, günümüzde mekân kavramının derecesi önemini yitirmesiyle mesafe fark etmeksizin iletişim kurabilmektedir. Mc Luhan'ın, dünyanın küresel köye dönüştüğünü ifade etmesi ışığında; dünyanın bir ucundan bir ucuna toplumlar; toplumsal, iktisadi ve

sosyal ilişkilerin kurulabildiği bir hal almaktadır (Mahiroğulları, 2017: 1278). Bu ilişkilerin bu denli yoğun kurulabilmesinin altında teknolojik ilerlemeler yatmaktadır. Teknoloji ile birlikte mesafe kavramı önemini yitirmiş, bireyler arasındaki ilişkiler daha yoğun bir hal almıştır.

Teknolojinin küresel sosyo-ekonominin hızını arttırıcı bir etkiye sahip olması, insanların bu etki içerisinde sürekli hareket halinde olmasına sebep olmuştur. Yani göç hareketlerinin mevcudiyeti ile birlikte insanların sürekli hareket halinde olması, birbirleriyle kültürel alışverişlerinin de daha sık olmasına zemin oluşturmuştur. Medyanın ideolojik bakışı etkisinde haberlerin akışı, toplumlar üzerinde aynı programların çeşitli versiyonları üretilerek karakterize edilmeye çalışılan bir coğrafya oluşturmaya çalışmaktadır. Medya, kültürleri etkileşim içine sokarak kendi öz kültürlerinden uzaklaştırmak ve tek tipliği öngören popüler kültür oluşturmak istemektedir.

Sonuç olarak küreselleşme, kültürlerin etkileşime girerek değişime zorlandığı ve yerel farklılıkların olduğu, çeşitlilik içeren eski kültürlerin giderek asimile olduğu, standart basmakalıp bir yeni kültüre yani küresel kültüre doğru yönlendirilen bir değişim olarak açıklanabilir (İlgar, 2017: 21). Ortaya çıkacak yeni kültür tüm toplumların kabullendiği ve birbirleriyle etkileşim içine girerek sundukları küresel kültür olmuştur. Bu yeni kültürün kent yaşamlarına etkileri büyük ölçüdedir. Kentlerin ortak yaşam alanlarında standartlaşmış ortak tüketim modeli benimsenmiş, insanlar bu modele ayak uydurarak yaşam modellerini gün geçtikçe değiştirmiştir. Küreselleşme, sosyal ve kültürel alanda insanların yaşamlarına etkilerde bulunarak zaman içerisinde kendi öz benliklerinden uzaklaştırmış, insanların yeni yenedünyanın küresel düzenine ayak uydurmalarını sağlamıştır. Teknoloji alanındaki gelişmeler bu etkileşimi daha kolay ve hızlı hale getirmiştir. Bu sayede insanlar dünyada yaşanan gelişmelerden anında haberdar olabilmekte ve buna göre yaşamlarında yapacakları değişime karar vermektedir. Küreselleşme teknolojiyi en etkili biçimde kullanarak sosyal ve kültürel anlamda insanlar arasındaki etkileşimi en üst düzeye taşımaktadır.

1.2.4. Küreselleşmenin çevresel ve mekânsal boyutu

Küreselleşmenin diğer tüm alanlarda olduğu gibi çevresel faktörlerde de etkileri bulunmaktadır. Küreselleşme ile birlikte çevre sorunlarının sınırı kaybolmuş ve küresel bir boyuta ulaşmıştır. Doğal kaynakların geniş ölçüde kullanılması ve gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelerdeki kaynakları kendi ülkelerine aktarmasıyla birlikte çevresel krizler meydana gelmiştir. Çevresel anlamda yaşanan bu gelişmeler en çok doğayı etkilemiş buna karşı koruyucu önlemler yetersiz kalmıştır.

Yapılan endüstri devrimleri sonucunda ortaya çıkan gelişmelerle çevre, şehir ve bina alışkanlıkları, sanayi toplumlarından bilgi toplumlarına hızla geçiş yapan ve nüfusun ihtiyaçları göz önünde bulunduracak şekilde tekrar elden geçirilerek formatlanmaktadır (I. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi, 2013: 151). Küreselleşme ile birlikte çevre konularında ortak koruyucu kararların alınması için, uluslararası antlaşmalar ve eylem planları yapılmaktadır. Bu kararlar doğrultusunda çevre sorunlarına engel olmak için ülkeler mücadele vermektedir. Küreselleşen dünya düzeninde ortak bir hal alan çevre sorunlarına engel olmak için iş birliği yapmak kaçınılmaz hale gelmiştir.

Modern teknolojinin imkânlarıyla çevreyle uyumlu ve zarar verilmeyecek dizaynda tesis edilen ve cezai yaptırımlara maruz kalmak istemeyen firmalar, üretim yerlerini farklı konumlara taşımak suretiyle maddi cezai yaptırımlardan ve sosyal baskılardan uzak bölgelerde tesislerini inşa edebilirler (Elçin, 2016: 14). Küreselleşme ile ilişik olan küresel ısınma, çevre kirlilikleri, kimyasal ve nükleer atıklar gibi sorunlar dünya üzerindeki her şeyi ilgilendirmektedir. Küreselleşmenin çevresel etkisi yeryüzünün nüfus yapısıyla doğrudan ilişki halindedir. Yeryüzündeki nüfus artışları ile mevcut kaynakların kısılaşmakta, dünya nüfusunun artmasına bağlı olarak çeşitli birtakım sorunları ortaya çıkarmaktadır (Bayar, 2008: 31). Bunun en önemli nedeninin insan olduğunu unutmamamız gerekmektedir. Son yüzyılda özellikle küresel ısınma konusu ve iklim değişiklikleri konuları fazlasıyla tartışılan çevre sorunlarından olmuştur. Küresel ısınmanın etkisiyle buzulların erimeye başlaması orada yaşayan canlı türlerinin yaşamlarını tehlikeye sokmuştur. Bu

sorunlar ile mücadele etmek için çeşitli anlaşmalar yapılmış, ülkeler işbirliği içine girerek sorunları ortadan kaldırmak için bir dizi önlemler almıştır.

Küreselleşme dünya yüzeyindeki sosyal ilişkilerin yoğunlaşmasına bağlı olarak, uzun mesafeli ticaretin başlaması, teknolojilerin yaygınlaşması, ulus ötesi şirketlerin kurulması, dünya pazarının gelişimi için önemlidir.

Örneğin; ana merkezi İngiltere’de bulunan uluslararası bir firmanın New York’taki ofisinde çalışan bir personelin, mesai bitiminden sonra Alman yapımı binek aracına binerek evine döndüğünde, Çin malı mutfak araçları ile yapmış olduğu Türk yemeklerini yerken Fransız bir filmi Fin Yapımı televizyonundan izlerken ne kadar Amerikalı olduklarının verdiği mutluluk hissine kapılmaktadır (Aslanoğlu, 1998: 155).

Küreselleşmeyi en yalın halde bu örnekle tanımlayabilmek mümkün görülmektedir. Mekânsal açıdan baktığımızda, evimizin bir köşesinde oturduğumuz yerden dünyanın herhangi bir noktasındaki bilgiye, teknolojinin sunmuş olduğu olanaklar sayesinde istediğimiz her vakitte ulaşabilmekteyiz. Kitlel iletişim araçları; televizyon, internet, telefon, bilgisayar gibi araçlar vasıtasıyla sosyal ve kültürel etkileşim olmaktadır. Susan Sontag' ın belirttiği gibi hepimiz birer televizyon antropoloğu kesildik ve oturduğumuz yerde öteki kültürlerin alışkanlıklarını izliyor, sıkılınca da kapatıyoruz (Aslanoğlu, 1998: 171). Daha da kapsamlı düşünecek olursak televizyon programlarında antropologlar kullanılarak seyircinin yerine yapılacak yorumu seyircinin yerine antropologlar yapmaktadır. Örneğin bir gezgin, diyar diyar gezerek oradaki yaşam koşullarını, kentin dokusunu, yiyeceklerini, sosyal yaşantısı inceleyerek ve orada bunu değerlendirerek kent hakkındaki bilgilere bizim yerimize ulaşmakta ve bunu bizlere iletmektedir. Giderek tembellleşen sadece tüketici modeline dönüşen insanoğlu diğer kültürleri televizyon programlarında izleyerek hızlı bir şekilde tüketebilmektedir.

Bu anlamda küreselleşme yer bilimleriyle ilişkili çalışmaların odak noktasında yer edinirken, ölçeğin bağımsız olduğu mekânsal süreçlerin açıklanmasında ana unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Giddens'a göre; küreselleşme ile ilintili olan zaman ve yer kavramı, belli bölgelerinin alanından

bağımsızlaşarak tüm insanların ortak kullanım alanları haline gelmektedir. (Giddens, 2016: 45). Kullanım alanlarının insanlığın ortak paydasında olması neticesiyle, mekân algısı kendi benliğinde özerkliğini ilan ederek küreselleşmenin getirdiği kazanımlara sahip olmaktadır. Günümüzde insanlar, kendilerini çevreleyen mekânların dışına çıkarak kolaylıkla bilgi sahibi olmakta ve gündemi dilediğince takip edebilmektedir. Güncel olaylara kolayca erişebildiğinden dünya genelinde bir olaya çeşitli yorumlarını yapabilmektedir. Ortak erişim alanlarının olduğu teknolojinin giderek gelişmesi neticesinde, sosyal ağlar ile birlikte kullanım alanının herkesçe ulaşılabilirdiği ve güncel olaylarının takibinin yapıldığı alanlar doğmaktadır. Bu bağlamda küreselleşen dünyada teknolojinin de hızlı bir şekilde ilerlemesi ve gelişmesi yeni ortak mekânların doğuşunu hızlandırmakta ve katkı sağlamaktadır.

Küreselleşme, tüketimi ön plana çıkararak, serbest piyasa koşullarında rekabetin sınır tanımaması sebebiyle çevreye birçok sorun vermektedir. Bunun neticesinde ekosistem bozulmakta doğa önü alınamayan kısımlara maruz kalmaktadır. Bunların önüne geçilmesi için ülkeler ya da çeşitli uluslararası örgütler önlemler almalı ve bunları hayata geçirmelidir. Küreselleşme, aynı zamanda çevresel anlamda ülke sınırlarını ortadan kaldırarak insanlar arasındaki etkileşimi artırmaktadır. İnsanlar teknolojiyi kullanarak dünyada yaşanan olaylardan haberdar olabilmekte, olumsuz sonuçlar doğuran çevresel olaylarda örgütlenerek tepkilerini ortaya koymaktadır. Özellikle büyük kentlerde yaşayan insanların tepkileri daha ön plana çıkmakta ve ses getirmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

Küreselleşme kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Dünya, gün geçtikçe coğrafi sınırların ortadan kalktığı küresel bir köy haline gelmiştir. Sınırların ortadan kalkmasıyla birlikte küreselleşme, şehirler üzerinde olumlu veya olumsuz birçok etkiye sebep olmuştur. Küreselleşmeyle beraber gelişen ve ilerleyen dünyada, kentlerden bu gelişime ayak uydurabilenler dünyada önde gelen kentler arasında yerlerini almıştır. Küreselleşme, kentlerde yaşayan insanların hayatında etkilere sebep olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler, küresel kentlerde siyasetten ekonomiye ekonomiden kültüre ve vatandaşlık hakları üzerinde birçok etkiye sebep olmuştur.

Kent, sadece fiziki bir alandan ibaret olmamakla birlikte kültürlerin bir arada olduğu insan topluluğudur. İçinde yaşayan insanların sürekli birbirleriyle etkileşim halinde olmaları, kentin özelliklerinin de bu etkileşimden payını almasına sebep olmuştur. Teknolojinin de gelişmesiyle birlikte kentin dokusu değişmekte zamanla yenedünya düzenine ayak uydurmaya çalışmaktadır. Yenedünya düzeninde kentler, siyasetin, ekonominin, tarihin, felsefenin var olduğu yerlerin yanı sıra da insanların yaşayarak geliştiği yerler haline gelmiştir.

Kent farklı toplumların bir arada yaşadığı, yönetim birimlerinin olduğu, tarım sektörünün yerine sanayi ve hizmet sektörünün daha yoğun olduğu, sürekli gelişim halinde olan bir yerleşim yeridir. Küreselleşmenin kentler üzerindeki etkileri gün geçtikçe daha da artmaktadır. Bu etkiler özellikle kent nüfusunu etkilemekte, siyasetten ekonomiye, ekonomiden kültüre, kültürden vatandaşlık haklarına kadar birçok etkisi bulunmaktadır.

1. Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkisi

Küreselleşmenin kentler üzerine etkileri incelemeden önce dünya üzerinde oluşan çeşitli kent olgularının tanımlamalarını yaparak küreselleşmenin kentler üzerinde nasıl etkiler bıraktığını olumlu ve olumsuz yanlarıyla ele alınacaktır. Küreselleşen dünyada, küreselleşmenin kentler üzerinde etkisinin olduğu ve küreselleşmeden etkilenen kentlerin kendilerine ait özellikleriyle ön plana çıkmıştır. Her kentin kendine ait özellikleri bulunmaktadır. Kimi kentler isimlerini bu

özelliklerinden almıştır. Bu özellikleri ile kentler, dünyada tanınır hale gelmiş ve kent bu özelliği ile akıllarda yerini almıştır. Coğrafi ve fiziki açıdan sahip oldukları özelliklerinin dışında, küreselleşme ile birlikte gelişmelere ayak uydurarak yeni özelliklere sahip olmaya başlamıştır.

Günümüzde yeniliklerin ve gelişmelerin yoğun olduğu bu dönemlerde kentlerin bu gelişimin dışında kalması mümkün görülmemiştir. Özellikle gelişim açısından uygun koşulları bulunan kentlerde küreselleşmenin de etkisiyle kent imajında yeni değişimler meydana gelmiştir. Yeni mimari yapılar ve doğal düzenlemeler ile birlikte kent dokusu değişimlere uğramıştır. Tarihi dokusuna zarar vermeden tarihi yerlerini restore edebilen kent yönetimleri, kentin tarihi dokusunu modern çağdaş mimari ile birleştirmiş bu sayede kent, eski ile yenin buluştuğu bir yerleşim yeri haline gelmiştir.

Kentler kuruldukları günden itibaren sadece bir yerleşim yeri değil aynı zamanda ticaretin ve üretimin yapıldığı yerler olarak karşımıza çıkmıştır. Ülkelerin başkentlerinin yanı sıra gelişmiş birçok kenti bulunmaktadır. Kentler tarihsel serüvenleriyle birlikte ülkenin önemli şehirleri olmasının yanında, tek başlarına da kabul gören dünya kenti olma özelliğine sahip kentlerdir. Kimi kentler, bağlı oldukları ülkenin üstünde bir tanınırlığa sahiptir.

Günümüz dünyasında teknolojinin de katkısıyla çok hızlı değişimler ve gelişimler meydana gelmektedir. Bu değişimlerden kentler de belirli ölçüde payını almaktadır. Küreselleşen dünyada etkileşimlerin fazla olması, kentlerde her gün yeni gelişmelerin olmasına katkıda bulunmaktadır. Küreselleşen yenedünya düzeninde, yaşanan gelişmeler kentler üzerinde etkilerinden dolayı kentler, yeni kent tanımları almış ve kent üzerinde birçok etkiye sebep olmuştur.

1.1. Küresel Kent – Dünya Kenti

Küresel kent ve dünya kenti tanımlamalarını yapmadan önce kent olgusunun ne olduğunu öncelikle tanımlamak gerekmektedir. Kent Bilimleri sözlüğünde şehir, “İng. City; devamlı gelişme eğiliminde olan insanların barınma, ikamet etme, gidişgeliş, istihdam, sosyal aktivasyonlarını yaptığı, ihtiyaçlarını karşıladığı, pek

azının çiftçilik ile uğraştığı köylerden nüfusunun daha fazla olduğu alanlar olarak tanımlanabilir (Erkan, 2014: 35). Genel anlamda köylerden daha büyük yerleşim alanları olduğu ve insanların ihtiyaçlarına karşılık verebilen alanlar olarak adlandırılmaktadır.

Küresel kent (Global City) terimi ilk kez olarak ünlü sosyolog Saskia Sassen tarafından meydana çıkan şehir olgusunu diğer dünya kentlerinden ayırmak için küresel kent kavramını 1991 yılında yayımladığı “The Global City: New York, Londra, Tokyo” adlı kitabında kullanmıştır (Yazman, 2016: 3). Dünya kentleri, mali ve siyasi alanda iktisadi faaliyetlerin, sosyal ve eğitim aktivitelerin içinde olduğu, sağlık ve yasal sistemler alanında uzmanlaşmış bireylerin mevcut bulunduğu yerleşim yerleridir (Bal, 2015: 85). Kentlerde her anlamda sektörlerin kaliteli ve gelişmiş bir seviyede olması amaçlanmaktadır. Tüm sektörleri içinde barındıran ve içinde yaşayan insanların tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir düzen ve sistem bütünü olarak kurulan yerleşim bölgeleri olarak dünya kenti tanımı yapılabilmektedir. Kent nüfusunun her bir bireyi kendi alanında uzmanlaşmış bireylerden oluşmaktadır.

Dünya kenti veya küresel kentler küresel ekonomide dünyanın merkezi haline gelmiş önemli yerleşim alanlarının tek bir çatı altında toplandığı şehirler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin aralarındaki iktisadi ve fiziki sınırların değerini kaybettiği, ülkelerin iktisadi hâkimiyetlerini törpülediği, küresel iktisadi sistemin ana birimlerini zamanla şehirlerden oluştuğu söylemek mümkündür (Pustu, 2006: 135). Küresel ekonomik sistemde dünya şehirleri ekonomi alanında ülkelerin önüne geçebilen karar verme noktasına ulaşabilmektedir. Dünya Kentleri şehirlerin birbirlerine bir internet ağı aracılığıyla bağlandığı aktivitelerini sürdürdüğü gelişmiş üretim standartlarında olan ve bu hizmeti sunan küresel firmalara ev sahipliği yapmaktadırlar (Marin, 2004: 33). Modern dünyanın getirdiği yenilikler ve imkânlar sayesinde dünya üzerindeki New York, Tokyo, İstanbul gibi şehirlerde örneğin ekonomi alanında alınan kararlar, yaşanan olaylar, organizasyonlar gibi etkenlerden dolayı birbirleri ile etkileşim halinde olabilmektedirler. Genellikle dünya kentleri politik güç merkezleri olmakla birlikte büyük kuruluşların toplandığı,

organizasyonlarda ilk akla gelen şehir olmaları, büyük limanları bünyesinde barındıran, bankacılık ve sigortacılık alanında ofisleri ve merkezleri bulunan uluslararası niteliklere sahip şehirler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda ülkelerin kendilerinden bağımsız daha gelişmiş bir şehir kurarak dünya genelinde tanınırlığını artırabilecek, uzmanlaşmış, gelişmiş ve donanımlı bir şehrin varlığını ortaya koyan şehirleri karşımıza çıkarmaktadır.

Küresel kentlere ilişkin söylemleri akademik çevrelerde dile getiren John Friedman, Saskia Sassen, M.Castells, Anthony D.King vb. akademisyenlerin geliştirdiği “Dünya Kenti” hipotezi etrafında gelişen tartışmalarla belirlenmektedir. Örneğin Castells’e göre; mali piyasaların ve firmaların yeniden yapılanarak, alt yapının mevcudiyeti, para ve mal piyasalarındaki hareketliliği karar verme aşamasında bulunan çeşitli oluşumların şehirlerin yapısını etkileyerek şehirlerin yenilenme dönüşümü içerisine girmelerine sebep olmaktadır (Şenlier ve Eryılmaz, 2004: 233). Bu sebeple ülkeler dünya kenti olma özelliğinde olan kentine ekonomi alanında karar verme yetkisinde olan kuruluşunu bu kente taşımaktadır. Taşınma ile birlikte bir dönüşüm içine girerek ekonomi alanında karar veren bu kuruluşun etrafında onunla birlikte naklini gerçekleştirecek kuruluşlar da etrafında toplanarak iletişim kopukluğuna mahal vermeme çabasında olmaktadır.

Saskia Sassen’e göre küresel kentin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz (Bal, 2015: 86):

- Küresel ekonomi için “komuta yerleri” yönlendirme ve politika oluşturma merkezleri olarak etkin konumdadırlar.
- Parasal ve alanlarında uzman hizmet kuruluşlarının merkezi yerleridir, ekonomik gelişmeyi etkilemede imalattan daha önemli hale gelmektedirler.
- Yeni gelişen sanayilerin üretim ve yenilik bölgeleridirler.

Sassen’e göre küresel kentler, şirketlerin ve pazarın küresel operasyonlar yürütmelerine olanak sunan kaynaklara sahip mekânlardır (Erkan, 2014:35).

Kentlerin şirketlere tüm imkânları sunabilecek, onları ağırlayabilecek ve faaliyetlerini sürdürebilmeleri için tüm değerlere sahip olması gerekmektedir. Küresel kentler bulundukları ülkenin ekonomisi ile kurdukları ilişkileri ulusal kent sistemindeki kurdukları ilişkilerin yanında giderek önemini kaybeden bir durum haline dönüşmektedir. Çünkü küresel ekonomiyle kurdukları ilişkiler daha güçlü ve önemli bir hal almaktadır.

Kentlerin bir kısmı küresel sermayenin, sanayileşmenin ve üretim sektörünün örgütlenmesi ile sahip oldukları özellikleri ile diğer kentlerden ayrılarak ayrıcalıklı kent özelliğine bürünmektedirler. Bu konuda J. Friedman ve G. Wolf tarafından “Dünya Sistem Analizi” adı altında ilk çalışmalarını yapmışlar ve Friedman özellikleri ile dünya genelinde öne çıkan şehirlere “world city” adını vermiştir (Pustu, 2006: 140). World City’nin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

World City (Pustu, 2006: 140):

- Çeşitli piyasaların ve imalat etkinliklerinin önemli kavşak noktaları,
- Para ve mal piyasalarının buluştuğu yerler,
- Küresel mali piyasaların, nakil ve haberleşme etkinliklerinin yoğunlaştığı alanlar,
- Göç olaylarının merkezi olarak tanımlanmaktadır.

Küreselleşmeye baktığımızda ulus devlet anlayışından uzakta daha çok iç içe geçmiş birbirleriyle etkileşim halinde olan bir sistem anlayışını daha çok benimsemektedir. Devletlerarası etkileşimden ziyade şirketler arası ticaretin, örgütlenmelerin, sosyo-ekonomik faaliyetlerin ön planda tutulduğu bir anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası sistemin bir parçası olan küresel kent finans, bankacılık ve siyasi gücü yüksek olan, ulus ötesi şirketleri kendisine çekebilen, turizm gelirlerinin yüksek olduğu belirli özellikleriyle diğer şehirlerden ön plana çıkarak farklılaşmaktadır.

Küresel şehirlerde mevcut olan özellikleri söyleyecek olursak (Yazman, 2016: 5):

- Küresel denetlemenin özelliklerine sahip,
- Küresel ekonominin bölgesellikten çıkarak ulusal ekonomilerle bütünleşmesi,
- Hizmet sektöründe uzmanlaşmış işgücünün varlığı,
- Uluslararası yatırımların cazibe merkezlerinin bulunması,
- İletişim ve haberleşme alanında merkezi üslerin varlığı,
- Havayolu bakımından diğer dünya kentleriyle bağlantısının olması,
- Nüfusun içerisinde zengin sınıftaki artışın olması sebebiyle lüks konut ve soylulaşma şartlarının oluşması gibi özelliklerinden söz edilmektedir.

Küresel şehirler dağınık bir halde dünya geneline yayılan ofislerin, fabrikaların, hizmet birimlerinin tek bir çatı altında yönetilebilmesi için ihtiyaç duyulan daha da uzmanlaşmış hizmet sektörlerinin üretildiği yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Cohen küresel ekonomiye yön veren ve bunları kontrolü altında tutan firmaların karar alma organlarının ve firma faaliyetlerinin ne yönde olacağına yön veren bu sebeple firma merkezlerinin yoğunlaşarak bu bölgelere taşındığı dünya şehirleri olarak tanımlamaktadır (Bozlağan, 2017: 4). Dünya şehri konumuna geldikten sonra uluslararası firmalar merkezlerini kendi istekleri doğrultusunda şehre taşımaktadır.

Bir diğer akademisyen Giddens'in söylemine göre küresel kentler koordinasyon merkezleri olmaktan daha çok üretim merkezi konumundadırlar. Burada önemli olan malların üretimi değil, iş organizasyonlarına dünya üzerinde yayılmış ofisleri ve fabrikaları idare etmeleri için gerekli uzmanlaşmış hizmetlerin ve pazarların üretimidir (Bal, 2015: 86). Ulaşım ve işgücünün olduğu yerlerde üretim sahalarını kurarak, geçiş noktalarında bulunan küresel kentlerin özelliklerinden

faydalanmak istemektedirler. Dünya kenti kuramına göre, şehrin kendi mevcudiyetindeki karakteri ile şehrin sosyoekonomik yapısının, o şehrin diğer dünya şehirleri içindeki işlevini yansıtan şehirlerdir (Özkan, 2016: 2). Dünya kenti olmak küreselleşen düzende teknolojiye, bilime, sanata ayak uydurarak ekonomik alanda cazibe merkezi haline gelmeyi gerektirmektedir. Kentin büyüklüğü içinde barındırdığı hizmetler ve olanaklar ile ölçülebilmektedir.

Friedman dünya kentleri hipotezinde iki noktaya vurgu yapar: ilki dünya kentlerindeki küresel kontrol fonksiyonlarının emek piyasaları ve kentteki üretim işlevine etkisi, ikincisi ise ilkinin bir sonucu olarak sınıfsal ve mekânsal kutuplaşmadır (Erkan, 2014: 37). Kent büyüklüğü itibariyle her kesimden nüfusun göç ettiği şehir konumuna gelmektedir. Bu nedenle kent kendi içinde bölgelere ayrılarak yerleşim yerleri nüfusun yapısına göre yeniden şekillenmektedir. Dünya kentleri sadece yönetim ve kontrol mekanizmalarının özelliklerini taşımadığı gibi mali gelişmelerin yanı sıra ticaret ve hizmet alanlarında katkılar sağlamadığında kendi içinde gelir dağılımlarının dengeli dağılabilmesi için örgütlenerek yeni formatlara geçiş yaptığı söylenebilir (Özkan – Sıdal, 2017: 31). Dünya kenti içinde bütün sektörlerin bulunduğu ve yönetsel alanda uzmanlaşmış bir yapı durumundadır. Büyük ölçekteki yatırımlar ve hizmetler bu kentlere yapılmaktadır.

Friedmann'a göre dünya kenti; küresel ekonomi ve mekânsal hiyerarşi referansları ile oluşan belli bir bölgedeki veya metropol alandaki mekânsal olarak bütünleşmiş ekonomik ve sosyal sistemdir (Erkan, 2014: 36). Küresel iktisat yenilenen ve gelişen düzende gelişmiş ülkelerde mevcut bulunan sanayi sektörünün gelişmekte olan ülkelere doğru aktarıldığı ve yahut taşındığından ötürü mali piyasalar genişlemektedir. Küreselleşmenin etkisinde olan tüm unsurlar toprak sınırlarının öneminin kalmamasıyla birlikte bir örgütlenme yoluna gitmektedir.

Küresel kentler küresel ekonominin merkezi haline gelmektedir. Küresel kent artık bir mekân olmaktan çok bir süreçtir. Gelişmiş hizmetlerin, üretim ve tüketim alanında birbirlerini destekleyen merkezlerin küresel bir ağ etrafında bağladığı bir süreç olmaktadır. Londra, New York ve Tokyo gibi kentler günümüzde sınırsız işlem hacmine sahip birer finansal ticaret ağı niteliğindedirler ve söz konusu

kentlerde yerel mekân, fiziksel yakınlık vs. hala önemlidir ancak bunların kökeni küreselleşmiş enformasyon akışlarındandır (Güneş, 2013: 52). Şehirlerarasında etkileşimin fazla olması dünya ekonomi piyasasının bu kentler üzerinden hareketle bir yön belirlendiği görülmektedir.

Douglass, küresel şehirlerde mevcut olan çeşitli özelliklerin fonksiyonlarını şu şekilde listelemektedir (Ak, 2013: 32):

- Para ve mal piyasalarındaki fonksiyonu,
- Uluslararası firmaların idari işlerine merkez üssü olma fonksiyonu,
- Küresel alanda eğitim ve teknoloji gibi hizmetlerin mevcudiyeti fonksiyonu,
- Taşımacılık alanında uluslararası havaalanı ve limanlar gibi imkânlar fonksiyonu,
- Siyaset ve ideoloji alanında uzmanlaşan ve mükemmeliyetçi bir yönetim anlayışı fonksiyonu,
- Büyük organizasyonların örneğin olimpiyatlar, kongreler, zirveler gibi çeşitli organizasyonlara ev sahipliği yapma fonksiyonu.

Küresel kent olmak, uluslararası sermayenin, uluslararası kalifiye işgücünün kente akışını kolaylaştırmak için, dünya üzerindeki konumlarını güçlendirmek ve yüksek kâr elde etmek amacıyla rekabet içine girmektedirler. Küresel kent; iktisadi faaliyetler genelde şehrin merkezlerinde yapılmakta iken teknoloji ve ulaşım olanaklarının gelişmesi ile birlikte yeni çevrelerde oluşturulan daha iyi şartlara doğru yayılarak sosyal ve kültürel faaliyetlerin sağlandığı bir mekân haline gelmektedir (Şenlier – Eryılmaz, 2004: 237).

Kentin dünya ekonomisiyle bütünleşmesi, küresel sermayeyi çekebilecek bir kimliğe kavuşturulması, küresel denetleme işlevleri üstlenmesi, iç ve dış göç hareketlerinin odağı durumuna gelmesi, zenginlik, gelir ve güç bakımından mekânsal

ve sınıfsal kutuplaşmalara sahne olması dünya kentinin özellikleridir (Keleş, 2011: 46-47). Kimi kentler küreselleşmenin etkileri yüzünden uluslararası sermayenin isteklerine karşılık verebilmek için yeni birtakım görevler üstlenmek zorunda kalmıştır. Kentler zaman geçtikçe devletlerin rolünü üstlenen, dünya genelinde söz hakkına sahip birer yerleşim yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak kentler, önem kazanan kent kimliği çatışması içine girmekte ve bu bağlamda uluslararası sermayeyi çekme uğraşında olmaktadır. Bunların yanında her türlü tarihi, turistik, kültürel değerleri pazarlamayı amaçlayan kentler haline dönüşmektedir.

1.2. Metropol – Megakent

Metropol kelimesinin kökeni indiğimizde Yunancadan geldiğini ve Yunanca da meter (anne) ve polis (şehir) sözcüklerinden türetildiğini görürüz (Emlak Ansiklopedisi, 2016: 1). Gerek anglo sakson dillerindeki metropolis, gerekse Fransızcadaki metropole sözcükleri, anne (mother, maitre) ve kent (polis) sözcüklerinin bir araya gelmesinden oluşan ve büyük kentleri anlatmak üzere kullanılan terimlerdir (Keleş, 2011: 91). Büyük şehirlerin kültür ve iktisadi bakımdan gelişerek birleştiği veya iç içe geçtiği merkez kente metropol denilmektedir (Emlak Ansiklopedisi, 2016: 1). Metropol kelimesi her dilde genel kabul gören bir düşünce olarak büyük kentleri tanımlamak için kullanılan bir kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Metropol; anakent yani ülkenin merkez kenti olarak tanımlanmıştır.

Kentlileşme sürecinde ve gelişmekte olan ülkelerde, kırsal kesimden kentlere devam eden göçlerden dolayı nüfusun ülke geneline dengeli dağılmadığı ve nüfusun metropol kentlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Coğrafi, iktisadi, sosyal, siyasi ve idari alanlarda belli merkezi mekânların buluşma noktalarının olduğu yerlere büyük kentler denilmektedir (Bal, 2015: 91). Dünya kentleri tüm birimlerin bir arada toplandığı, tüm ihtiyaçların tek çatı altında karşılanabileceği kent modeli olarak tanımlanmıştır. Dünya kenti, kentin tüm ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bütün gereksinimlere sahip olmak zorundadır. Kırsaldan kente göçlerin olması sebebiyle yeni yerleşim alanları ortaya çıkmış ve bu yerleşim alanlarına sosyal yaşamın ihtiyaçları doğrultusunda yeni birimler kurulmuştur.

Tablo 1:Dünya'daki Kentli Nüfusun Kent Ölçeklerine Göre Dağılımı (%)

Nüfus Dilimi	1970	1990	2014	2030
Dünyadaki Kentsel Nüfus	36,6	42,9	53,6	60,0
10 milyon ve Üstü	1,5	2,9	6,3	8,7
5 – 10 milyon	2,9	3,0	4,1	5,2
1– 5 milyon	6,6	8,6	11,4	13,4
500.000 – 1 milyon	3,5	3,8	5,0	6,0
300.000 – 500.000	2,4	3,0	3,6	3,8
Kırsal Nüfus	63,4	57,1	46,4	40,0

Kaynak: Oktay, “Tarkan, Metropol Kent Yönetimi Yaklaşımları ve Uygulama Modelleri”, *Stratejik Kamu Yönetim Dergisi*, Kasım 2016, s. 40.

Bir başka tanıma göre ise metropoliten kent; kentin ana noktasında kent merkezine bağlı olarak gelişmiş, bir ya da daha fazla alt düzeyde merkezin bulunduğu yerleşim yerleridir. Bu merkezlere bağımlı yerleşimlerden oluşan, birden fazla yerel yönetim birimine sahip, büyük ölçekli yerel hizmetlerin sunulduğu, yerleşim alanları ile bütünleşmiş kırsal alanlarla birlikte geniş yüzölçümüne yayılmış, bir milyon üstü ve yoğun nüfusa sahip yerleşim alanı olarak tanımlamak mümkündür (Oktay, 2016: 40). Metropoliten kent geniş bir coğrafi alana hizmet ederken aynı zamanda kentin merkezi ve bölgenin beyni konumundadır. Buralarda devlet bürokrasisinin en üst düzey örgütleri, sanayi, haberleşme ve emeğin yoğun olduğu yerleşim yerinin yanında, metropoliten kent olmanın en önemli özelliği olan finans fonksiyonunun merkez üssü olabilme özelliğine sahip yerleşim yerleridir.

Anakentler bulunduğu ülkenin simgesi ve aynı zamanda taşıdığı özellikleri sayesinde ülkenin bir minyatür görüntüsündedir. Anakentler farklı kültürlerin, küresel pazarların, sosyal ağların, gelişmiş ekonomilerin birbirine bağlandığı yapılar olmaktan daha fazlasını temsil etmektedir. Metropoliten kentler adeta iç içe geçmiş birçok yerleşim yerinden oluşmakta, geniş alana yayılmakta ve bu kadar geniş alana yayılmasından dolayı her birinin ayrı yönetimi olduğu durumlarda kent bütünlüğü ve hizmetlerde olması gereken entegrasyon sağlanamamaktadır (Kaya, 2017: 12). Geniş bir coğrafyaya yayılan kent, halkına hizmetleri aksamalı olarak götürülebilmekte,

halk ile yönetim arasındaki iletişim alt seviyelerde seyretmektedir. Kent yönetimi ile halk arasındaki kopukluğun giderilebilmesi için kent yönetiminde yeni birimlerin oluşturulması gerekmektedir. Bu birimler alanlarında uzman ve hizmetlerin karşılanabilmesi için yeterli donanıma sahip olmalıdır.

Sanayi devriminin olması ile birlikte sanayi bölgelerine göçler olmuştur. Böylelikle nüfusu artan şehirler nüfuslarının milyonlara ulaşması neticesinde metropol şehirler haline gelmektedir (Demir ve Çabuk, 2010: 202). Bu bağlamda metropoliten kentler, nüfusu arttığından sayısal bir sınır veya alt limiti olması gerektiği savunulan kent tanımlaması haline gelmiştir. Mega kentler nüfusu 10 milyonu aşan fakat sadece rakamsal olarak nüfus büyüklükleri ile değil aynı zamanda hem kendi ülkelerinde hem de dünya düzeyinde emek ve sermayenin yoğunlaştığı kentler olarak tanımlanmıştır.

Manuel Castells mega-kentlere atfettiği önemi şöyle ifade eder (Bal, 2015: 96);

- Ülkelerinin küresel ölçekte iktisadi ve sosyal dinamiklerinin bulunduğu merkezler olarak kalkınmada öncü şehirlerdir.
- Kültürel ve siyasi yenilik merkezleridir.
- Küreselleşen dünya düzeninde küresel ağla ilişkili olmakla beraber, internet ağının bu kentlerden ayrı düşünülemeyeceği, iletişim ve telekomünikasyonun merkezi konumda olduğu söylenmiştir.

Şehirlerin gelişmesinde ve büyümesinde teknolojinin katkılarıyla yapıların önemi giderek artmakta ve konutların son teknolojiyle donatılmaları, özellikle asansör buluşu ile daha yüksek binalar yapılmaktadır (Bilim ve Teknik Yeni Ufuklara Megakentler, 2017: 5). Asansörlerin icat edilmesiyle birlikte merdivenle çıkılamayacak kadar yükseklikte binaların yapılmasında bir engel kalmamakta ve kullanım alışkanlıklarının bir kenara itilerek yatay gelişmenin aksine dikey gelişmenin önü açılmıştır. Otomobil ise kent yaşamındaki en büyük sorun olan ulaşımın daha az sürede yapılmasını sağlamıştır. Bir işçi sabah işine giderken ve

akşam evine işten dönerken yürümek yerine taşıtları kullanması ulaşımı daha kolay hale getirmiştir. Fakat günümüzde yoğunlaşan araç trafiği sebebiyle otomobilin bir avantajının olduğunu söylemekte tereddüt edilir bir hal almıştır. Günümüzde ulaşım sorunlarının çözüme kavuşturulması için çeşitli çalışmalar yapılmış ve yeni ulaşım güzergâhları için yatırımlar yapılmıştır. Yapılan bu yatırımlar ile şehir trafiğine bir nebze de olsa nefes aldırılmak istenmiştir. Metropol kentler, son yıllarda özellikle taşıt trafiği için çözüm yolları arayışı içine girmiştir.

Teknoloji mega kentlerin ayakta durmasına yardım etmekte ve gelecekte de yardım etmeye devam edecektir. Teknolojilerle donatılmış akıllı evler; günümüzde yavaş yavaş yaygınlaşmakta, gökdelenler, dev bloklar hızla artmakta ve insanların evlerinden çıkmayarak dev bloklardan oluşan mini şehirler içinde yaşamlarını sürdürebilecekleri bir dünya haline gelmiştir. Bu yeni yaşam biçimleri, yeni kültürlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Simmel kentli insanı sarmalayan kırsal kültürden farklı nesnel bir kültürün olduğunu öne sürerek “blase” davranış dediği, kişilerin birbirlerine ve çevrelerine kayıtsız bir davranış içinde olacağı yaşam biçimi, paranın olduğu ve ticaretin ağır bastığı yaşamsal biçime dönüştüğünü dile getirmektedir (Bilim ve Teknik Yeni Ufuklara Megakentler, 2017: 8). Dev bloklar ve sitelerin içinde yaşayan nüfus, birbirlerinden bağımsız ve birbirleriyle iletişiminin az olduğu bir yaşam sürmektedir. Çevrelerine karşı duyarsız bir yaşam modeli içine giren bireyler, kırsal nüfustaki yardımlaşmanın ve yoğun ilişkilerin olduğu yaşamdan çok farklı bir yaşam sürdürmektedir.

David Harvey’in, Mutenalaştırma (Kentsel Soylulaştırma) olarak ifade ettiği mimari ve kentsel olguya yönelik saldırı ile kamusal alanların özel alanlara dönüştürülerek yaşam alanlarının kuşatılması ve daraltılması neticesinde “modern hapishane” konumuna gelen kent, insanı, kendi kültürel ortamına yabancılaştırır (Sarımsaklı, 2016: 15). Yaşam alanlarının hızla dönüştürülmeye çalışılması, yerel halkın kendi öz benliklerini kazandıkları o değerlerin yitirilmesine yol açmakta, yerini farklı ve kendilerine yabancı gelen değerlerin kuşatmasına yol açmıştır. Kendi öz kültüründen uzaklaşan kent nüfusu, yeni ortaya çıkan kültüre ayak uydurmaya çalışmış ve bu yeni kültür için yaşam modelinde değişimlere gitmiştir.

Mega kentlerde enerji; endüstriyel üretim, temel olarak ulaşım, ev ve iş yerlerinin motoru olarak ön plana çıktığından aşılması gereken engelleri yani enerjiyi etkin, verimli ve tasarruflu kullanmak, sürdürülebilir enerji politikaları oluşturmak gerektiği gözler önüne serilmiştir. Günümüzde büyük kentlere artan göç eğilimi, uluslararası ölçekte geçerliliğini koruyan mega kent projeleri ile insanlara teşvik edildiği gözler önüne serilmektedir. Kırsal nüfustan mega kentlerin cazibesine kapılarak göç eden nüfus, kent nüfusunun yoğunluğunu arttırmıştır.

Bir kentin dünya kenti olmasında küresel ekonomiyle bütünleşme düzeyi, nüfusun belli bir düzeyi aşmış olmasından daha önemli bir durum olmakla birlikte yüksek düzeyde göç almalarıyla sosyal sınıflar arasında uçurumun büyümesiyle, devasa sorunlarla uğraşmalarıyla da dikkat çekmektedir (Bal, 2015: 96). Kentin büyümesi ile beraber kent sorunlarının da büyüdüğü gözlemlenmiştir. Bir başka deyişle dağına göre kar alan dünya kentleri, hızla büyümelerinin yanı sıra büyümenin getirdiği büyük sorunlarla da baş edebilmeyi tecrübe ederek öğrenmektedir.

1.3. Küresel Kentlerin Siyaset Üzerine Etkisi

Siyasal yaşam açısından kentleşmenin ortaya çıkardığı toplumsal hareketlilik, siyasal yapılanmaya yön verebilmektedir. Kırsal bölgelerden kentlere göçün olması, kentlerdeki siyasal yaşam modeli üzerinde bir hayli etkisi vardır. Kırsal nüfus kültürü ile kentsel nüfus kültürü arasındaki farklılık, siyasal anlamda farklılıkların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Teknolojik alandaki gelişmelerden dolayı toplumların kendi öz geleneklerinden uzaklaşarak daha karmaşık bir ilişkiler sistemi içine girmektedir. Zamanla göç eden kırsal nüfus, kent nüfusu ile kaynaşarak, kendi öz kültüründen uzaklaşmış ve yeni kültür karışımının ortaya çıkardığı yeni siyasal bir anlayışa dönüşmüştür.

Karl Deutsch'a göre kentleşmenin siyasal sonuçlarına ilişkin olarak temel savları: "vatandaşlarla ulusal devlet arasında yeni bağlar yaratacağı, siyasal haberleşmenin düzeyini yükselteceği, kişiyi siyasal katılma yoluyla sağlanabilecek çıkarlar hakkında daha bilinçli kılacağı ve vatandaşların ilgisini yöresel sorunlardan ulusal sorunlara yönelteceği" dir (Tosun, 1995: 48).

Küreselleşmeyle birlikte şehirler, fonksiyonları gereği önemi giderek artmıştır. Bu sayede ülkeler kentlerine yaptıkları yatırımlar ile diğer dünya kentlerinin seviyesine ulaşarak bir rekabet içine girmeye çalışmaktadır. Küresel sermayenin ulus devletleri bir kenara iterek bölgesel kuruluş ve firmalar aracılığıyla şehir idaresini muhatap alması ulus devletlerin hâkimiyetlerinin azalmasına sebep olmaktadır (Kayan, 2015:273). Kent yönetimleri, kentin büyüklüğü nispeti kadar bir öneme sahiptir. Kentlerde kurulan ulus ötesi firmalar ve kuruluşlar sayesinde, kentin dünyada tanınırlığı artmış ve kent yönetimi ile bu ulus ötesi firmalar arasında iletişimin boyutu ciddi bir önem kazanmıştır. Yapılacak yeni yatırımlar için öncelikle kent yönetimi ile görüşüldüğünden dolayı ulus devlet ikinci plana itilmiştir.

Küresel kentlerde, nüfusun her coğrafyadan gelen göç dalgaları sebebiyle heterojen bir siyasetin olduğu söylenebilir. Bu heterojen yapı, kent siyaseti üzerinde değişik etkilere sebep olmuştur. Yeni kültürlerin de etkisiyle eskiden beri gelen siyaset alışkanlıkları değişime uğrayarak yeni bir kimlik kazanmıştır. Göçlerin yanı sıra kentlere yapılan yeni yatırımlar ile birlikte kent kimliği yeni özellikler kazanmıştır. Kentlerde var olan büyük finans şirketleri, limanlar, sanayiler, küresel firmalar üzerinden bağlantılar oluşturulması kentler arası dünya ölçekli ilişkileri ortaya çıkarmaktadır. Kentler ulus devletlerden ayrılarak bağımsız yönetim ve anlayış içerisine sokulmakta ulusal firmaların direk şehirler ile ilişkiler kurarak kentlerin önemi giderek artmıştır.

1.3.1. Küresel kentlerin devlet ve yerelleşme üzerindeki etkileri

Dünyada küreselleşme ile yaşanan para, mal, sermaye dolaşımının, teknolojinin gelişmesi ve ticaretin uluslararası bir özellik kazanması neticesinde ulus-devlet olgusu bir kenara bırakılmıştır. Daha çok sınır ötesi menfaatlere dayalı ve farklı milletlerle sıkı bağlar kurularak çıkar ilişkileri ortaya çıkmıştır. Devletten bağımsız yürütülen bu tür ilişkiler neticesinde kendi aralarında kurulan bağ ile yürütülen ekonomik ilişkiler, devlet etkinliğinin giderek azalmasına neden olmaktadır (Topal, 1997: 13). Küresel kentlerin hızla gelişen bir seyirle büyüyerek, ülkeler arası ilişkilerde daha büyük önem kazanır hale gelmesi, çevresindeki tüm etmenlerle ilişik olduğu göstermektedir.

Refah devleti uygulamalarının gerilemesi ve küreselleşme dinamikleri sonucunda, yerel yönetimler anlayış değiştirerek kendilerinin ulus devletin oluşturucu bir parçası olarak gören bu birimler, artık küresel sermayeyi çekmek için projeler geliştiren bir yerellik anlayışını benimsemiştir (Erkan, 1985: 38). Yerel yönetimler şehrin daha fazla gelişmesi, kalkınması ve ulus devletler düzeyinde daha etkin bir rol alabilmesi için küresel ölçekteki kentlerine daha fazla yatırım yapma gereksinimi duymuştur. Küresel kent yönetimleri, sermayeyi kentlerini çekebilmek için çeşitli yeni yatırım alanlarını yatırımcılarına sunma eğilimine girmiştir. Küreselleşmenin şehir idaresini etkileri değişerek ulus devlet yönetimi anlayışından uzaklaşarak yerel ve bölgesel politikalar oluşturularak kendilerini yeniden şekillendirmektedir (Yaylı, 2012: 338). Kentlerin başarıya ulaşabilmeleri için kendini iyi pazarlaması gerekmekte bunu da yönetsel bir yapı eli ile yani devlet kurumlarının önderliğinde yerel aktörlerin desteğiyle bir bütünlük içinde yapmaları gerekmektedir. Şehirlerine yapacakları yatırımlar ile birlikte şehrin silüetine etki ederek şehri cazip bir mekân haline getirmeye çalışmaktadır.

Küreselleşme ile birlikte yatırımlar ve yönetim üzerinde devlet müdahalesinin olması gerekliliği bir kenara bırakılmış, uluslararası sermaye kanalı aracılığı ile yatırımların yapılması gerekliliği ön plana çıkmıştır. Bu sebeple ulus devlet etkinliği önemini yitirmiş, yerel ve küresel birimlerin etkinliğinin arttığı görülmüştür. Küreselleşme ülkelerin birbirleri arasındaki fiziksel ve iktisadi sınırların öneminin ortadan kalkmasıyla ülkelerin iktisadi hâkimiyetlerini törpülenmesine sebep olurken iktisadi sistemin ana birimleri zamanla şehirler oluşturmaktadır (Yücel ve Pustu, 2005: 64). Kentteki yerel yönetimler diğer kent yönetimleri ile rekabet halindedir. Bunun sonucu olarak kentler; alışveriş merkezleri, oteller, turistik tesisler, dinlenceler, fuarlar, gökdelenler ve organizasyonlar yaparak dünya kentleri arasına girmek için çaba göstermektedir. Yönetimin, uluslararası sermayenin varlığını kabullenerek yapılması gerektiği ön plana çıkmıştır.

Özel sektördeki gelişmelerin giderek önemli hale gelmesi ile birlikte kamu hizmeti anlayışının değişerek, yerinden yönetimlerin daha fazla ön planda olduğu bir yapıya dönmesinin, küreselleşmenin kent yönetimleri üzerindeki etkileri ışığında

oluşmaktadır (Yaylı, 2012: 339). Örneğin hizmetler öncelikle belediyelerin bünyesinde kurulan şirketler aracılığıyla yürütüldükten sonra firmaların özelleştirilmesi sonucunda yatırım ve hizmetler tamamıyla özel sektör üzerinden yapılması söz konusu olmuştur. Ya da en başından yapılacak adımların özel sektör aracılığı ile yaptırılabilir. Halis Yunus Ersöz'e göre yerel yönetimlerde özelleştirmenin, bir faaliyet ya da hizmetin sağlanmasında kamusal etkinliğin bütünüyle sona ermesi anlamına gelmediğini, kentsel hizmetlerin sağlanmasında özel sektör alternatiflerinden yararlanılması şeklinde bir içerik taşıdığını vurgulamaktadır (Özden, 2008: 32).

Devlet kurumları; düzenleyici yeniden ayarlamalar, finansal sübvansiyonlar veya ikisinin karışımı yöntemleri uygulayarak ulusal, bölgesel ve belediye ölçeğinde küresel kent oluşumunu teşvik etmede merkezi rol oynamaktadır (Güneş, 2013: 162). Kent yönetimleri ile sermaye sahiplerinin arasında yapılan koalisyonlar ile birlikte yeni yönetim modelleri doğrultusunda bir yapılanma olmaktadır. Küresel kent modeline doğru giderken kent yönetimleri yeniliklere açık olmak zorunda kalmıştır.

Küresel kent oluşumu için yerel ön şartların oluşumunda rolü olan genel olarak ulusal, bölgesel ve/veya yerel devlet yetkilileri, ulus ötesi şirket elitleri ve yerel mal sahipleri veya kiralayıcılarından oluşan büyüme yönelimli politik ittifakların altı çizilmektedir (Güneş, 2013: 162). Politik ittifakların kurulması daha çok kent yararını olacağından, kent yönetimleri ve sermaye sahipleri ortak bir noktada buluşmak için ellerinden geleni yapmaya çalışmaktadır. Kentler arası rekabet kaçınılmaz bir hal almıştır. Devletler veya kentler imkânları kısıtlıysa özellikle sermayeleri kıt ise yabancı sermayeyi nasıl yatırım yoluyla çekebilecekleri nasıl istihdam sağlanabileceği konusunda yarışacaklar ve rekabet için her yolu deneyeceklerdir. Sosyal devlet ilkesinin gereği olan insani temel ihtiyaçların karşılanması için yapılması zorunlu olan hizmetlerin sağlanmasında devlet kendi eliyle bu hizmeti ya sağlamaktadır ya da çeşitli devretme usul ve metotlarıyla bu gibi hizmetleri özel sektöre bırakmaktadır. Bu nedenle küresel şehirler adı altındaki yerleşim yerleri ulus ölçekli hizmetleri kendi şehirlerine çekmek istemektedir. Şimdilerde ülkeler rekabet koşullarını değiştirerek şehirleri üzerinden rekabet etmeye

bu rekabeti de finans, ticari ve ulaşım alanında yaparken dünya genelindeki sistemle bir bütün olmuş şehirlere sahip olan ülkeler bu yarışmada daha ön planda bir konuma geçmektedir (Topal, 1997: 17).

Kentler, ülkesinin dünya coğrafyasındaki gücünden faydalanasının yanında, ülkeler de kentlerin dünya üzerinde söz sahibi oluşuyla, kentlerinden güç almaktadır. Günümüzde ulusal kalkınmanın olabilmesi için ülkelerin önüne geçen kentlerde kalkınmanın olması gerektiği düşünülmektedir. Kendi yöresindeki firmaları ile ticari ilişkiler kurabilme yetisine sahip olan ve üretim yelpazesini genişleterek müteşebbisinin önündeki tüm engelleri yıkabilen kentler, küresel rekabet ortamında güçlerini arttırmak suretiyle piyasada iktisadi ağırlığını zamanla arttırabilir (Kozlu, 1994: 75). Sonuç olarak küresel kentler, uluslararası alanlarda söz sahibi olan ve ülkesinin önüne geçen kent modelleridir. Küresel kentlerde sermayeyi ve ticareti kente çekebilmek için yerel yönetimler üzerinde baskıcı bir etkinin olduğu söylenebilir. Bu nedenle kent yönetimleri baskıyı ortadan kaldırmak için gerek devlet desteğiyle gerekse özel sektör desteğiyle yeni yatırım alanları sunmalı ve bu yatırımların olması için gerekli tedbirleri almalıdır.

1.3.2. Küresel kentlerin ekonomi üzerindeki etkileri

Küreselleşme; etkilerinin tümüyle hissedildiği ve kentler üzerinden uluslararası etkileşim olmasından dolayı kent kimliğinde değişimler ve yenilenmeler olmaktadır. Küreselleşmeyle meydana çıkan yeni kent modellerinde kentler; uluslararası finans merkezi olma, hizmet üretiminde öncü firmalar olma, sanayi sektöründe gelişmiş teknolojileri ile yenilikler üreten ve bu yenilikleri üretirken bu ürünlerin pazarının kendisinde olmasını temel alan görevleri üzerine almaktadır (Bozlağan, 2017: 5). Kent, her alanda bir yarış içine girmiş ve sermayenin kente gelmesi için birçok çalışmalar yapmıştır.

Ulus ötesi şirketler aracılığıyla sınırların bir önemi kalmadan ticaret yapılabilmekte, bu da ülkedeki küresel şehirlerde kurulan firmalar üzerinden olmaktadır. Sermaye dolaşımının önündeki tüm engellerin neredeyse tamamının ortadan kalkmasıyla birlikte ülkeler ve bölgeler arasında özgürce yapılabilen bir ticaretin gerçekleşebilmesi için uluslararası mali piyasa kuruluşları ellerinden gelen

gayreti göstermekte; Çok Taraflı Yatırım Anlaşmaları (MAI) ve Uluslararası Tahkim, bu doğrultudaki çalışmalardan birkaç tanesidir (Keleş, 2005: 17). Bu gibi örgütlenmeler kentler arasında iletişimi güçlendirmekte, kentlere yapılacak olan hizmetlerin artmasına sebep olmaktadır. Uluslararası kuruluşlar aracılığıyla yapılan ticaretler sayesinde küresel kentlerin önemi artmıştır.

Küresel şehirler, küresel ölçekte ki piyasalarda gerçekleştirilen iktisadi yapılanmayı, nüfusun içindeki istihdamın yapısını ve bu nüfus içindeki sınıf farklılıklarının düzeylerini ortaya çıkarak meydana gelen değişimleri önümüze sermekte, küresel piyasalardaki faktörleri bilginin ve zevklerin üzerlerinde hâkimiyet kurmalarını ve mali kaynakların nasıl bir yol ile bir hizmet sunacağını belirlemektedir (Görgülü ve Kaymaz Koca, 2009: 103).

Küresel kent, tüm sorunlarla mücadele edebilen ve tüm ihtiyaçlara karşılık verebilen kentler olarak tanımlanabilir. Küreselleşmenin etkisiyle birlikte kentler, yeni özellikler kazanmıştır. Çeşitli ekonomik ve sosyal göstergelerin uluslardan öteye giderek yoğunlaşması, iktisadi faaliyetlerin önündeki kısıtlamaların ortadan kalkması ve devlet müdahalesinin ne denli olduğunu gösteren etmenler, kentlerin hangi yeni özellikleri kazandığını göstermiştir (Tümtaş, 2016: 141). Bu sayede kentlere yapılan yeni yatırımlarla sermayenin kente çekilmesi, istihdamın kaydırılarak şehre çekilmesi ve hizmet sektörünün de bunlara eşlik ederek bir birlik içinde kentte yerini aldığı gözlemlenmektedir.

Hizmet sektörü ve bilgi toplumu ekonomi içerisindeki önemi ile kentlerde hayat bulmuştur. Sarkia Sassen'in 1990'ların başında ortaya attığı "küresel şehir" kavramı "küresel yönetim, finans, profesyonel ve yaratıcı hizmetlerin yoğunlaştığı" ve anılan hizmet faaliyetleri üzerinden dünyanın diğer küresel şehirleri ile yoğun bir ağ içerisinde yer alan bölgeler olarak tanımlamaktadır (Ercan, 2017: 1). Uzmanlaşmış işgücü ve kurumsal sektörlerin küresel kentlerde toplandığı ve hizmet kentlerine dönüştüğü söylemek mümkündür. Küresel kentler, kent nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamak için tüm alanlarda uzmanlaşmış işgücüne ve kentin bünyesinde bulunan insanların ihtiyaçlarına karşılık verebilecek bütün sektörlerle sahip bir düzeyde olmalıdır.

Kentlerde üretim sektörlerinin yerine tüketim alanlarının giderek artması ile birlikte hizmet sektörü ön plana çıkmış, bu sebeple tüketim toplumuna bu hizmeti verecek işgücünün daha kaliteli, uzmanlaşmış ve kalifiye olduğu bu şehirlerde üretimin bir kenara bırakılarak tüketimin bir yaşam tarzı haline geldiği mekânlar haline dönüşmektedir (Yaylı, 2012: 342). Küresel kentlerde tüketim alanlarının çoğalması ve istihdam ile artan nüfusu sonucunda, tüketimin fazla olması bu etkileşimin sonucu olarak karşımıza çıkmıştır. Kentler, üretim alanlarının değil daha çok tüketim alanlarının olduğu bir yerleşim yeri haline gelmiştir. Ulus ötesi firmaların merkezlerinin konumlandığı, finans, teknoloji ve uzmanlaşmış hizmet sektörü gibi hizmetlerin en ideal yeri olan, ticaretin geçiş ve durak noktaları üzerinde yerleşen bu kentler, bugün kazandıkları yeni dört özellikle karşımıza çıkmaktadır (Doğan, 2011: 33):

- Küresel iktisadın, siyasi ve idari stratejilerinin belirlendiği merkez üsleri haline gelmişlerdir.
- İmalat bölümünün önüne geçerek daha önemli hale gelen mali firmaların bulunduğu konumdadır.
- Yeni kurulmuş ve gelişmekte olan sanayilerin üretim ve yatırım özeklerine sahip olmalarıdır.
- Mali piyasalarda ve sanayi sektörünün alınıp satıldığı ya da ıskartaya attığı ürünlerine alternatif satış yerleri konumundadır.

Piyasa ekonomisinde söz sahibi olan şirketler, kentler aracılığıyla reklamlarını yapmaktadır. Küreselleşme ile birlikte dünya ekonomisinde büyük güçleri bulunan piyasa aktörleri tarafından tekrar şekillenen küresel iktisadın yeni organizasyonları, sanayi sektörünün gelişmiş ülkelerden kaldırılarak gelişmekte olan ülkelerin coğrafi alanlarına kaydırılmaktadır. Mali faaliyetleri ve buna hizmet eden alanın küresel anlamda genişleyerek mesafe almasını sağlamaktadır (Gökçe, 2016: 132). Gelişmekte olan ülkelerde sanayi sektörü, büyükşehirlerin yanı sıra büyükşehirlerin komşu kentlerinde de kendilerine yer bulmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde sanayi sektörü kendini uluslararası sermayenin toplandığı merkezler haline

gelmekte, çeşitli piyasaların ve üretim etkinliklerinin geçiş noktaları olmasıyla önemli yerlerde bulunmakta, küresel finans piyasalarının merkezi konumda olmaktadır (Kayan, 2017: 282). Çok uluslu şirketler ve devletlerin ekonomik üsleri olarak adlandırabileceğimiz kurumlar, küresel kentlerde kendilerine yer bulmuştur. Sermayenin, üretimin, işgücünün ve sanayinin küresel kentlerde olması gerekmektedir.

Küresel kentlerde, uluslararası finans ve hizmet sektörünün, üretim sanayileri ile yer değiştirerek bu alanlarda iktisadi büyümenin ve toplumsal yapılanmanın bir güdümü olmakla birlikte, küresel kontrol kapasitesinin kazanılması ile üretim sektöründen uzaklaşarak hizmet alanında uzmanlaşan işgücünün ve istihdamın arttığı görülmektedir (Topal, 2003: 25). Daha çok hizmet sektöründe uzmanlaşma sağlanan küresel kentlerde sanayi, üretim gibi sektörler yakın ilişkide olduğu komşu kentlere taşınmaktadır. Uluslararası taşımacılığın denizyolu, havayolu ve karayollarının merkez üssü olma yarışında olan küresel kentlerde devlet destekli yatırım kredileri aracılığıyla yeni üsler kurulmakta, bu sayede diğer ülkelerin küresel kentleriyle baş edebilme gücüne erişerek rekabet edebilecek düzeye gelmiştir. Ülkelerini temsil eden küresel kentler, hemen hemen tüm alanlarda özellikle hizmet alanında gelişmişlik düzeyine ulaşarak ekonomik anlamda ülkeye katkıda bulunmuştur. Ekonomik anlamda küreselleşme kentler üzerinde etkilere sebep olmuş, bu etkiler kentlerin gelişimine ve büyümesine katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda küresel kentler, ülke ekonomisine içinde bulundurduğu ulus ötesi firmalar aracılığıyla destek olmuştur.

1.3.3. Küresel kentlerin kültür ve mekân üzerindeki etkileri

Dünyada sermayenin dolaşımı nasıl ki hızlı bir şekilde oluyorsa, teknolojinin katkısıyla kültür; tv ve internet aracılığıyla sınır tanımadan insanlar arasında birbirlerine aktarılmaktadır. Toplumlar arasındaki iletişim olanaklarının gün geçtikçe artması sebebiyle güncel haber ve olaylardan haberdar olmakta, bu da hem coğrafya alanında hem de sosyal alanda farklılıkların giderek azalmasına sebep olmaktadır (Kayan, 2015: 291). Küreselleşmenin etkilemediği bir alan olmamasının yanında, kentlerde göç sebebiyle artan nüfus sebebiyle kent nüfusu birbirleriyle

etkileşim içerisine girmiştir. Çeşitli etnik grupların toplandığı her ulustan milletin bir arada yaşadığı küresel kentlerde, kültür etkileşiminin olduğu gözlemlenmiştir.

Günümüzde televizyonun ön plana çıkması ile birlikte gösterilen diziler, filmler, programlar, reklamlar ya da sinema filmleri birçok ülkede aynı anda gösterime sunulabilmektedir. İnsanların giyimlerinden, beslenmelerinden, eğitimlerinden, dinlediği müziklerinden yeni bir ortak tüketim kültürü ve dahi ortak yeni bir tüketim toplumları ortaya çıkarılmak istenmektedir (Kiper, 2004: 106). Gün geçtikçe ulusal değerlerinden uzaklaşarak, aynı şeyleri tüketen, aynı beslenme tarzına bürünen, aynı basmakalıp türde giyinen, aynı TV programları izleyen, aynı haberleri okuyan, aynı radyo programları üzerinden aynı tür müzikleri dinleyen tek kalıp içine sokulmuş bir tüketim toplumu ortaya çıkmıştır. Gün geçtikçe gündelik hayatta yaşanan hayatlar birbirinin kopyası haline gelmiştir.

Gündelik hayatta örneğin; Alman sanayisinde üretilen mutfak araçları ithal eden bir firmada çalışan İngiliz işçi Japon arabasıyla evine ulaştığında Fransız Peyniri, Yeni Zelanda pirzolası ve İspanyol şarabından oluşan menüsüyle karnını doyurduktan sonra İngilizlerin Falkland Adalarını almasına dair izledikleri TV programıyla ne kadar İngiliz olduklarını hissederek mutlu oldular (Aslanoğlu, 1998: 66).

Bu örnekte olduğu gibi insanlar artık kendilerine ait olan koruma alanlarında bile kültür etkileşimi içine girmektedir. Dolayısıyla kültür etkileşimin olmadığı toplumların ve insanların birbirlerinden etkilenmediği bir alan kalmamış, toplumlar gün geçtikçe benzer özelliklere sahip yapılara dönüşmüştür.

İletişim ve teknoloji alanındaki yenilikler ile birlikte internet, TV, sosyal ağlar vb. iletişim araçları sayesinde dünyanın herhangi bir noktasıyla hem iletişime geçilebilmekte hem de orada olan bitenler hakkında anında bilgi sahibi olunabilmektedir. Özellikle TV programları aracılığıyla çeşitli kültürler hakkında bilgi sahibi olunmakta ve etkileşim içine girilebilmektedir. Şehirlerin bir ticari işletme olarak öngörülmesi ve işletmecilik anlayışı ile planlanarak şehrin dokusundan ve kendi kimliğinden uzaklaşarak şehrin simgelerinin tahribata uğraması ve şehrin daha çok tüketim merkezi haline gelmesi için verilen uğraşı ile içeriğini

kaybederek diğer şehirlerden farklı özelliklerini kaybolmasına sebep olmaktadır (TMMOB, 2016: 52). Kentin dokusunu bozmadan gelişim gösteremeyen ve kentin kendini var eden özelliklerini yitirmesine yol açan bu işletmecilik modeli, kentin giderek kimliğini kaybetmesine yol açmaktadır.

Kent kültürünün ve kent geçmişinin ilintili olmadığı yerel kent düzenlemeleri yapılmakta Arnavut kaldırımları ile geçmişten günümüze gelen sokaklar yerlerini modern kaldırımlara, taşlara veya asfaltilara bırakmakta bu da kentin dokusunu bozmaktadır. Küreselleşme sürecinde kendi menfaatlerine yönelik her türlü eserler anıt haline dönüştürülmektedir. Devasa alışveriş merkezleri, çok sayıda işyeri ofisinin bulunduğu plazaları ve sokakların hemen hemen her köşesinde kurulan otoparkları ve son olarak çok yıldızlı otellerin şehrin dokusuna itibar edilmeyerek şehrin göbeğine inşa edilmektedir (TMMOB, 2017: 10). Yapılan oteller, alış-veriş merkezleri ile tüketim kültürü ile birlikte insanların bir arada bulunduğu, çalıştığı, tüketim yaptığı yerler sebebiyle birbirleriyle ve tükettikleriyle etkileşim içine girmektedir.

Mekân üzerinde yapılan değişiklikler veya yeniden şehir inşasındaki yapılan değişiklikler, kent dokusunda bir nevi hem göçü hem turizmi tetikleyerek insanların kimisinin zaruri ihtiyaçtan dolayı, kimisinin sosyal aktivite olarak geldikleri yerleşim yerleri haline gelmiştir. Geçmiş dönemlerde, belirli mekânlara girip çıkmak, belli bir gelir sahipliğini gerekli kılarken, küreselleşme sürecinde sayısı çokça olan “prestijli mekânlar” her gelir grubunun girip çıkabileceği yerlere dönüşmekte, alt gelir grubundan olan gençler bol vakitlerini, mekânı ve imgeleri bu gibi yerlerde tüketmektedir (Mutlu, 2012: 576).

Çok kültürlülük ve işgücü sınıfının istihdam için kentlerden başka kentlere ya da ülkelerden başka ülkelere göç etmesi ile küresel kentlerin beyin göçüne maruz kalmasına sebep olmuştur. Bu sayede kentin gelişimine katkı sunan teknoloji alanında yeni bir gelişim gösteren emeğin en kaliteli sınıfının kendi kentinde ikamet etmesi küresel kentin daha da değerlenmesine sebep olmuştur (Bilgili, 2012: 34). Emeğin en kaliteli ve üst sınıfları küresel kentlerine çekebilmek için devletler, kent yönetimleri ve uluslararası firmalar çeşitli olanaklar ve üst düzey kaliteli altyapılar

oluşturmaları gerekliliği ön plana çıkmıştır. Bunun için devletler ve kent yerel yönetimleri; dev projeler, ulus ötesi anlaşmalar yaparak bu göçü sağlayabilmek için var gücüyle çalışmaktadır. Kent, bölgesine çektiği emek gücü ile birlikte çeşitli etnik ve kültürel sınıflar, kent hiyerarşisinde kendisine yer bulabilmektedir.

Küreselleşme sonucunda yaşanan kültürde ki değişimler ve kültürlerin birbirleriyle olan ilişkileri yoğunlaşarak kültür karışımlarına sebep olmuştur. Örneğin İngilizce; ortak ve kabul gören bir dil olarak toplumların anlaşma kilidi haline gelmiştir. Buna rağmen dünya genelinde bunun aksi yönünde doğru orantılı olarak bölgeselcilik, milliyetçilik, ırkçılık ve etnik kültürden doğan savaşlar gün geçtikçe artmaktadır (Kayan, 2015: 276). Küresel kentlerde var olan ve hemen hemen her kültürü etkileyen kültürel miraslar sebebiyle kentlerde buluşan insanlar arasında dünyada kabul görülmüş ortak dil olan İngilizce üzerinden kent sakinleri ve kent misafirleri iletişim içine girebilmektedir.

Kentin kültürel heterojenliğinin mekânları olduğu düşünüldüğünde, küreselleşme sürecinde kentler, aynı zamanda çoğulcu kültürün mekânları olarak algılanmaktadır (Mutlu, 2012: 579). Her ulustan milletin yaşadığı küresel kentlerde insanlar arası kültür alışverişi ticaret, turizm, istihdam ve tüketim vb. üzerinden gerçekleşmektedir. Çok kültürlü olan küresel kentlerde gün geçtikçe kendi öz kültüründe yozlaşmalar, tahripler olmakta ve ortaya modern diye adlandırılan kent geçmişinden uzak bir heterojen kültür karışımı çıkmaktadır.

1.3.4. Küresel kentlerin vatandaşlık ve insan hakları üzerindeki etkileri

Çok sayıda insanın iç içe karmaşık bir halde yaşaması, kentin özgünlüğünü yitirmesine sebep olmaktadır. İnsanlar gün geçtikçe birbirleriyle soyut bir ilişki içine girmekte birbirlerine yabancılaşmaktadır.

Simmel, Wirth, Durkheim, Marx ve Weber; şehirleşmenin hızlandığı ve büyük şehirlerde göç sebebiyle çok sayıda insanın yaşamlarını sürdürdüğü fakat topluluk duygusundan uzakta ve belli bir çevreye, mekâna ait olma duygusundan uzak yabancılaşan şehir halkının olduğunu, bu halkın da o

şehirdeki yaşam kalitesini düşürerek şehrin dokusuna zarar verdiğini savunmaktadırlar (Güllüpınar, 2012: 15).

Küresel kentler bir dünya vatandaşlığından çok önce ulus içerisinde bir kentlilik aidiyeti oluşturarak öne çıkar ve bu öne çıkış o kentin dünya ölçek bazında tanınırlığını ve bilinirliğini ortaya koyar. Bu durum Parizyen olgusu denilen, yani şehir sadece kendi ülkesinde değil tüm ülkelerde tanınır hipotezini gerçekleştiren hale gelir (Bilgili, 2012: 32). Örneğin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup İstanbul'da yaşayan bir kişi dünyanın neresine giderse gitsin "İstanbulluyum" dediğinde nereli olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul küresel bir kent olduğundan ve dünya çapında bilindiğinden vatandaşlık olgusu ulus kimliğinden öteye giderek kent kimliğinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Küresel kentlere göç eden insanların, kentlerde varoluşlarını sürdürebilmeleri için kentin kimliğine ayak uydurmak ve kent toplumuna yaşayışlarını adapte etmek zorunda olduklarını kabullenmektedir. Kente sonradan katılan insanların kimlikleri, farklı yaşam alanlarında kozmopolit yaşam çevrelerine ve dünya çapında kentlere göç etmeleri sebebiyle gelen insanlarda göç ettikleri şehre ait oldukları hissi ortaya çıkararak hayatlarını zenginleştirirken başka bir yandan kamusal alanın deforme olmasına sebep olmaktadır (Özyurt, 2005: 115). Küreselleşmenin, sermayenin cazip yerlerine gitmesine katkıda bulunmak için kentler bir takım öneriler ve alternatifler sunarken, kentte yaşayan nüfusa bu nüfusun, toplumsal özelliklerini göz ardı etmesinden dolayı kentin özgünlükleri yok olmakta ve kentte yaşayan insanlar arasında sınıf farklılıklarından doğan karmaşalar artarak gerilimler vasıtasıyla kent dokusuna zarar vermektedir. Küresel sermayeyi kente çekmek isterken kentin dokusuna zarar vermekten kaçınılmalı, imtina edilmeli ve kentin içinde yaşayan bir nüfusun olduğu göz ardı edilmemelidir.

Önü alınamayan ve küresel kentlere göçün engellenemediği göz önünde tutarsak, kentlerde aşırı yığılmalar sonucu çeşitli olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Kentlerde yaşayan milyonlarca insanın suç, hava kirliliği ve yoksulluk ile mücadele ettiği söylenebilmektedir. Kentlerin plansız, programsız ve önü alınamayan bir şekilde büyümesi buna hazır olmayan kentler için büyük sorunlara

yol açmaktadır. Gelişmekte olan ve üçüncü dünya ülkelerinde gelişen kent bölgelerine, sosyal hak ve güvenceden yoksun kesimlerin bu küresel kentlerde kendilerine daha iyi iş olanaklarına ve daha iyi yaşam koşullarına ulaşabileceklerini umut ederek göç etmektedir. Fakat küreselleşmenin yıkıcı etkisiyle karşı karşıya kaldıklarını gördüklerinde geldikleri yerlere geri dönmektedir. Geri dönmeyen kesim ise göç ettiği meskenindeki sahip olduklarını kaybettikleri için geri dönememektedir ve kentin en ücra varoş bölgelerini kendilerine yeni mesken olarak tutmaktadır.

Küreselleşmenin şiddetini gösterdiği diğer bir sosyal alanda işsizlik sorunudur (Doğan, 2015: 37). Göçler sebebiyle şehirlerde oluşan yığılma sonucunda, her göç edenin yeni bir iş imkânı ile geldiği küresel kentlerde, fazla işgücü talebi ve niteliksiz işgücü neticesinde işsizlik küresel kentlerin en büyük sorunlarından biri haline gelmektedir. Sosyal adaletin sağlanamamasında yöneticilerin de payı büyük olmakla birlikte bu bölgelerdeki ıslah çalışmaları kimi zaman firmalara ve holdinglere verilmekte, bu da büyük bir rant pazarı oluşmasının önüne geçilmesini engelleyememektedir.

Küresel kentler ne kadar da cazibe merkezleri de olsa nitelikli bir işgücü veya belli bir gelir grubunun üstünde olmadıkça kent içinde kaybolma ya da yok olma tehlikesi içine girilebilmektedir. Bu bağlamda cazibe merkezleri olarak görünen küresel kentlerin bir de başka yüzünün var olduğunun unutulmaması hatırlanması gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Küresel kent; dünya ticaretinin merkezi olmasının yanında bankacılık ve finans sektöründe lider olma özelliklerine sahip, markalaşmış ve dünya genelinde ülkesinin adını başına eklemeyen tanınırlığı olan, ulusal sınırları aşmış kent modelidir. Küresel kentler dünya ekonomisinin ayrılmaz birer parçaları durumundadır. Bu neden dünya ekonomisinin önde gelen kuruluşlarının merkezleri küresel kentlerde yerlerini almıştır. Küresel kentler; birbirleri ile ilişkiler kurarak, ekonomik anlamda farklı rolleri ve görevleri üstlenmiştir. Dünyada küresel kentlere örnek verecek olursak bunların başında; Londra, New York ve Tokyo gelmektedir.

Dünya kentleri ile arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için “Küreselleşme ve Dünya Kentleri Çalışma Grubu ve Ağı” çalışması, Beaverstock vd. tarafından 1999 yılında 55 dünya kentinin hukuk, muhasebe, reklamcılık ve bankacılık/finans sektöründeki rekabet gücü üzerinde yaptıkları çalışma ile dünya kentlerini ALFA, BETA ve GAMA olarak üç kategoriye ayırmıştır(Özsan ve Özaslan, 230). Saskie Sassen (1991), bu kentlerin içinde Londra, New York ve Tokyo gibi kentlerin uzun zamandan beri uluslararası ticaretin merkezi olduğuna vurgu yapmıştır (Bal, 2015:85). İstanbul, yukarıda ayrılan kent kategorilerinden GAMA dünya kentleri içinde ve toplam sıralamada 50’nci sırada yer almıştır(Özsan ve Özaslan, 230).

New York, Londra ve Tokyo gibi dünya kentlerinde çok uluslu şirketlerin ana merkezleri bulunmaktadır. Ana merkezlerin bu kentlerde bulunması sebebiyle sermaye, bu kentlerde yoğun bir şekilde dolaşımını sürdürmektedir. Aynı zamanda finans piyasaları merkezlerini dünya kentlerinde konumlandırmakta ve paranın dolaşımını özellikle bu kentlerde yoğunluk göstermektedir. Dünya kentleri çok uluslu şirketleri bünyesinde barındırması ile birlikte emek piyasasının bu kentlere göç etmesi yoğunlaştırmaktadır.

Dünya üzerinde kabul gören bu üç dünya kenti; küresel ekonominin özellikle finans piyasalarında ilgi odağı olarak kabul görmüş ve uluslararası şirketlerin merkezlerini konumlandıkları yerler haline gelmektedir. Bu nedenle

kentlere olan yoğun göç sebebiyle kent nüfusu gün geçtikçe nüfusu hızlı bir şekilde artmaktadır.

Tablo 2:Ülkeler Arası Karşılaştırma Tablosu

	İSTANBUL	LONDRA	NEW YORK	TOKYO
Nüfus	15.000.000	8.600.000	8.500.000	13.180.000
Nüfusun Yaş Medyanı	23 YIL	36,4 YIL	35,5 YIL	44,7
Nüfus Yoğunluğu (kişi/km2)	2.662	5.518	10.194	6.000
Yıllık Nüfus Artışı	1,68%	1,40%	0,90%	0,77%
GSYİH (Milyar \$)	182	565	1.280	910
İşsizlik Oranı (%)	15,50	8,10	6,10	4,6
Ortalama Maaş (\$)	690,62	2.773	4370,9	2895,20
Benzinin Litre Fiyatı (\$)	1,38	1,49	0,68	1,12
Katma Değer Vergisi (KDV) (%)	18%	20%	8,80%	5%
Üniversite Sayısı	38	21	18	185
Olimpiyatlara Ev Sahipliği Yapma	YAPTI	YAPTI	YAPMADI	YAPTI
FİFA Dünya Kupasına Ev Sahipliği	YAPTI	YAPMADI	YAPMADI	YAPMADI
Dünya Dinleri İçin Hac Bölgesi	EVET	HAYIR	HAYIR	HAYIR
Havaalanı Sayısı	3	5	3	2
Milyarder Sayısı	34	72	39	11
Borsası	VAR	VAR	VAR	VAR
Bir Başkent	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET
Global Cities Endeksi	2,1	5,79	6,35	4,99
Uluslararası Örgüt Merkezi Sayısı	1	3	4	1
Aylık Ortalama Toplu Taşıma Bileti Maliyeti (\$)	50,3	166,41	116,50	89,03

Kaynak: <https://versus.com/tr/>

Yukarıdaki tablo incelendiğinde İstanbul, nüfusu ile diğer kentlerden daha fazla nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Aynı zamanda yıllık nüfus artışı çeşitli etmenlerden kaynaklı olmakla birlikte diğer kentlerden daha fazladır. Ekonomik göstergeler ışığında New York kenti, diğer kentlerden daha ileri bir gelişmişlik düzeyinde olduğu görülmektedir.

Londra; yüzölçümü 1.572 km² ve ülke nüfusunun şehir nüfusuna oranı yüzde 12,6 olmasının yanında eğitim düzeyi (yüksek öğrenim) yüzde 41,9 ile önde gelen dünya kentleri arasında yerini almaktadır (Dünya Şehirleri Kültür Raporu, 2012:12). Çeşitli iş olanakları sayesinde kente göç akımları yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Londra 1900’lerde 6,7 milyonluk nüfusuyla dünyanın en büyük şehri iken geçirdiği ikinci dünya savaşı, şehrin yapısının tamamıyla değiştirmiş ve imparatorluğun yıkılışı, kitlesel göç ve şehrin bir küresel finans merkezi halini

almıştır (Dünya Şehirleri Kültür Raporu, 2012:12). Küresel ekonomiye yön veren merkezlerin başında gelen Londra, uluslararası firmalara da ev sahipliği yapmaktadır.

Tablo 3:2016 Yılı Küresel Finans Merkezleri Endeksi'ne Göre Dünyadaki İlk 5 Finans Merkezi

SIRALAMA	FİNANS MERKEZİ	PUAN
1.	LONDRA	795
2.	NEW YORK	794
3.	SİNGAPUR	752
4.	HONG KONG	748
5.	TOKYO	734

Kaynak: Karagöl, Koç ve Kızılkaya, İstanbul'un Finans Merkezi Olma Arayışı, I.Baskı, 2017, s.20.

Küresel ekonominin önemli merkezlerinden biri olan Londra, tarihsel anlamda da önemli bir tarihi geçmişe sahiptir. Thames nehri ile birlikte yüzyıllar boyunca liman kenti olma özelliğini kazanmış ve uluslararası ticarete önemli geçiş noktalarından biri haline gelmiştir. Londra; birçok yabancı bankaya ev sahipliği yapmasının yanında borç alma ve verme büyüklüğü, hisse senedi ve tahvil piyasaları hacmi, denizcilik hizmetleri gibi birçok alanda dünyada öncü gelen kentler arasında yerini almaktadır (Akın, 2018:104). Diğer tüm finans merkezlerine karşın Londra diğer kentlerle rekabet ederken avantaj sağladığı özelliklerinden bir tanesi; banka, aracı kurumlar, sigorta şirketleri, diğer mali kurumların uluslararası önemli tüm kurumları Londra'da faaliyet göstermekte ve uluslararası işlemler ile ilgili olarak Londra'yı merkez olarak kabul etmeleridir (Londra Uluslararası Finans Merkezi, 2019:1).

NewYork; yüzölçümü 1.214 km² ve ülke nüfusunun şehir nüfusuna oranı yüzde 2,6 olmasının yanında eğitim düzeyi (yüksek öğrenim) yüzde 33,3 ile dünya kentleri arasında yerini almaktadır (Dünya Şehirleri Kültür Raporu, 2012:14). Çoğunluğu Avrupa' dan göç etmiş toplulukları bünyesinde barındıran çok kültürlü bir yapıya sahip bir kent durumundadır. New York'un küresel bir kent olması, Birleşmiş Milletler Genel Merkezi' ne ev sahipliği yapmasının yanında dünyada tanınırlığını kazandığı Özgürlük Heykeli, Times Meydanı, Central Park, Niagara Şelaleleri ile her yıl milyonlarca ziyaretçiye ev sahipliği yapan bir kent durumundadır.

1524 yılında Fransızların öncülüğü ile Avrupalılar tarafından keşfedilen New York, Manhattan adasını yerlilerden satın alan Hollanda yönetiminde New Amsterdam isimli önemli bir ticaret kolonisi olmuş ve 1664 yılında İngilizler tarafından fethedilerek New York adını almıştır (New York Hakkında, 2019:1). New York; ticaret, finans, medya, sanat, moda, araştırma, teknoloji, eğitim ve eğlence sektöründe önemli katkı yaptığından dolayı küresel kent olarak anılmakta aynı zamanda uluslararası diplomasi merkezi olan Birleşmiş Milletler Genel Merkezine ev sahipliği yapmaktadır. Kent, dünyanın en büyük doğal limanlarından birinin üstüne kurulmuş ve göçmen bir kent olması sebebiyle kentte yaklaşık sekiz yüzden fazla dil konuşulmaktadır (Wikipedia, 2019:1).

Finans dünyasının kalbinin olduğu yer olan Wall Street Caddesi, New York City'yi ekonomik anlamda güçlü bir şehir ve dünyanın önde gelen finans merkezi yapmaktadır. Burada gelişen olaylar, dünya ekonomisinde çeşitli etkilere sebep olmaktadır. Örneğin; 2001 yılında gerçekleşen dünya kamuoyunda büyük yankı uyandıran ikiz kuleler saldırısı dünya genelinde hemen hemen tüm ülkeler üzerinde çeşitli etkileri olmuştur.

Kültür, kentin birinci sınıf bir dünya şehri oluşunun gözle görünür kanıtı olarak algılanmaktadır. Yüzyıllar boyunca Amerika'ya gelen göçmenlerin giriş kapısı olan kent, Çin operasından Çek kukla şovuna kadar çeşitli kültürel performansa ev sahipliği yapmaktadır. 2009 yılında 35 kent arasında en güçlü kent unvanını almış ancak yaşanabilirlik ve çevre gibi faktörler söz konusu olduğunda en alt sıralardaki kentler arasında yerini almıştır (İstanbul: kesişimler şehri:7). Dünyanın en önemli finans merkezi olan Wall Street, New York şehrinde bulunur.

Dünyanın en farklı coğrafyalarından biri olan Japonya'nın başkenti Tokyo; yüzölçümü 600 km² ve 35 milyon nüfusu ile dünyanın en kalabalık metropol kentidir (Wikipedia, 2019:1). Dünyaca ünlü Japon şirketlerin ekonomik merkezi olma özelliği taşıyan kent, dünyanın en büyük finansal merkezleri arasında yerini alarak New York Borsası'nın ardından dünyanın en büyük ikinci büyük borsası unvanına sahip olmuştur (Şehir Rehberi, 2019:1). Bu finansal sorumluluk ile birlikte Tokyo,

nüfus açısından hızlı bir büyüme içerisine girmiş ve dünyanın en kalabalık şehri haline dönüşmüştür.

Bu bölümde Türkiye'nin en önemli şehirlerinden olan ve dünya kenti küresel kent olarak karşımıza çıkan İstanbul'u tarihsel gelişimini, nüfus ve kültürel yapısını, ekonomi ve finans sektöründen yararlanılarak değerlendirmeye çalışılacaktır. Genel anlamda ismi yaz turizmi ile bağdaştırılan fakat çeşitli uluslararası organizasyonlarla da adını başka şekilde duyurmak isteyen ülkemizin bir diğer büyük şehri olan Antalya'dan bahsedilmiştir. Son olarak da yaşadığımız ve üniversitemizin de içinde bulunduğu İstanbul ile ilintili halde bulunan Tekirdağ kentimizin nüfusunu, tarihsel gelişimini, ekonomisini anlatmaya çalışırken küreselleşen dünyadan hangi düzeyde etkilendiğini çeşitli veriler aracılığıyla anlatılmaya çalışılacaktır.

1. Küresel Kent Olarak İstanbul

Küreselleşmenin kabul gören tek bir tanımlaması yapılamaması küreselleşmenin tamamlanmamış bir durum olarak düşünmemize sebep olduğundan küresel kentlerin de farklı özelliklerinin olduğunu her kentin kendine ait özelliklerinin bulunduğunu söylemek mümkündür. İstanbul tarihsel süreçte konumu ve imparatorluklara başkentlik yapması sebebiyle dünya kenti olarak kabul görmektedir. Üç kıta üzerinde bulunması doğu medeniyetlerinin batıya açılmasına batı medeniyetlerinin ise doğuya açılmasına imkân verdiğinden yüzyıllar boyunca değerinden bir şey kaybetmediğini göstermektedir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapması farklı kültürlerden mirası bünyesinde barındırmasıyla birlikte hala günümüzde farklı kültürlerle ev sahipliğini yapmaya devam etmektedir.

İstanbul tarihi geçmişiyle birlikte dünya genelinde kabul gören bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi dokusu ve jeopolitik konumunun önemli olmasından dolayı pek çok ülkenin cazibesini çekmektedir. Küreselleşen dünyada İstanbul da payını almakta gelişimini sürekli hale getirmek için çaba göstermektedir.

Küreselleşmenin getirdiği yenilikler pek çok şehri etkilemekle birlikte dünya kenti olarak kabul gören İstanbul'u da etkisi altında bırakmaktadır. Bu

bağlamda ülkemizin en önemli şehri olan ve yüzyıllar boyunca üç kıtayı birbirine bağlayan İstanbul küresel kent ölçütleri bağlamında değerlendirmeye çalışılacaktır.

1.1. İstanbul’ da küreselleşmenin tarihsel süreci

İstanbul 14,8 milyon nüfusu ve 5.313 km²’lik bir alanı kapsayan Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan, Neolitik Dönemden (M.Ö. 8000) bugüne kadar geçmişi bulunan pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır (İstanbul Yatırım Rehberi, 2017: 14). Birçok medeniyete ev sahipliği yapan İstanbul bünyesinde korumayı başarabildiği ve şehrin dokusuna ve kimliğine iz bırakan eserlere sahip dünya kenti olarak karşımıza çıkmaktadır. İmparatorluklara başkentlik yapan hala silüetinde bu imparatorlukların eserlerini muhafaza etmeye çalışarak ayakta kalmayı başarabilen eserleri bulunmaktadır (Burdett, 2009: 3).

Yüzyıllar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan, ticaret üssü olarak öne çıkan, üç kıtayı birbirine bağlayan bir güzergâh üzerinde olan, dini ve kültürel farklı argümanlara sahip çok boyutlu kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Pek çok kralın gönderdiği elçiler Osmanlı’nın başkenti olan İstanbul’u hayranlıklarını ülkelerin tarihi kaynaklarında bulunmakla birlikte İstanbul’un başkentler için de en özellikli ve başkent olmak için yaratılmış bir şehir olduğunu dile getirmişlerdir. İstanbul farklı imparatorluklara başkentlik yaptığı için çeşitli isimleri ve unvanları sahiptir. Bunlardan birkaçı Konstantinopolis, Roma, Dersaadet, Konstantiniye, Dâr-ül-Hilâfe gibi isimleri kullanan bir şehirdir (Bilgili, 2012: 10).

İstanbul’un Dünya Kenti olma niteliği MS. 330 yılında Roma İmparatoru I. Constantin’in burayı başkent ilan etmesiyle başlar, 1923 yılına kadar yaklaşık 1600 yıl sürer (Bilgili, 2012: 10). Dünyanın üç büyük imparatorluğuna başkentlik yapması özellikle İstanbul boğazı üzerindeki stratejik öneme sahip olmasından ileri gelmektedir. Bu sayede Akdeniz ve Karadeniz üzerinde büyük bir etkiye sahip olmakta ve denetimi altına alabilmektedir.

Dünyanın merkez üssü olarak aslında kabul edilen fakat Osmanlı’nın 1453 yılında fethetmesiyle Müslüman bir ülkenin başkenti olması tüm Hristiyan birliklerine rağmen İstanbul’ suz bir dünyanın düşünülmemeyeceği gerçeğini

değiştirememektedir. Uluslararası örgütlere ev sahipliği yapacak bir mevzi olarak Konstantinopolis 1919'da uluslararası işbirliği ve barışı ilerletmek için Milletler Cemiyeti'nin kurulmasıyla ilgili tartışmalarda yeniden gündeme gelmiş, büyük ölçüde askeri mantığa dayanan bu oluşum için (sonradan Lord unvanı alan) İngiliz parlamenter Binbaşı David Davies Dünya Barışı'nın genel karargâhı olarak Konstantinopolis'i önermiştir (Göktürk, vd., 2011: 22). Dünyanın merkez şehri olduğu yüzyıllar boyunca değişmeyen ve kabullenilen İstanbul, büyük projelerin genellikle başlangıç noktası olmayı başarabilmektedir. İstanbul'u küresel kent yapan ekonomisi, ticaret hacmi, jeopolitik yerinin dışında yüzyıllar boyunca kentte birçok farklı medeniyetlere ev sahipliği yapan, ağırlayan, çeşitli kültür etkileşimlerinin yaşandığı yer olması küresel kent olmasına ve dünyayla yakınlaşmasını büyük katkı sağlamaktadır.

1453 yılında Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethederek hâkimiyet altına alması ile birlikte İstanbul Müslümanların yönetimi altına girmiştir. Özellikle Fatih Sultan Mehmet'in ve diğer hükümdarların şehir mirasına saygı duyması ve sahip çıkması üzerinden şehri geliştirip dönüştürmüşlerdir. Bilinmelidir ki medeniyetler şehirlerde temsil edilmektedir. İstanbul fatihi olan Sultan Mehmet, fetihten sonra Müslümanlığın karşıtı olan eserleri korumayıp yıkma yoluna gitseydi eğer İstanbul içinde bütün dinlerin eserlerinin bulunduğu ve bu eserlerle değerli hale geldiğini kaybederek günümüze gelemezdi (Bilgili, 2012: 46). Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana daha gelişmiş projeler ve planlamalar yapabilseydi eğer İstanbul şuanda daha kültürel ve mirasını koruyabilen önemli bir şehir olarak karşımıza çıkabilirdi.

Eski çağlardan bu yana büyük imparatorlukların başkentliğini yapan İstanbul her zaman ilgi odağı olmuş, Rönesans ile birlikte Doğu'yu tasvir etmek isteyen sanatçıların İstanbul'a gelerek Osmanlı payitahtı olan şehri en çok resmettikleri "Doğu'nun başkenti" olarak betimlemişlerdir (Düşlerin Kenti İstanbul, 2017: 18). Birçok batılı gezgine, sanatçıya çıktıkları doğu yolculuklarında ev sahipliği yapan, doğunun tasvir edilmesine örnek teşkil eden İstanbul bu anlamda kendini betimlemek isteyen sanatçılara ışık tutmaktadır. Bizanslıların 1123 sene boyunca

İstanbul'a yaptıklarını, Osmanlı İslam medeniyeti 470 yılda daha fazlasını yapmıştır. Kentin silüetine etki ederek İslami eserler ile damga vurmuşlar bu yüzden de İstanbul imparator şehri veya medeniyetlerin başşehri şeklinde belirtmek daha doğru olacaktır (Bilgili, 2012: 33).

İstanbul yüzyıllar boyunca çeşitli ticaret yollarının ve farklı toplumların bulunduğu alanda yer almasından dolayı geçmişten bugüne her zaman bir dünya kenti olduğunu kanıtlayarak varlıklarını sürdürmüştür (Güneş, 2013: 145). Medeniyetler beşiği olması sebebiyle her kültürün kendine özgü tarihi eserleri ve yapıları kent üzerinde olması nasıl bir büyük kent olduğunu göstermektedir. Küresel anlamda İstanbul'un önem kazanmasının sebeplerinin en başında ticaret yollarının kesiştiği güzergâh üzerinde olması ve liman kenti olmasından kaynaklanmaktadır.

Kisrâ sarayını fetih eden Abbasi halifesi Harun Reşit, sarayın yıkılması konusunda fikrini sorduğu Yahya Bin Halid şöyle demiştir: yıktırma ey müminler emiri, yıktırma ki bu muhteşem abideleri yapan kavmin elinden nasıl çekip alabildiğinin kudretini görsünler, bu eserler eskisi gibi olduğu gibi kalsınlar (Bilgili, 2012: 62). Eserleri yıkarak kendine özgü yeni eserleri inşa etmek şehrin yeni sahibinin yeni hakkı olmasıyla birlikte eski dokusuna zarar vermeyip koruyarak yeni eserlerini inşa etmesi eskiyle yeninin karışımının bir arada olduğu bir görünüm halini almaktadır. O yüzden ki şehirleri yenilerken ve düzenlerken şehrin kendi öz dokusuna zarar vermeden yapılmalıdır. Şehirler yaşayan bir kimlik olmakla birlikte aynı zamanda yaşayan bir ruh olarak tanımlanabilmektedir.

Örneğin 2 Mayıs 2003 tarihinde açılan Miniatürk'ü kaleme alan İpek Türelî'nin Minyatür Türkiye Parkında Vatandaşlığı Modellemek başlıklı eserinde; devletin ve küresel sermayenin bilindik devasa dışavurumları yerine bu defa minyatür park tipolojisi getirerek yeni bir milli "hac" mekânı yarattığını ileri sürüyor ve parkta İstanbul'un yükselişinin Türkiye'nin Avrupa'ya, Avrupa üzerinden de dünyaya açılacağı kapı olarak kabul edildiğinin görselleştirildiğini belirtiyor (Göktürk, vd., 2011: 84).

Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra Osmanlıların yeğlediği Konstantinopolis'in yerine günlük konuşmada kullanılan Yunanca isim, İstanbul,

kentin resmi Türkçe ismi olarak yürürlüğe girmiştir (Göktürk, vd., 2011: 92). Daha sonrasında başkent İstanbul'dan Ankara'ya taşınması kentin başkentlik fonksiyonunun elinden alarak Ankara'nın karşıtı olan İstanbul eski, tozlu ve çökmekte olan Osmanlı'nın başkenti iken Ankara yeni Türkiye'nin modern ve modeli olarak temsil edilmektedir. Fakat dünya kenti olma özelliği ve birçok medeniyete ev sahipliği yapması sebebiyle başkentliğin elinden alınması değerinden bir şeyler kaybetmesine neden olmamaktadır. Çünkü İstanbul tarihsel serüveni boyunca adını dünya kenti olarak dünyaya duyurmuştur.

1.2. İstanbul'da küresel kent söyleminin nüfus, kültür ve mekâna etkileri

İstanbul yüzölçümü 5.313 km² olan kilometrekareye 2786 insanın düştüğü bir şehirdir (Nüfus, 2017: 1). Bunun çeşitli nedenleri olmakla birlikte dana çok ön plana çıkan neden iş imkânlarının daha fazla ve yaşanılabilir kent olarak görünmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple kent merkezinde göçler sebebiyle yığılaşan nüfusun “doğrudan Başbakanlık dairesine bağı olan TOKİ yeni yerleşim yerleri oluşturmakta, bütün köyler ve kırsal merkezler megalopolisin sınırları içindeki mahalleleri haline dönüşmektedir” (Göktürk, vd., 2011: 110). Kentsel dönüşüm vasıtasıyla düzensiz bir şekilde yığılaşan nüfusu toplu konutların yapılmasıyla birlikte düzenli bir ikamet etme alanı içerisinde toplanmaya çalışılmaktadır. Bu sayede hem kent silueti daha güzel bir hal alacak hem de kent alanı içerisinde yeni yerleşim alanları meydana çıkartılmaktadır.

Türkiye’de göç hareketlerinin en yoğun olduğu ve bir çekim merkezi olan İstanbul, nüfusu ile günden güne artışını sürdürmektedir. İstihdam açısından olanaklara sahip olduğu için taşı toprağı altın olarak görülen kente göçler sebebiyle yığılaşan nüfus dengesiz bir dağılım içinde kent coğrafyasına yayılmaktadır. Şehir artık daha fazla nüfusu kaldıramadığından çevre illere göç etmek mecburiyetinde olan nüfus çevre illerdeki nüfusu artırmaktadır. Türkiye nüfusunun yaklaşık %20’sini bünyesinde barındıran nüfusun en yoğun olduğu şehir İstanbul’dur. Nüfusu yaklaşık 15 milyona ulaşması sebebiyle birçok dünya ülkesinin nüfusunu geride bırakmaktadır.

Tablo 4:Yıllara Göre İstanbul Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

Yıl	Nüfus	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus	Artış Hızı
2016	14.804.116	7.424.390	7.379.726	% 1.00
2015	14.657.434	7.360.499	7.296.935	% 1.95
2014	14.377.018	7.221.158	7.155.860	% 1.53
2013	14.160.467	7.115.721	7.044.746	% 2.21
2012	13.854.740	6.956.908	6.897.832	% 1.69
2011	13.624.240	6.845.981	6.778.259	% 2.78
2010	13.255.685	6.655.094	6.600.591	% 2.64
2009	12.915.158	6.498.997	6.416.161	% 1.72
2008	12.697.164	6.386.772	6.310.392	% 0.98

Kaynak: İstanbul Nüfusu, <http://www.nufusu.com/il/istanbul-nufusu> (18.02.2017)

İstanbul nüfusu ile Türkiye'nin en kalabalık şehri olduğunu yukarıdaki tablo incelendiğinde gözler önüne sermektedir. Nüfus artış hızı her geçen yıl artmakta fakat kimi yıllar azalan oranda kimi yıllar ise artan oranda olacak şekilde nüfus artmaktadır. Ülkemizin genelinde olduğu gibi İstanbul'da da kadın erkek nüfusu arasında pek fark bulunmamaktadır. Yüzdelik dilim olarak yüzde bir oranı az olarak görünse dahi yaklaşık her yıl yüz binden fazla nüfusu artmaktadır.

Türkiye nüfusunun yaklaşık beşte biri ve neredeyse Kocaeli'nden Tekirdağ'a kadar bir bölgeyi kaplayan bir kentsel yayılma sergileyen İstanbul'un büyümesi son bulacak gibi görünmemekte "gayri safi katma değere katkısının fazla olduğu ve diğer şehirler bir kenara bölgelerden bile fazla bir orana sahip olması (yaklaşık yüzde 30) ve 550 milletvekilinin bulunduğu mecliste 70 milletvekiliyle temsil edilen bir şehir konumundadır" (Göktürk, vd., 2011: 114).

Şehrin dokusunda birbirinden uzak öyle yerler var ki, bölgelerin birinde çekilen bir fotoğrafın Orta Doğu'da bir şehirde olduğunuzu diğer bölgede çekildiğiniz fotoğrafta ise Avrupa'nın en modern şehrinde olduğunuz hissine kapılmanızı sağlamaktadır (Bilgili, 2012: 87). Aşırı göç alan kent, sınıfsal farklılıkların farklı yerleşim yerlerini mesken tutmasına sebep olmakta kentin

herhangi bir sokağı ekonomik bakımdan alt seviyede olan insanların ikamet ettiği, başka bir sokağı ise bu tabakanın ulaşamayacağı hatta kimi zaman etkileşim haline bile giremediği ekonomik yönden üst tabakanın ikamet ettiği sokaklar olarak önümüze çıkmaktadır.

İstanbul bugün gıptayla bakılan gayrimenkul piyasalarına ve finans merkezlerine katılarak ev sahipliği yapmakta, gökdelenler ufukta fark edilebilir bir silüet oluşturmaktadır. kentin kültürel manzarası onu 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilmesini sağlayan imrenilecek bir sanat sergisi, moda şovu ve festival çeşitliliği sunmaktadır (Göktürk, vd., 2011: 106). Şehir birden fazla kültüre ev sahipliği yapması sebebiyle farklı kültürel mirasları bünyesinde barındırmaktadır. Bu mirasların her birinin kentin görüntüsüne katkıları bulunmaktadır.

Yakın dönemde New York Times’da yayımlanan “2010’da Gidilecek 31 Yer” başlıklı yazıda İstanbul “dünyanın en yenilikçilerinden biri” olduğu söylenen, “adım adım gelişen” çağdaş sanat sahnesiyle listenin 19. sırasına yerleştirilmiştir (Göktürk, vd., 2011: 120). Dönem itibarıyla kendisini yenilemeyen hiçbir kent yoktur ki modern zamana ayak uydurmaktan geri kalmamaktadır. Teknoloji çok süratli bir şekilde ilerlerken bir saniye içinde cep telefonları ile çekilen bir fotoğraf anında dünyanın diğer bir ucuna ulaşabilmektedir. İstanbul’a ziyarette gelen bir turist İstanbul ile ilgili paylaşımlarını anında memleketi ile paylaşabilmektedir. Çekilen uluslararası filmler, konserler, organizasyonlar TV aracılığıyla anında dünya kamuoyuna gösterilebilmektedir. Birçok filmin çekimi için kullanılan İstanbul sahneleri vizyona giren ülkelerde seyircisi ile buluşarak film aracılığıyla İstanbul’ un reklamı yapılabilmektedir.

Dünyaya açılan ülkeler arası bağlantı köprüleri oluşturan ve jeopolitik öneme fazlasıyla sahip bir kenttir İstanbul. Atatürk ve Sabiha Gökçen hava limanları gibi dünya genelinde iyi hava limanlarına sahip olan İstanbul pek çok kıtayı birbirine zahmetsiz bir şekilde bağlayan ulaşım ağına sahiptir (İstanbul Yatırım Rehberi, 2017: 26). 2014 yılında temelleri atılan üçüncü havalimanı ile 6 kıtanın en büyüğü olacak ve 150 milyon yolcu ile büyüklüğü açısından dünyanın en büyük havalimanı ile İstanbul bir merkez noktası haline gelmektedir. Görülmektedir ki şehrin gelişimi ve

kalkınması için devletin desteğinin büyük bir önemi bulunmaktadır. Yapılan yatırımlar ile kent yeni görevleri üstlenmektedir. Dünya kenti olabilecek altyapıya sahip bir kent modeli olma yolunda devletin gücü ve desteğinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde, küreselleşmenin etkisiyle merkez şehirler olma ve kendilerine yeni görevleri üstlenmekte, ülkeleri adına önemli aracılık hizmetlerini üstlenmektedir.

Devlet destekli yapılan mega projeler sayesinde kent yaşam kalitesini arttırarak daha yaşanılabilir bir kent olma yolunda ilerlemektedir. İstanbul'un Asya ve Avrupa yakalarındaki topraklarını demiryolu hattıyla bağlayan ve bunu boğazın altından yapan Marmaray projesi, İstanbul-Ankara arası hızlı tren projesi, Asya ve Avrupa'nın ilk defa deniz altı geçidiyle birleştiren Avrasya geçidi, boğaza üçüncüsü yapılan Yavuz Sultan Selim köprüsü, dünyanın en büyük 4. asma köprüsü olan ve İstanbul-İzmir karayolunu bağlayan Osman Gazi köprüsü gibi yapılan mega projelerle kent hem dünya da adını duyuran hem de yatırım yapmak isteyen ülkelerin ve ya şirketlerin ilgisini çeken dünya kenti olarak yoluna devam etmektedir.

İstanbul için "Dünya Şehri" tanımı az kalır; Napolyon'un dediği gibi "Dünya bir devlet olsaydı, taht şehrinin İstanbul olması gerekirdi" dediği kentlerin en üstünde yer alan ve dünya kenti olarak simgelenmesi için var olduğu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- Tarihsel anlamda önemli yerinin bulunması ve şehrin fethedilmesiyle birlikte çağ kapatabilen ve yeni bir çağ açtırabilen bir şehir olması,
- İçinden deniz geçen tek şehir olması,
- Asya, Avrupa ve Afrika'yı birbirine bağlayan ve bu kıtalar arasında köprü vazifesi görmesi,
- Seyahat edilmesi gereken dünyada gezip görülebilecek tarihi dokusunun olması,
- Şehrin kendi hayatının olması sebebiyle şehir her saatte uyanık ve hizmet, eğlence, sosyal aktiviteler sunabilmesi,
- Sokak kültüründen gelen midye, kokoreç, balık ekmek gibi sokaklarında yemek kültürünün olması,

- AVM sayısının fazlalığı ve alışveriş pazarlarının semt semt olması sebebiyle bir alışveriş kenti olması.

1.3. İstanbul’da küresel kent söyleminin ekonomi ve finans sektörü üzerine etkileri

İstanbul küresel ya da bölgesel düzeyde bir finans merkezi olmamakla birlikte hükümet Merkez Bankası’nı başkent Ankara’dan İstanbul’a taşıyarak kenti bir finans merkezi haline getirmekte kararlılıkla sürdüren kusursuz bir Dünya Kenti’dir (Göktür, vd., 2011: 140). Günümüzde İstanbul, dünya genelinde karar alma mekanizmalarını etkileyen büyük bir metropoldür (Yaylı, 2012: 344). Birçok uluslararası firmaların merkezlerinin İstanbul’da bulunması önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. IMF ile yürütülen uyum programları çerçevesinde devletçi ekonomik sistemin yerine pazar ekonomisinin gelmesi, fiyat kontrolleri ile birlikte ticaret kısıtlamalarının ortadan kaldırılarak İstanbul’un üretimden uzaklaşmasına, döviz işlemlerini serbest bırakılarak ve Borsa İstanbul’un açılması ile birlikte finans ekonomisine dönüşen bir şehir olma çabası içine girmektedir (Yaylı, 2012: 345). Bu sayede yeni ve büyük bir pazar haline gelen İstanbul çok uluslu şirketlerin ilgisini çeken, yabancı sermayenin daha çok finans, turizm, bankacılık gibi üretim dışı faaliyetlerini gerçekleştirdikleri cazibe merkezleri haline gelmektedir.

Şehirde finans alanında hizmet veren İstanbul Menkul Kıymetler Borsası 2013 yılında Borsa İstanbul olarak adını değiştirilmiştir. Borsa İstanbul ülkenin sermaye piyasalarında faaliyetlerinin sürdürüldüğü merkez olmaktadır. Finans piyasalarının uluslararası krizlerden sonra güvenli bir liman aradıkları dünya konjonktüründe sağlam temelleri bulunan Borsa İstanbul şirketlerin aradıkları niteliklere sahip konumundadır. İstanbul, “Uluslararası Finans Merkezi” olması için gerekli özellikler olan, küresel ve rekabetçi bir iş ortamı sunabilen, jeopolitik konumunun önemi ile birlikte Avrupa, Orta Doğu ve Asya üçgeninde mali şirketlerin ve yatırımcıların daha kolay buluşabildiği noktalar olan potansiyeli yüksek noktada yer almaktadır (İstanbul Uluslararası Finans Merkezi, 2017: 2).

Nasdaq OMX Group ile 2013 yılında imzalanan anlaşma ile Borsa İstanbul’un küresel bir borsa olma yolunda ve İstanbul’un uluslararası finans merkezi

olmasına katkı sağlayacaktır (İstanbul Uluslararası Finans Merkezi, 2017: 14). Bunun amacı İstanbul'un küresel varlığını genişleterek bölgesel bir merkez olma konumunu güçlendirmek istenmektedir. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi ile bölgesinde mali merkez üsleri olma yolunda küresel finans piyasalarında söz sahibi olan, şehirde yapılacak çeşitli düzenlemeler ile dünyaya entegre olmasına katkıda bulunacaktır (İstanbul Yatırım Rehberi, 2017: 42). Borsa İstanbul'a duyulacak güven bu sayede pekişecek gelişen teknolojiye uyum sağlayarak piyasaya hâkim olacak ve piyasadaki likidite güvene bağlı olarak artma eğilimi gösterme eğiliminde olması beklenmektedir.

İstanbul'un dünya çapında ün kazanmasına doğru giden yolda birer kilometre taşı olarak göklere çıkarılan bir dizi mega olay, gösteri geldi: NATO Zirvesi, Dünya Mimarlar Kongresi, Formula Bir Yarışları ve Onuncu İstanbul Bineali (Göktürk, vd., 2011: 124). Bu gibi birçok uluslararası kabul gören olaylara ev sahipliği yapması dünya genelinde güçlü bir kent modeli olduğunu gözler önüne sermektedir. Kent imajını giderek artırmakta ve yeni katılımcılara merak uyandırmaktadır.

Çeşitli organizasyonlar ile İstanbul misafirperverliğini, zengin kültürünü, tarihsel dokusunu sunarak bu gibi büyük etkinliklere ev sahipliğini yapabilecek kapasiteye sahip olduğunu dünyaya göstermektedir. Kültürel mirasları; kentin iki tarihi simgesi olan Galata Kulesi ve Kız Kulesi kullanıma açılarak lüks restoranlara ev sahipliği yapmakta, iki turistik semt olan ve Topkapı Sarayı, Süleymaniye Camii, Ayasofya, Kapalı Çarşı ve Mısır Çarşısı'na ev sahipliği yapan Eminönü ve içinde kilise ve sinagogların yer aldığı Sultanahmet ile Haliç'e doğru giden bölge artık Tarihi Yarımada olarak anılmaktadır (Göktürk, vd., 2011: 126).

Turizm açısından dünyanın her yerinden misafirlerini kabul eden, konukseverliğini en iyi şekilde gösteren İstanbul'un küresel etkileşimden uzak kalması düşünülememektedir. Birçok medeniyetten gelen insanlara ev sahipliği yapması çeşitli kültürlerin birbirleriyle olan etkileşimlerine katkıda bulunmaktadır.

İstanbul 2014 yılında Dünyanın En Popüler Destinasyonu yani çeşitli doğal güzellikleriyle ziyaretçilerinin dikkatlerini çekebilen yer olarak TripAdvisor tarafından seçilmiştir (İstanbul Yatırım Rehberi, 2017: 52). TripAdvisor denilen olay gezginlerin yapmış oldukları seyahatler ile ilgili yorumlarını yazdığı güncel bir sitedir. Kent çeşitli organizasyonlarla projelerle dünya çapında kentini tanıtmakta ve tanıtmaya devam etmektedir. Turistler sadece eğlence ve kültür için değil başka sebeplerle de tercih etmektedir. Ülkemizde sağlık alanında gelişen ve ileri teknolojik sağlık ekipmanlarının ülkemizde olması sebebiyle her yıl yüzbinlerce insan ülkemize tedavi olmak amacıyla gelirken, devlet destekli yaptırılan yatak kapasitesi bakımından büyük hastanelerin olması hastalara yararlanabilecekleri birçok imkân sunmaktadır (İstanbul Yatırım Rehberi, 2017: 54). Özellikle gelişen teknoloji ile birlikte kamu hastanelerinde son model teknolojinin kullanıldığı önemli sağlık ekipmanları bulunmakta ve ülke içinde ve ülke dışındaki vatandaşların özellikle bu hastanelere tedavi olmak amacıyla gelmelerine sebep olmaktadır.

Bilindiği üzere Türk Hava Yolları'nın ana merkezi İstanbul'dur. Dünyanın 109 ülkesine ve 265 hedefe uçuş yapan Türk Hava Yolları, bu alanda dünyanın en çok ülkeye uçan havayolu unvanını elinde bulundurmaktadır (Partal, 2015: 1). Birçok yöne uçuşlarının artması neticesinde ulaşım imkânı kolaylaştığından dünyanın farklı coğrafyalarından turistler İstanbul'u ziyaret etme imkânı bulmaktadırlar. Ayrıca batı ülkelerinden gelen yolcuların transit taşımacılığı İstanbul üzerinden kullanarak İstanbul üzerinden diğer birçok ülkeye seyahatlerini gerçekleştirmektedir.

İstanbul ile ilgili çeşitli raporlarda görüleceği üzere küresel ölçekteki rekabet koşullarının olduğu Londra, Moskova ve Paris ile birlikte İstanbul Avrupa'daki 4 mega kent arasında bulunduğu söylenmektedir (Sezen – Parlar, 2016: 2). Şehir büyümekte ve uluslararası ölçekteki organizasyonlara ev sahipliği yapabilmektedir. Rekabet koşulları için gerekli olan özellikleri gün geçtikçe sahip olmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen World Cities Expo İstanbul 15-18 Mayıs 2017 tarihleri arasında Haliç Kongre Merkezi'nde gerçekleşen, şehirler "Akıllı Şehirlere" dönüşmekte, bu uluslararası etkinlik dönüşüme yön veren

fikirleri ve uzmanları dünya kenti İstanbul'da bir araya getiriyor (Dünya Akıllı Şehirler Fuarı, 2017: 1). Artık İstanbul kongreler, toplantılar, uluslararası görüşmeler gibi görüşmelerin yapılabileceği aranan kent modülüne girdiği kabul edilmektedir.

İstanbul'un küresel anlamda bir merkez olabilmesi için yerel yönetimlerin ve özel teşebbüslerin birlikte yapacakları çalışmalar neticesinde merkez siyaset politikalarının belirlendiği, stratejilerin oluşturulduğu, rehberlik edebilen bir pozisyona sahip olmalıdır (Bozlağan ve Daouday, 2016: 245). Yerel yönetimler tek elden bu çapta mega projeleri tek başlarına yapamayacağından devletin ön ayak olması gerekmektedir. Bu projelerle dünyaya şehir üstünden açılanabilmekte ülke kendini bu şekilde tanıtmayı sürdürmektedir. İstanbul küresel kent olduğunu projeler bazında, uluslararası kongrelerde, toplantılarda, organizasyonlarda, turizmde, sanatta, finansmanda, ulaşım ağlarında kendini kanıtlamakta ve yeni projeleriyle bu gelişimini sürdürmektedir. Çeşitli alanlarda ev sahipliği yaptığı uluslararası organizasyonlar ile birlikte yükselişine devam etmektedir.

2. Küresel Kent Olarak Antalya

Antalya konumu itibariyle küreselleşmenin yoğun olduğu bir şehir konumundadır. Yaz turizmi ve özellikle festivaller şehri olarak algılanmaktadır. Ülkemizin önemli şehirleri arasında olan Antalya şehirlerin arası etkileşimlerinden daha fazla ülkeler ile yapmaktadır. Tarihsel serüvenini inceledikten sonra nüfusunu ve ekonomik anlamda küreselleşmenin etkilerinin hangi boyutlarda olduğu incelenmiştir.

2.1. Antalya'da küreselleşmenin tarihsel süreci

Attalos Yurdu isminden gelen Antalya Bergama kralı olan II. Attalos'tan ismini almış krallığın sona ermesinden sonra Roma topraklarına katılmasından sonra 1207 yılında Selçuklular tarafından tekrar Türk topraklarına katılmıştır (Antalya Tarihi, 2017: 1). Geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapan Antalya çeşitli kültürlerin bir arada yaşadığı bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok medeniyetin hüküm sürdüğü Antalya farklı eserlerin ortaya konulmasından dolayı birçok kültürün izlerini taşımaktadır.

Tarihin en eski yerleşim merkezi olmasıyla birlikte Karain Mağarası, Beldibi Mağarası ve Elmalı'da ki Semahöyük kazı çalışmalarında, Antalya'da yazılı tarihten öncelerine dayanan medeniyetlerin izlerine rastlanılmıştır (Ertuğrul, 2000: 9). Geçmiş çok eskilere dayanan şehirde önemli tarihi bulgulara rastlanılmakta bu da şehrin değerini artırmaktadır. Günümüzde hala değerliliğini koruyan bu mağaraları gezmek için ülkemizin yanı sıra dünyadan sayısız turist gelmekte ve bu bölgeleri gezmektedir.

Antalya tarih boyunca kültür, sanat, mimari ve turizmin merkezi olmasının altında kıyı şehri olmasının ve Torosların etkisinin olduğu söylenebilmektedir. Cumhuriyet dönemi yıllarında hızlı ve plansız olarak kentleşme hareketleri yaşanmasından dolayı kentleşme hareketlerinden olumsuz etkilenmesine sebep olmuştur. Küreselleşmeyle birlikte şehir tarihsel dokusunu kaybetmeden gelişimini sürdürmeye devam etmektedir. Artık günümüzde sadece yaz turizmi için gelinen bir şehir olmaktan dışarı çıkarak uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapan bir şehir haline gelmiştir. Festivallerin yapıldığı film gösterileri denilince ilk akla gelen yer olması şehrin farklı özelliklere büründüğünü ve yeni sorumluluklar aldığını göstermektedir.

Şehir gelişimini sürdürürken yatırımların yapılmasıyla birlikte kırdan kente göçün yoğunlaşarak artmasına sebep olmaktadır. Kıyı turizminin aşırı derecede yoğunlaşması yeni iş olanaklarını açmakta göç için elverişli bir ortamın oluşmasına katkı sağlamaktadır. Dünyada tanınmış şirketlerin farklı alanlarda düzenlemiş oldukları toplantılara ev sahipliği yapmakta bunların yanı sıra uluslararası fuarların merkezi konumuna gelmektedir. Gün geçtikçe her alanda büyümesini sağlamakta konferans, organizasyon, toplantılar ve fuarlar için ilk akla gelen yerler arasında olmaktadır.

Antalya şehir gelişimini sürdürmek için yoğun bir çaba ve emek harcamaktadır. Bunların karşılığını yapılan yeni yatırımlar ve yeni organizasyonlar neticesinde almaktadır. Turizm odaklı bir şehir olmaktan çıkarak küreselleşen dünyada her şeye cevap verebilen bir şehir olma yolunda hızla ilerlemektedir.

2.2. Antalya’da küresel kent söyleminin nüfus, kültür ve mekân üzerine etkileri

Ülkemizin yedi bölgesinden biri olan Akdeniz bölgesinde bulunan ve Antalya körfezi ile Toroslar arasında kalan, özellikle turizm şehri olan göç ile nüfusu hızla artan ve gelişmekte olan yüzölçümü 20.909 km² olan ve kilometrekareye 111 insan düşen Türkiye’nin en güzel ve turistik şehirlerinden bir tanesidir (Antalya, 2017: 1). Özellikle yaz turizmi ve mevsimlik tarım işçiliği sebebiyle nüfus yaz aylarında bir hayli artmaktadır. Yaz aylarında birçok komşu illerin aradığı istihdama cevap verebilmektedir.

Tablo 5: Yıllara Göre Antalya Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

Yıl	Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Artış Hızı
2016	2.328.555	1.174.936	1.153.619	% 1.75
2015	2.288.456	1.156.076	1.132.380	% 2.96
2014	2.222.562	1.122.997	1.099.565	% 2.98
2013	2.158.265	1.090.843	1.067.422	% 3.14
2012	2.092.537	1.058.070	1.034.467	% 2.40
2011	2.043.482	1.034.655	1.008.827	% 3.29
2010	1.978.333	1.001.908	976.425	% 3.05
2009	1.919.729	973.554	946.175	% 3.25

Kaynak: Antalya Nüfusu, <http://www.nufusu.com/il/antalya-nufusu> (20.01.2017)

Şehrin nüfusu her geçen yıl azalan bir ivme ile artmakta, erkek kadın nüfusu arasında fazla bir farkın olmadığı birbirine yakın olduğu tabloda gözükmemektedir. Antalya son zamanlarda bölge turizminin fazla olması sebebiyle yaşanan göçler sebebiyle giderek artan nüfusu ile Adana’yı geçerek ülkemizin en kalabalık beşinci şehri olmuştur (Acar, 2016: 1). Turizmin etkisinin ortaya çıkan yeni iş imkânları ile birlikte istihdam potansiyelinin artması olduğu söylenebilmektedir.

Şehrin göç almasının altındaki en temel nedenlerden biri turizm açısından ülkenin lideri konumunda olması ve turizm sayesinde artan işgücü talebi ihtiyacından

kaynaklanmaktadır. Öyle ki şehir turizm sezonu yani yaz aylarında uçuş trafiği İstanbul ile rekabet edecek düzeye gelmektedir. Zengin tarihi, kıyı kenti olması ve doğal tabiat güzellikleri ile birlikte çeşitli büyük ölçekteki organizasyonlara ev sahipliği yapan, dünya ekonomik zirvelerine ve toplantılarına ev sahipliği yapmaktadır. Bunları yaparken de konaklama için ihtiyaç olan çok yıldızlı otelleri ile hizmet verebilmekte ve özellikle deniz turizminin çok üst seviyede olması ile küresel bir şehir olması için gerekli olan özelliklere sahip düzeydedir (Expo 2016 Antalya Projesi, 2017: 2). Şehirlerin yüzölçümleri ve bu alanlarında sahip olduğu doğal kazanımları ve beşeri yoldan kazandırılan olumlu yönleriyle birlikte farklılaşarak diğer kentlerden ayrılmaktadır. Doğal tabii kaynaklarının yanında gelişimini sürdürerek çeşitli organizasyonlara ev sahipliği yapması sadece adının turizm kenti olarak anılmasını zayıflatmaktadır.

Şehir yaz turizminin de etkisiyle çeşitli enik kökenden insanın şehirde yaşadığı bir kültür karışımının olduğu bir yer konumuna gelmektedir. Gerek iş için göç eden nüfus gerekse turizm amaçlı gelen nüfus yerel halk ile birlikte çeşitli kültürlerin birbirleriyle etkileşimde olduğu bir hal almaktadır. Yerli yabancı turistlerin kıyı turizmi için ülkemizde ilk akla gelen yerlerden olan Antalya'yı seçmesi şehrin dünya genelinde tanınmasını sağlamakta şehrin dokusundan izlenimlerin gelen turistlerle birlikte yurtdışına açılmasına katkıda bulunmaktadır.

Dünya siyasi liderlerinin bir arada olduğu G-20 zirvelerine ev sahipliği yapması, planladığı projeleri hayata geçirerek bir üst lige çıkmayı başarması dünya kentleri değerine ulaşması Antalya' nın güçlü şehirler ağında kendisine yer bulmasını sağlamaktadır (5 Yıldızlı Dünya Kenti Antalya, 2017: 1). Güçlü ekonomileri olan ülkelerin Antalya üzerindeki izlenimleri bu gibi zirvelere ev sahipliği yapabilme becerisine bakarak anlaşılmaktadır. Kente gelen ülkelerin siyasi liderlerinin yanı sıra farklı kesimlerden gelen konuklarını en iyi şekilde ağırlamaya çalışmaktadır.

Boğaçayı projesi ile ülkemizin Kanal İstanbul'dan sonra ikinci çığır projesi olan ve içinde yaşam merkezleri bulunan, sosyal etkinlik alanlarından oluşan, marinaları ve restoranları ile 40 kilometrelik yeni bir sahil oluşturulacak (5 Yıldızlı Dünya Kenti Antalya, 2017: 1). Vizyon projeler ile kent gelişimini sürdürerek

gelişen dünyaya ayak uydurmaya çalışmaktadır. Sadece deniz turizminin olduğu bir kent olarak algılanmaktan öte Antalya her ihtiyaca karşılık verecek biçimde geliştirilmektedir.

Avrasya Film Festivali, Altın Portakal, Avrasya Film Marketi ve Piyano Festivali Antalya'nın yurtdışında sesini duyurmasına reklamı olmasına katkı sağlayacak organizasyonlardır (Ulueren, 2007: 2). Uluslararası Altın Portakal Film Festivali'ne ev sahipliği yapan şehirde film platoları kurulmakta, bu platolara kostüm bankaları kurulacak ve Dünya'nın konuştuğu filmler bu platolarda çekilmiştir (5 Yıldızlı Dünya Kenti Antalya, 2017: 3). Kent marka olma yolunda hızlı adımlar atmakta çeşitli büyük organizasyonlara yaptığı başarılı ev sahipliği ile de bunu kanıtlamaktadır. Bu yollarla dünyaya sesini duyurabilen Antalya geniş kitlelere hitap etmektedir.

Futboldan basketbola, ralliden plaj voleyboluna kadar hemen hemen tüm spor dallarının gerçekleştiği bir şehir olarak karşımıza çıkan Antalya, 2001 yılında Avrupa Basketbol Şampiyonasına ve Dünya Ralli Şampiyonasının Türkiye ayağına da ev sahipliği yapmıştır. Özellikle futbol takımlarının yaz kamplarının tercih edildiği geniş ormanlara sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sayede çeşitli uluslararası futbol takımlarının taraftarlarına da hitap edebilmektedir. Yaz aylarında yapılan turnuvalar ile birçok ülke takımının katılması ile küresel ölçekte gelen takımların ülkelerinde yayımlanması ile birlikte şehir tanıtımı yapılması sağlanmaktadır. Antalya sadece deniz turizminin olduğu bir yer olmaktan çıkan büyük organizasyonlara, festivallere, yarışmalara, sergilere, kongrelere ve toplantılara ev sahipliği yapan ve bu anlamda küresel çapta adını duyurabilen bir kent modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Mega projeleri ile gelişimini sürdürmekte vizyonunu en üst düzeyde tutmaktadır. Antalya ne kadar Türkiye için önemli bir kent olarak görünmekteyse de dünya için önemli bir kent olduğu söylenebilmektedir. Küresel kent olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

2.3. Antalya’da küresel kent söyleminin ekonomi ve finans sektörü üzerine etkileri

Şehir ekonomisinde özellikle tarım ve turizmin yanı sıra ticarete geniş yer tutmaktadır. Sanayi sektörü de son zamanlarda gelişim göstererek şehir ekonomisine katkı vermektedir. Turizmin etkisiyle ekonomide hareketlenmeler dinlenme ve konaklama tesislerinin açılması, gelen turistlerin tüketim yapabilmeleri için açılan mağazalar sayesinde ticaret sektörü canlı tutulmaktadır. Turizm ve tarımın ön plana çıkması sanayi sektörünün gelişimini olumsuz etkilemektedir. Tropikal bitkilerin yetiştiği uygun iklimin olması Antalya’da tarım sektörü üzerinden ithalat ve ihracat yapabilmesine olanak sağlamaktadır.

Turizm alanında ülkemizin en önemli şehri olan Antalya her yıl özellikle yaz aylarında dünyanın hemen hemen her ülkesinden turistleri çekmektedir. Küresel anlamda şehrin tanınırlığı her gelen turistle beraber artmaktadır. Şehir aynı zamanda kulüplerin yaz aylarında kamplarını yapabilmelerine olanak sağlamakta birçok ülkenin takımına ev sahipliği yapmaktadır. Çeşitli organizasyonlara ev sahipliği yapan Antalya küresel çapta birçok ülke ile etkileşim halindedir. Her bir yapılan organizasyon şehir ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Londra ve Paris’ten sonra dünyada en çok ziyaretçi çekebilen şehirler sıralamasında Antalya dünyada üçüncü oldu (Antalya, 2017: 3) Gelişmekte olan ülkeler açısından dış finansman ihtiyacının karşılanmasında ve döviz girdisinin oluşmasında turizm önemli yer tutmaktadır. Film festivalleri, spor faaliyetleri ve kongreler gibi çeşitli organizasyonlara ev sahipliği yaparak şehrin büyük çaplı organizasyonlara ev sahipliği yapabileceğini kanıtlamaktadır. 2015 yılında yapılan G20 Liderler Zirvesi’ne ev sahipliği yapması buna bir örnek teşkil etmektedir.

Tarım arazileri ve deniz turizmi ile ülke ekonomisine katkı sağlayan festivaller şehri olarak tanınan Antalya Altın Portakal Film Festivali daha sonra 2005 yılından bu yana uluslararası alanda sesini duyurmuş Avrasya Film Festivali şehrin tanınmasına katkı sağlamaktadır (Festivaller Şehri Antalya, 2017: 2). Uluslararası alanda film ödülleri ve sinema organizasyonları sayesinde turizmden uzaklaşarak şehrin festivaller kimliği de ortaya çıkmaktadır. Dünyanın en eski ve en büyük

uluslararası etkinliklerinden biri olan EXPO (Dünya Sergisi), 2016 yılında Antalya’da “Çiçek ve Çocuk” teması ile gerçekleşen, 100 ülke ve 30 uluslararası kuruluşun bahçelerini sergilemek üzere katıldıkları organizasyon ile tanıtımını yapmaya devam etmektedir (Expo 2016 Antalya Projesi, 2017: 3). Sergi ile birlikte çeşitli ülkelerden gelen katılımlar sayesinde Antalya tarım için ne kadar elverişli bir şehir olduğu tescillenmektedir.

Antalya çeşitli organizasyonların yapılması için ihtiyaç duyulan tüm olanakları bünyesinde barındırmaktadır. Şehirde turizmin ve tarımın yoğun bir şekilde olması istihdam alanında yeni ihtiyaçları doğurmaktadır. Bu sayede çevre illerden gelen sezonluk işçilerin göç hareketleri bu yöne doğru olmaktadır. Yeni yatırımların cazibe merkezi olmaya devam etmektedir.

3. Küresel Kent Olarak Tekirdağ

Tekirdağ; iklimi, toprak yapısı ve bitki örtüsü ile zengin bir tarım coğrafyası olmasının yanında jeopolitik konumu itibariyle de ticaretin yoğun olduğu aynı zamanda Karadeniz ve Akdeniz ile yapılacak ticarete önemli bir konum üzerinde yer almaktadır(Yıldız, 2015:407). Küreselleşmenin her alana etkileri olduğunu söylemekle birlikte ülkemizin en büyük metropolüne komşu olan Tekirdağ’ın zamanla ne gibi değişimler içine girdiğinden bahsedilmiştir. Avrupa’ya açılan kapının güzergâhında olması özellikle Balkan ülkeleriyle olan ilişkilerini geliştirmektedir. Tarihsel süreçte Tekirdağ’ın küreselleşmeden ne denli etkilendiği anlatılmaya çalışılacaktır.

3.1. Tekirdağ’ da küreselleşmenin tarihsel süreci

Geçmişten bu yana Bisanthe, Rodosto ve Rhaidestus, Osmanlı döneminde Rodosçuk ve Tekfurdağ olarak anılan Tekirdağ, 20 Ocak 1921’de çıkarılan Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile vilayet olmuştur(Yıldız, 2015:149). Tekirdağ, coğrafi konumu nedeniyle önemli bir noktada yer almaktadır. İstanbul’a yakınlığından ötürü sıkı sıkıya olan İstanbul ilişkileri ve Balkanlar ile aramızda geçiş bölgesinde olması stratejik bir öneminin olduğunu göstermektedir (Tekirdağ Ekonomisindeki Gelişmeler Araştırma Raporu, 2015: 3). Bizans şehirleri içerisinde gelişmişlik ve

büyükluğu ile dikkat çekmeyen bir şehir olmasının yanında, İmparatorluğu'nun başkenti olan İstanbul'un besin ihtiyaçlarını karşılamasında önemli bir liman kenti durumundadır(Yıldız, 2015:217). Akdeniz ve Karadeniz arasındaki bağlantı yolu üzerinde bulunan, İstanbul'a en yakın şehir konumundadır. MÖ 7. yüzyılda Marmara Denzinin kıyılarına koloni kentleri kurmak isteyen Yunanlılar; Bisanthe, Rodosto, Tekfurdağı adlarını alan bugünkü Tekirdağ'ı kurdular ve yüzyıllarca Pers, Makedonya, Roma, Bizans ve Osmanlı gibi birçok medeniyete beşiklik yapmıştır (Tekirdağ'ın Tarihçesi, 2017: 1). Rumeli Fatihı olarak anılan Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa 1354 yılında Tekirdağ'ı fethetmiş fakat şehzadenin 1357 yılında ölmesiyle fetih hareketleri duraklama göstererek Bizanslılar bölgeyi geri alsalar da I. Murat Hüdavendigar 1357 yılında fethederek toprakları tekrar Osmanlı hâkimiyetine katmıştır (Tekirdağ'ın Tarihi, 2017: 2).

Evliya Çelebi Seyahatnamesi 'nde Tekirdağ'ın ilçelerinden Çorlu ile ilgili olarak her mahallesinde birer mescit bulunmakta, iki adet ilim öğrenilen medrese, yirmi adet sıbyan mektebi, on sekiz adet büyük han ve altı yüz adet dükkân olduğundan bahsetmiştir (Şahin, 2014: 348). Yerleşim güzergâhlarının geçiş noktası üzerinde olması birçok medeniyetin kültüründen izlerinin olduğu, şehrin kalıntılarında görülmektedir. Evliya Çelebi, "Cihan Bağı" olarak tasvir ettiği Tekirdağ'ın XVII. yüzyılda şehirden genel olarak bahsederken; şehrin büyük bir iskeleye sahip olduğu, aşağı çarşısının Mısır çarşına benzerliğinden bahsetmiş ve şehirde yedi adet kilisenin bulunduğundan bahsetmiştir (Yıldız, 2015:200).

Yüzölçümü 6.339 m² olan nüfusu 2017 yılına göre 1.005.463 olan Tekirdağ ilinde kilometrekareye 153 insan düşmektedir (Tekirdağ Nüfusu, 2017: 1). Türkiye'nin en kalabalık yirmi üçüncü şehri, ülkemizin 30 büyükşehrinden bir tanesi, Trakya bölgesinde İstanbul'un doğusunda yanı başındaki kıyı boyunca Marmara denizi ve Çanakkale, Edirne ve Kırklareli ile çevrelenmiş bir alandadır (Tekirdağ Şehri Hakkında Genel Bilgi ve Tanıtım, 2017: 1).

Tekirdağ yetiştirdiği şairler ile ülkenin hürriyet sevdasını ateşlendiren ünlü şairler Namık Kemal ve Yahya Kemal Beyatlı Tekirdağ doğumludur. Yazmış oldukları eserler ile ülkede geniş yankı uyandırmışlardır.

Harf inkılabıyla birlikte Atatürk Tekirdağ ile ilgili memnurluk ifadesini şöyle anlatmaktadır: “ ... az zaman sonra ve Türk harfleriyle göz kamaştırıcı Türk manevi inkişafının vasıl olabileceği kudret ve itibarın beynelmilel seviyesini gözlerimi kapayarak şimdiden o kadar parlak görüyorum ki bu manzara beni gayşediyor (kendimden geçiriyor). Ben yalnız bugün Tekirdağlılarda sezdiğim ruh ve hissi halete, yalnız buna dahi istinaden kat'i olarak beyan edebilirim ki bütün Türk Milleti bu meselede benim gördüğümü, benim hissettiğimi aynen görmekte ve hissetmektedir.” (Üç Kemaller Diyarı, 2007: 1)

Harf inkılabının yapılması ile birlikte inkılabın ilk deneyimlerinin Tekirdağ'da yapıldığı görülmektedir. Bu deneyimlerin ülkenin genelinde şehir üzerinden gidilerek olumlu etkiler bıraktığı Atatürk'ün söylemlerinde açıkça belirtilmektedir.

Plansız yapılan şehir planlaması sebebiyle tarım ve turizme dayalı olan şehir İstanbul'a yakınlığı sebebiyle hızlı ve düzensiz bir şekilde sanayileşme yolunda ilerlemektedir. Özellikle Çerkezköy, Çorlu ve merkez ilçe olan Süleymanpaşa'da sanayileşme alanında yoğunluk görülmektedir. Küreselleşme ile birlikte şehir günden güne gelişimini sürdürmekte liman kenti olma özelliğiyle transit taşımacılığın merkezi olma yolunda ilerlemektedir. İstanbul'a yakınlığı sebebiyle etkileşimin yoğun olması kentin kendini sürekli yenileme eğilimine girmesine neden olmaktadır.

3.2. Tekirdağ'da küresel kent söyleminin nüfus, kültür ve mekân üzerine etkileri

Genellikle tarım arazilerine sahip olan Tekirdağ son yıllarda sanayi alanında da gelişmeler göstererek nüfusu gün geçtikçe hızla artmaktadır. İstanbul ile komşu olması sebebiyle yaşanan göç olaylarından payını alan Tekirdağ günden güne nüfusunu artırarak büyükşehir olma özelliğini kazanmıştır. Liman kenti olması yapılan yeni yatırımlar ile sağlanan iş imkânları sayesinde çalışan nüfus için İstanbul'dan sonra alternatif göç edilebilecek bir şehir konumu haline gelmektedir.

Tablo 6:Yıllara Göre Tekirdağ Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

Yıl	Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Artış Hızı
2017	1.005.463	516.496	488.967	% 3,35
2016	972.875	499.819	473.056	% 3.73
2015	937.910	482.404	455.506	% 3.44
2014	906.732	466.956	439.776	% 3.69
2013	874.475	450.149	424.326	% 2.60
2012	852.321	439.124	413.197	% 2.70
2011	829.873	427.452	402.421	% 3.98
2010	798.109	406.744	391.365	% 1.89
2009	783.310	402.789	380.521	% 1.63

Kaynak: Tekirdağ Nüfusu bkz. <http://www.nufusu.com/il/tekirdag-nufusu> (10.04.2017)

Tabloyu incelediğimizde Tekirdağ'ın nüfusu son yıllarda sürekli artan bir şekilde ilerlemektedir. Şehrin nüfusunda kadın-erkek nüfusu arasında fazla bir farkın olmadığı görülmektedir. Geniş arazilerin olması sebebiyle yapılan yatırımlar sayesinde gelişen sanayinin de etkisiyle gelecekteki yıllarda artan nüfus artışı ile büyük bir nüfusa ev sahipliği yapacağı öne sürülmektedir. Tekirdağ yoğun bir şekilde göç çekmektedir. Bu göçün de etkisiyle inşaat sektörü canlı tutulmaktadır. Şehirdeki Namık Kemal Üniversitesi sayesinde artan öğrenci nüfusu ve personel sayısının artışıyla hem eski binaların yenilenmesi hem de artan nüfusa cevap verebilmek için inşaat sektörü hareketliliğini sürdürmeye devam etmektedir. Yeni yaşam alanlarına ihtiyaç duyulmasına sebep olacak yeni istihdam alanları sayesinde her sektörden insanın göç etmesine imkân sunabilmektedir. Yapılacak şehir hastanesi de bu katkıları sağlayabilecek bir yatırım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sayede sadece mavi yaka işgücünün yanı sıra beyaz yaka olarak adlandırılan işgücünün de şehre göç etmelerine aracı olmaktadır.

Tablo 7:Tekirdağ İli Göç Durumu (2016)

İlin Aldığı Göç	İlin Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
56.536	32.290	24.246	25,2

Kaynak: İşkur, Tekirdağ İli İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu Faaliyet Raporu, 2017, s. 5.

Tekirdağ nüfusu her geçen yıl sürekli artmakta bunun en büyük nedenlerinden bir tanesi şehrin aldığı göçlerdir. Şehir 2016 yılında, ilin verdiği ve aldığı göç arasında şehrin nüfusunu artıracak bir şekilde göç aldığı gözlemlenmektedir.

Tablo 8:İlçelere Göre Tekirdağ Nüfusu

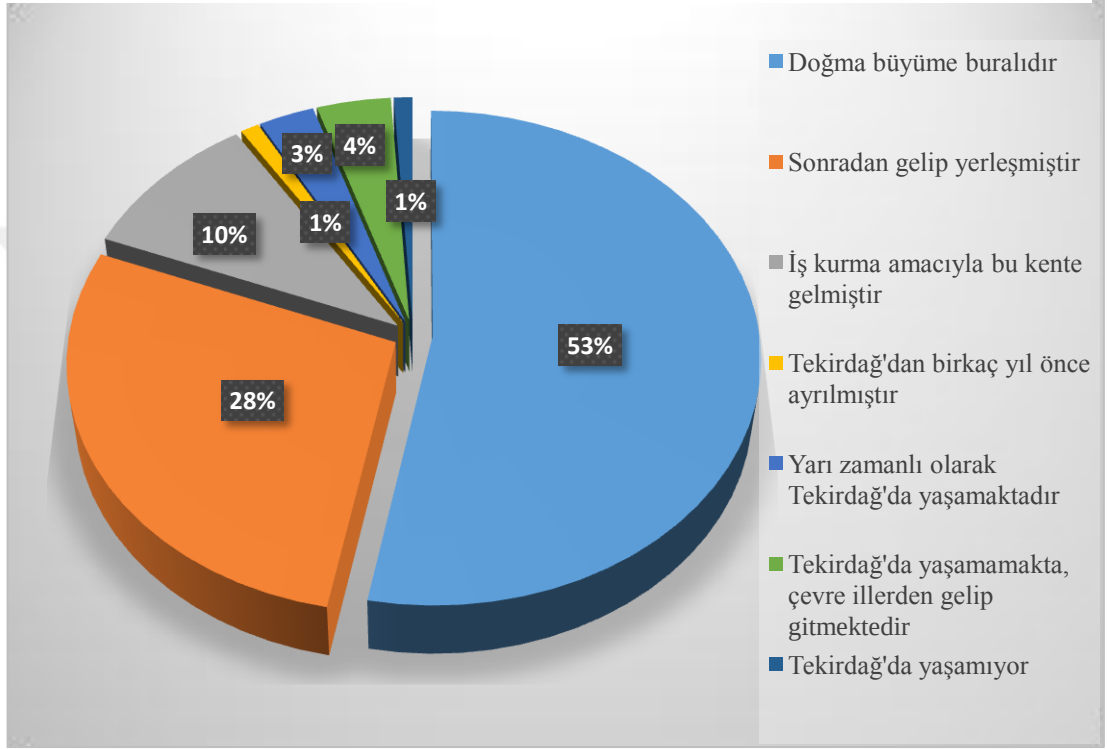
İlçe Adı	İlçe Toplam Nüfus	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus
Çerkezköy	157.931	82.346	75.585
Çorlu	260.437	133.387	127.050
Ergene	60.881	31.431	29.45
Hayrabolu	32.035	16.526	15.509
Kapaklı	112.269	58.040	54.229
Malkara	52.456	27.010	25.446
Marmaraereğlisi	24.598	12.805	11.793
Muratlı	28.127	14.320	13.807
Saray	49.180	25.094	24.086
Süleymanpaşa	196.031	99.633	96.398
Şarköy	31.518	15.904	15.614

Kaynak: Türkiye Nüfusu İl İlçe Mahalle Köy Nüfusları, Tekirdağ Nüfusu,
<http://www.nufusune.com/tekirdag-nufusu> , (17.05.2017).

Tabloda da görüleceği üzere sanayi bölgeleri olarak adlandırılan Çorlu ve Çerkezköy ilçeleri nüfusun büyük bir çoğunluğunu barındırmaktadır. Sanayi bölgeleri olması sebebiyle aldığı göçler neticesinde nüfus sürekli artmaktadır. Yeni istihdam alanlarının ortaya çıkması göç hareketlerinin daha yoğun bir hal almasına sebep olmaktadır. Şehrin nüfusunun büyük bir çoğunluğunu Çorlu ilçesi çekmektedir. Bölge olarak sanayinin yoğun olduğu ve içerisinde organize sanayi bölgelerinin yanında Avrupa Serbest Bölgesi'ni de barındırması nüfusun bu ilçede toplanmasına katkıda bulunmaktadır. Merkez ilçe olan Süleymanpaşa daha çok hizmet sektörünün olduğu bir yerleşim bölgesidir. Üniversite, liman ve sahil şeridinin olması şehrin merkezini cazibeli bir konum içine sokmaktadır. Şehir genelinde olduğu gibi ilçelerde de kadın erkek nüfusu arasında fazla fark bulunmamaktadır. Diğer kalan ilçeler nüfus bakımından fazla yoğun olmamakla birlikte hemen hemen aynı nüfus miktarlarında bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir.

Tekirdağ ilinde 2014 yılında yapılan “ekonomik performans değerlendirme anketi” uygulanarak gelişi güzel 85 kişiyi sorulan ve il düzeyinde yaşayan insanların hangi süreyle Tekirdağ’da yaşadıklarını gösteren tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 9: Tekirdağ’da yaşanan süre

Kaynak: İzmen – Daş, *Bölgesel Kalkınma Dinamikleri*, Tekirdağ için Plansız Sanayileşme Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları, Trakya Kalkınma Ajansı, Rapor, s. 53.

Kent nüfusunun yarısından biraz fazlası doğma büyüme buralı olarak görülmektedir. Küreselleşmenin de etkisiyle şehirde oluşan yatırımlar neticesinde iş imkânlarının bulunabilme potansiyelinin yüksek olmasından dolayı şehre uzun yıllar öncesinden göç eden nüfusun oranı da bir hayli yüksek görülmektedir. Kent bu grafikte de görüleceği üzere yoğun göç alan bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek iş bulma ihtimaliyle gerekse yeni iş olanakları için gelen yatırımcılar için cazibe merkezi konumunda olduğunu grafikte de görüleceği üzere yüzde onluk bir dilime sahip olmasından anlaşılmaktadır. Şehir yeni gelişmelere açık ve daha birçok iş potansiyelinin hala yatırımcılar tarafından tamamlanamaması sebebiyle göç edecek yeni yatırımcılar için uygun koşulları bünyesinde barındırmaktadır. Sanayi sektörünün özellikle İstanbul’a yakın olması sebebiyle şehirde yarı zamanlı olarak

yaşayan ve ya günöbirlik gidiş gelişlerle yaşamını sürdüren bir nüfusun olduğu da görölmektedir.

Tekirdağ yaşanılalı bir şehir olmakla birlikte sadece istihdam alanlarının olmasının yanı sıra şehir deniz ile sınırlarını oluşturan mavilikle iç içe bir şehir görünümündedir. Yaz turizminin olması ile şehir yazları yoğun bir nüfusa ev sahipliğı yapmaktadır. Tekirdağ'ın bölgedeki şehirlerle veya benzer şehirlerle karşılaştırmalı olarak güçlü yönlerini sıralamak gerekirse (Yılmaz, 2016: 133):

- Kıyı Şehri olması,
- Liman Şehri olması,
- Üniversite ve araştırma merkezlerinin olması,
- Yüksek yaşam kalitesi,
- Nüfus eğitim düzeyinin olması,
- Yüksek miktarda yabancı sermaye yatırımı gibi sıralanmaktadır.

2014 yılında yapılan ülke genelindeki yerel seçimlerin sonrasında Tekirdağ, Büyükşehir pozisyonuna geçmiştir (Tekirdağ Ekonomisindeki Gelişmeler Araştırma Raporu, 2015: 50). Tekirdağ ili ve ilçeleri için öne çıkan merkez ilçe Süleymanpaşa ve Çorlu Hizmet Merkezi, Çerkezköy, Kapaklı ve Ergene Sanayi Merkezi, Malkara, Muratlı, Hayrabolu ve Saray Kırsal Merkez, Şarköy ve Marmara Ereğlisi Turizm Merkezi olarak ortaya çıkmaktadır. Şehir jeolojik ve jeopolitik yapısı bakımından tarım, sanayi, ulaşım, turizm ve hizmet sektörleri bakımından tüm fonksiyonlara hitap edebilmektedir. Bu özellikleri sebebiyle ulusal ve uluslararası firmaların şehri tercih etmelerine imkân sağlamaktadır.

Tekirdağ ilçeleri ile birlikte bir tarafta Karadeniz'e kıyısı olan bir tarafta Marmara Denizi'ne kıyısı olan topraklara yayılmıştır. Şehir iki kıyı sınırları boyunca yaz turizmine ev sahipliğı yapabilmekte İstanbul'a sınır olan ilçeleri ile birlikte sanayi sektörüne hizmet edebilmektedir. Tekirdağ ili ve ilçeleri için öne çıkan fonksiyonları ve merkez türleri Trakya Kalkınma Ajansı tarafından belirlenmiştir (Tekirdağ Ekonomisindeki Gelişmeler Araştırma Raporu, 2015: 5). İl ve ilçe bazında bulundukları coğrafi alana göre dağılımı yapılan fonksiyonları aşağıdaki tabloda

gösterilmektedir. Şehir ilçelerini coğrafi yapısına göre kimliklerini belirlemekte bu sayede yapılacak yatırımların hangi alanda yapılması gerektiği konusunda bir fikrin oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Tablo 10:İlçeler Bazında Önce Çıkan Fonksiyonlar ve Merkez Türleri

Merkez Türü	Yerleşim	Öne Çıkan Fonksiyonlar	Ağırlık Sektör
Hizmet Merkezi İl	Süleymanpaşa	Finans, Ticaret, Kültür – Turizm, Eğitim, Üniversite, Lojistik, Liman, Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hizmet Sektörü
Hizmet Merkezi İlçe	Çorlu	Finans, Ticaret, Kültür – Turizm, Eğitim, Üniversite, Lojistik, Fuar, Serbest Bölge, İmalat, Sanayi Teknoloji Gel. Bölgesi	Hizmet Sektörü
Sanayi Merkezi	Çerkezköy	Organize Sanayi Bölgesi, Uzmanlaşmış İmalat Sanayi, Serbest Bölge, Teknoloji Gel. Alanı, Finans, Ticaret	Sanayi Sektörü
Sanayi Merkezi	Kapaklı Ergene	Organize Sanayi Bölgeleri, Uzmanlaşmış İmalat Sanayi	Sanayi Sektörü
Kırsal Merkez	Malkara Muratlı Hayrabolu Saray	Tarımsal Depolama ve Lojistik, Tarımsal Üretime Yönelik AR-GE ve Danışmanlık Hizmetleri, Ürün Borsası Tarım Fuarı, Ticaret, Tarıma Dayalı Sanayi; OSB, İmalat Sanayi	Tarım Sektörü
Turizm Merkezi – İlçe	Marmara Ereğlisi	Arkeolojik Turizm, Turizm Faaliyetleri, Ticaret, Enerji, Liman, Lojistik	Hizmet Sektörü
Turizm Merkezi – İlçe	Şarköy	Agro – Eko Turizm, Turizm Faaliyetleri, Ticaret, Tarımsal Üretim	Turizm Sektörü

Kaynak: Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası, Tekirdağ Ekonomisindeki Gelişmeler Araştırma Raporu, 2015, s.6.

Fonksiyonlarına göre ilçeler bazında dağılımı öngörülen Tekirdağ, ilçelerinin öne çıkan özelliklerine göre ilçelerine bu alanlarında vasıflarını yüklemeye çalışmaktadır. Merkez ilçe olan Süleymanpaşa kıyı boyunca bir alana sahip olmasıyla beraber çeşitli alanlarda fonksiyonları bulunmaktadır.

İstanbul ile yakın mesafede bulunması ve neredeyse İstanbul ile iç içe geçmesi sebebiyle Tekirdağ'ın genel gelişimi olumlu yönde etkilenmektedir. Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde, Tekirdağ Metropol alt merkezi olarak

sınıflandırılmakta, yani metropol şehirlerin etkisinde kalan ve metropollerle işlevsel ilişkileri üst seviyede olan Endüstriyel Büyüme Odağı olan şehir olarak sınıflandırmaktadır (İzmen ve Özbay, 2015: 29). İstanbul'daki mevcut sanayinin doygunluğa ulaşması ve nüfusunun gereğinden fazla artması Tekirdağ'ın üretim merkezlerinin taşınabileceği konuma getirmektedir. İstanbul'a en yakın ilçeleri olan Çorlu ve Çerkezköy bu olumlu gelişimden en fazla etkilenen ilçeleri olmaktadır.

Küreselleşmenin de etkisiyle yeni iş olanaklarının İstanbul'dan Tekirdağ'a doğru bir hareket eğiliminde olduğu söylenebilmektedir. Küresel ölçekteki uluslararası firmaların Tekirdağ'da firmaların bir şubesini veya merkezlerini taşımaktadır. Bu sayede kent nüfusu yeni iş olanaklarının var olmasıyla birlikte artmaktadır. Kıyı şehri olmasında dolayı yaz turizminin olması şehrin yaz aylarında nüfusunun hareketli bir yapıya dönüşmesine sebep olmaktadır. Ayrıca Trakya'ya açılan kapı olarak görülen Tekirdağ geçiş güzergâhında olması sebebiyle birçok yolcunun uğradığı ve konakladığı bir şehir görünümündedir. Uluslararası limanlara sahip olması küresel ölçekte şehrin önemi artırmakta bu sayede ulus ötesi firmaların bu limanlar vasıtasıyla şehri tanıyabilmekte ve ilişki kurabilmektedir. Bu sebeple gelişen sanayi bölgelerinde, hizmet sektörünün olduğu alanlarda ve limanların etrafında yerleşke sayıları giderek artmaktadır. Şehir gelişmesini sürdürmeye devam ettirdiği sürece ve yatırımların devam etmesiyle birlikte nüfusun günden güne artması kaçınılmaz gözükmektedir.

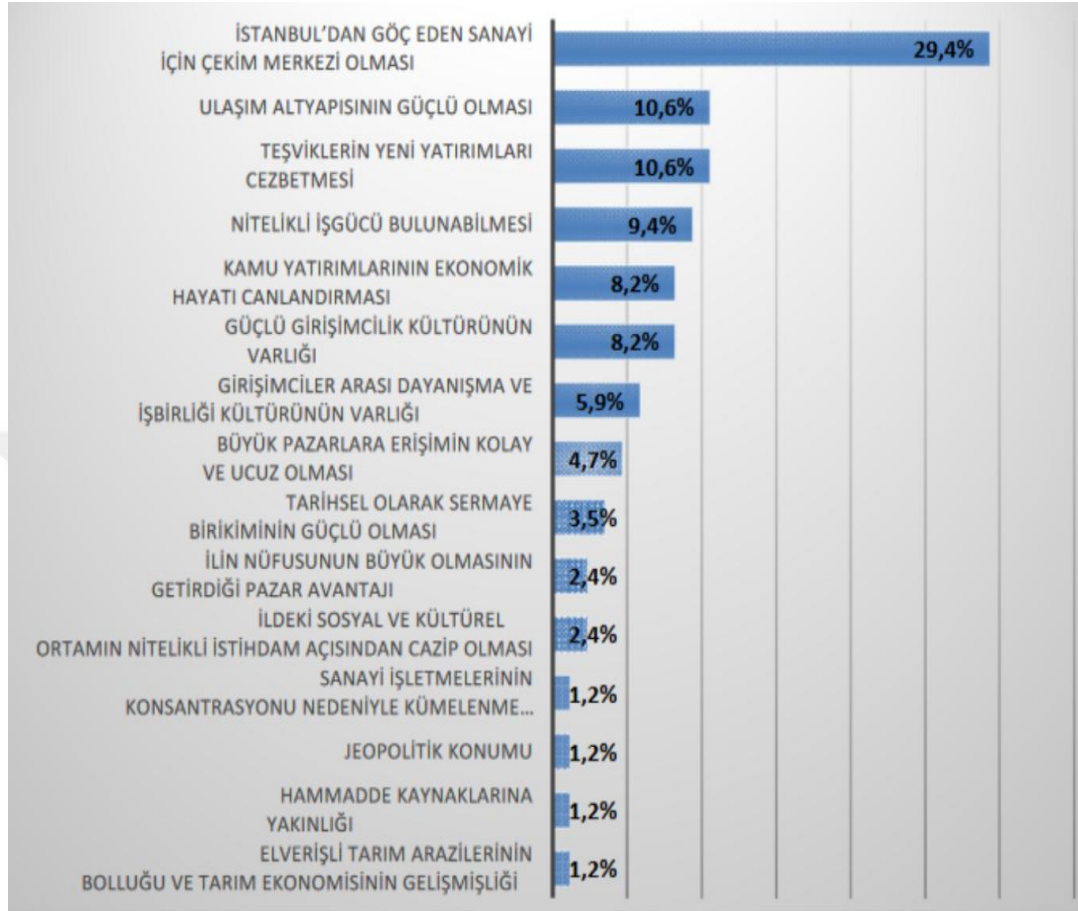
3.3. Tekirdağ'da küresel kent söyleminin ekonomi ve finans sektörü üzerine etkileri

Ülkemizin en önemli sanayi ve turizm kentlerinden biri olan Tekirdağ artan nüfusu ve gelişimi ile birlikte 6 Aralık 2012 yılında büyükşehir olmuştur. Hızlı ve plansız büyümenin getirdiği olumsuzluklar kentin görünümünü bozmaktadır. Geçmişten günümüze kadar tarım ve turizm merkezi olan Tekirdağ artık sanayinin de olduğu bir merkez olmuştur. Tekirdağ verimli toprakları ile birlikte sanayi bölgelerine sağladığı hammadde kaynakları, organize sanayi bölgeleri ve mevcudiyetinde bulunduğu Avrupa Serbest bölgesi, ulaşım imkânlarının olması ve kaliteli işgücünün bulunmasından dolayı ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Bölge için yatırımların cazibe merkezi olmasının sebepleri arasında sahip olduğu doğal kaynakların yanı sıra ulaşım imkânlarının çok kolay olduğu bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Liman ve havayolunun yanı sıra sahip olduğu demiryolu ile birlikte Avrupa'ya açılan yolların üzerinde olması yatırımların yapılması için gerekli olan altyapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Tekirdağ nüfusunun sürekli artması yapılan yatırımların giderek artmasından dolayı kaynaklandığı söylemek mümkündür denilebilir. Sanayi sektörünün İstanbul sınırları dışına kayarak özellikle komşu illerde yoğun bir sanayi bölgesinin oluşmasına ve bu sebeple nüfusun bu alanlarda yığıldığı yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. İşgücün giderek artması ekonomik anlamda istihdamın artması ile birlikte ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Tekirdağ ilçelerinde sanayinin yoğun olduğu bölgeler gelişmişlik bakımından üst sıralarda kendilerine yer bulmaktadır. Tarımın yoğun olduğu yerler ise sosyal gelişmesini geriden takip etmektedir. Tekirdağ'ın gelişimine katkı yapan etmenler arasında İstanbul'a yakınlığı en başta gelen özelliği arasında gelmektedir. İlin büyük pazarlara erişimi hem kolay hem de yakınlığı sayesinde daha ucuz olmaktadır. Ayrıca çeşitli sebeplerle artan nüfus sayesinde nitelikli işgücü bulunabilmektedir. Çorlu ve Çerkezköy ilçeleri gelişen sanayisi sebebiyle yüksek oranda göçmen nüfusu bünyesine çekmektedir. Gelişmiş sanayisiyle birlikte uluslararası firmalara ev sahipliği yapması gelişimine katkı sağlamaktadır. Uluslararası firmaların tercih sebeplerinin altında ulaşım imkanların kolay olması ve nitelikli işgücü ihtiyacını karşılayabilecek olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 11: Tekirdağ Ekonomisinin Gelişimine Katkı Yapmış En Önemli Faktör

Kaynak: İzmen ve Daş, Bölgesel Kalkınma Dinamikleri, Tekirdağ için Plansız Sanayileşme Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları, Trakya Kalkınma Ajansı, Rapor, s. 116.

Görüleceği üzere İstanbul'a yakınlığının sanayi kesiminin Tekirdağ il sınırları içerisine kaymasına sebep olmaktadır. Sanayi sektörü için önemli olan ulaşım ve nitelikli işgücünün şehirde bulunabildiği görülmektedir. Girişimcilik kültürünün yaygın olması şehrin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Hammadde kaynaklarına yakınlığının ulaşım imkânlarıyla birleşmesi neticesinde yatırımların cazibe merkezi konumuna gelmesine sebep olmaktadır. Jeopolitik konumunun önemliliğini Avrupa'ya açılan kapının güzergâhı üzerinde olmasından ve liman şehri olmasından kaynaklanmaktadır. Yatırımcılar için gerekli olan hammadde, ulaşım ve nitelikli işgücü şehrin değerini artırmaktadır. İstanbul'un imkânlarından faydalanmak isteyen sanayicilerin İstanbul içinde kendilerine yer bulamamalarından dolayı en yakın komşu illerine yatırımlarını yapmaktadır. Bu şehirlerin başında Tekirdağ gelmektedir. Elverişli tarım arazilerine sahip olan şehir tarım ekonomisine katkıda

bulunmaktadır. Şehir her alanda ülke ekonomisine katkıda bulunmakta gelişen sanayi ile birlikte şehir yeni dinamikleriyle ekonomisini güçlendirmeye devam etmektedir.

Tablo 12: Tekirdağ İli Dış Ticaret Verileri

	İhracat		İthalat		Net Dış	Dış Ticaret
	Firma Sayısı	Değeri (milyon \$)	Firma Sayısı	Değeri (milyon \$)	Ticaret (milyon \$)	Hacmi (milyon \$)
2009	283	483.240	306	473.826	9.414	957.066
2010	291	546.162	340	603.084	-56.922	1.149.246
2011	319	655.580	423	779.629	-124.049	1.435.209
2012	357	596.924	432	641.097	-44.173	1.238.021
2013	324	662.403	371	779.166	-116.762	1.441.569

Kaynak: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 35.

Yukarıdaki tabloda da inceleneceği üzere 2009 yılında kentin dış ticaret hacmi 957 milyon dolar seviyelerinden 2013 yılında yaklaşık yüzde elli oranında artarak 1,5 milyar dolara kadar çıkmıştır. Kent 2009 yılından sonra dış ticarete açık vermeye başlamıştır. Yıllar geçtikçe kentteki firma sayıları artmış fakat 2013 yılına geldiğinde firma sayısında düşme görülmüştür.

Cumhuriyet dönemi ile tekrar önemli ticaret limanı olarak kullanılan Tekirdağ, il sınırları içinde altı terminal, üç liman tesisi, yedi balıkçı barınağı ve dört iskele bulunmakta olup bu tesislerden yılda 1700'ün üzerinde gemi ile sekiz milyon tonun üzerinde yük elleçlemesi yapılmaktadır (Erdem, 2010: 14). Bu limanlar sırasıyla Tekirdağ merkezde bulunan Akport Limanı, Asyaport Limanı ve Toprak Mahsulleri Ofisi Limanı, Silivri bölgesinde bulunan Botaş ve Opet Limanları, Marmara Ereğlisi bölgesinde bulunan Martaş Limanı aktif olarak denizcilik sektörüne hizmet vermektedir.

Kara ve demiryolu, Tekirdağ limanları için Asya ve Avrupa arasında taşımacılığı kolaylaştırarak Tekirdağ limanlarını önemli bir lojistik üs haline getirmektedir. Önemli limanlara sahip olan Tekirdağ ili bulunduğu konum itibarıyla Yunanistan, Bulgaristan arasında Akport Limanı ile kolayca sağlamakta, önemli konteyner limanı konumunda olan Asyaport limanı ile İstanbul'a ve sanayi

bölgelerine geçişini demiryolu bağlantıları ile sağlamaktadır. Tekirdağ'ın 2023 yılında Marmara denizindeki en büyük liman kenti olması planlanmaktadır (Erdem, 2010: 8).

Üçüncü Boğaz Köprüsü ve Kuzey Marmara Otopanı ile Trakya bağlantısında ilk geçiş güzergâhında bulunması, Çanakkale-İstanbul Otoyolu ve hızlı tren hattı ile ulaşım alanında devlet tabanlı yapılan altyapıya sahip olmaktadır (2014-2023 Bölge Planı Taslağı, 2017: 39). Liman kenti olması sebebiyle şehir bankacılık alanında da güçlenmekte, yeni bankaların açılmasını ve bu sayede yeni istihdam alanları açmaktadır. Aynı zamanda Tekirdağ il sınırları içinde bulunan Namık Kemal Üniversitesi'nde denizcilik ve liman ile ilgili yeni bölümlerin açılması şehrin ihtiyaçlarına yönelik yapılan bir uygulama olduğunu göstermektedir. Eğitimli ve kalifiye elemanların şehir dışında eğitim almalarına gerek kalmadan eğitimlerini alarak limanlarda çalışmasıyla ülke ekonomisine önemli katkı sağlayacaktır.

Trakya bölgesinde en geniş sanayi alanlarına sahip olan Tekirdağ, bünyesinde sanayi sicil odasına kayıtlı işletmeler ile birlikte ülkemizde en fazla sanayicin olduğu 10. şehir olarak kendine yer bulmuştur (Tekirdağ Ekonomisindeki Gelişmeler Araştırma Raporu, 2015: 10). İlin İstanbul'a yakınlığı ve Avrupa'ya açılan yol güzergâhında olması sanayinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Önemli bir lojistik avantajına sahip olması sanayi üreticileri için nitelikli ve niteliksiz işgücü temininin olması Tekirdağ için önemli avantaj yaratmaktadır. Sanayinin hızla geliştiği 1995-2000 yıllarında yaşanan göçler neticesinde Tekirdağ ili, şehrin en yüksek göç hızına ulaştığı yıllar olduğu söylenmektedir (2014-2023 Bölge Planı Taslağı, 2017: 31).

Tekirdağ ilindeki alansal olarak en büyük Organize Sanayi Bölgesi Çerkezköy'de bulunmakta ve 41.216 kişiye istihdam sağlamaktadır aynı zamanda Çorlu'da bulunan Avrupa Serbest Bölgesi, Türkiye'nin en büyük özel serbest bölgesi Edirne Kapıkule Gümrük Müdürlüğü'ne 115 km ve Çorlu Havalimanı'na 15 km uzaklıkta bulunmaktadır (Bal, 2016: 20). İl sınırları içerisinde dünyanın önde gelen markalarının üretimleri gerçekleşmekte, ithalat ve ihracat yönünden Trakya bölgesinin temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çorlu Havaalanındaki uçak

trafiğinin büyük bir kısmı ticari uçakların oluşturduğu ve ülkelerle arasında bölgesel bir havayolu kargo merkezi olması altyapısının güçlendirilmesiyle beklenmektedir (2014-2023 Bölge Planı Taslağı, 2017: 175). Kara, hava ve deniz ulaşımının hepsinin birden şehrin özellikleri içinde olması diğer şehirlerden kendisini bir adım öteye taşımasına sebep olmaktadır. Küresel ölçekteki firmalarla yapılan ticaretin şehir nüfusuna dolaylı ya da dolaysız katkıları olmaktadır.

Tekirdağ sahip olduğu doğal kaynakları (kömür, gaz ve yer altı suyu), İstanbul'a yakınlığı, limanları ile sanayi bölgelerini birbirine bağlayan demiryolu ve otoban yollarının olması, sahip olduğu birçok Organize Sanayi Bölgesi ile ülkemizde gelişmişlik sıralamasında sosyoekonomik yönden 7. sıradadır (Erdem, 2010: 20). Ülkemizde petrol ve doğalgaz rezervleri Trakya bölgesinde yoğunlaşmaktadır. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre Tekirdağ'da 63 tane petrol kuyusunda üretim yapılmakta petrol arama şirketlerinin alakası hayli yüksek seviyelerde olmaktadır (2014-2023 Bölge Planı Taslağı, 2013: 189). Bölge yeraltı zenginlikleri bakımından da cazibe merkezi olduğunu kanıtlamaktadır. Trakya bölgesi yatırımlarının yer seçiminde İstanbul'a olan yakınlığı ve limanları ile birlikte Tekirdağ ön plana çıkmaktadır.

Tekirdağ bölgesinde sanayi sektörünün hızla gelişerek büyümesi ile önemli ölçüde işgücüne istihdama katkıları olmakla birlikte sanayinin gelişmiş olduğu ilçelerde göç sebebiyle nüfus artışı hızla artmaktadır. Tekirdağ zengin kültürel mirasıyla, kıyı turizmine elverişli olmasıyla, tarım-hayvancılık ve bunlara dayalı olarak ortaya çıkan ürünleriyle, geleneksel el sanatlarıyla yaşanabilir bir kent görünümde gözükmektedir. Şehrin dokusunda sanayinin olması tarım arazilerinin geniş yer kaplaması ve deniz turizminin olması şehrin gelişmesine katkı sağlamakla birlikte sürekli etkileşim ve gelişim halindedir.

Küreselleşmenin hızlı ve ani oluşuna hazırlıksız ve altyapısı olmadan yakalanan Tekirdağ, bir yandan çarpık kentleşmeye bir yandan olumsuz çevre koşullarına sahip bir il konumuna gelmektedir. Bu gibi olumsuz etkilenme sürecinden kurtulmak için geleceğe yönelik sağlam planlar yapılmalı ve şehir bu gelişime hazır hale getirilmelidir. Dünya şehri olan İstanbul ile iç içe olmasının

getirdiği olumlu ve olumsuz etkileri bir büyükşehir belediyesi olarak yapılacak planlarla daha uygun zeminlerin hazırlanmasına çaba sarf edilmelidir. Tekirdağ gelişime açık, nüfusu sürekli artan, yatırımların cazibe merkezi olma yolunda ilerleyen, kamu yatırımlarının olduğu bir kent görünümündedir. Yapılacak altyapı yatırımlarıyla şehir yaşanılabilir bir kent olma yolunda ilerlemeli yeni gelecek yatırımlarla birlikte göç alan bir bölge olacağından kent nüfusunun ihtiyaçlarını en üst düzeyde karşılayabilen bir şehir olma yolunda gelişimini sürdürmek zorunda olduğu gözler önüne serilmektedir.

Namık Kemal Üniversitesi'nin açılmasıyla üniversitenin konumunun bulunduğu alana özellikle inşaat sektörünün yatırımları artmaktadır. İnşaat sektörünün İstanbul'a nazaran daha alternatifli ve karlı bir yatırım alanlarının olduğunun göstergesi olarak son yıllarda üniversite etrafındaki yapılaşmanın sürekli artması gösterilebilmektedir. Görüleceği üzere üniversite hastanesiyle birlikte İstanbullu yatırımcıları çekebilmekte bu sayede firmaların Tekirdağ'da yeni şubelerini zamanla açmak mecburiyetine içine girmektedir. Konumun bulunduğu Değirmenaltı Mahallesi üniversite öğrencilerine ev sahipliği yapmakta bu sayede öğrencilere yönelik hizmet sektörü alanının bu bölgeye yatırım yapmasını cazip hale getirmektedir. Nitekim Tekirdağ halkının dışında özellikle İstanbullu girişimcilerin hizmet sektörü alanındaki yatırımları görölmektedir.

Üniversite Araştırma Hastanesi ile sağlık alanında geride kalmış olan Tekirdağ bu sayede gelişmiş teknolojik ekipmanların bulunduğu bir hastaneye sahip olmaktadır. Temelleri atılan şehir hastanesiyle birlikte kent sağlık alanında hizmetlerin gelişerek ilerlediğini göstermektedir. İki büyük hastane ile birlikte hem şehir nüfusuna cevap verebilmekte hem de şehir dışından gelecek olan hastalara cevap verebilmektedir. Yapılan yatırımlar şehirlerin küresel anlamda çeşitli etkileşimler içine girmesine neden olmaktadır.

Göröldüğu üzere Tekirdağ konumu itibariyle İstanbul'a yakın olması ve Avrupa'ya açılan kapı olması sebebiyle ticaret ve ulaşım alanında cazip bir konumdadır. Sahip olduğu yeraltı kaynakları, bir kıyı şehri olması ve işgücü potansiyelinin olması küreselleşen dünyada yatırımların olması için gerekli olan

altyapıya sahip olan bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehir gelişmesini sürdürmekte yeni yatırımlar için uygun koşulları sağlamaya çalışmakta ve bu sayede özellikle İstanbul ile ilişkilerini üst derecede tutmayı başarabilmektedir. Şehir yapılacak yeni düzenlemeler ile birlikte daha gelişmiş bir seviyeye ulaşmasında hiçbir engel görülmektedir. Plansız bir şekilde büyümenin getirdiği çeşitli olumsuzlukların zamanla giderilerek ortadan kaldırılmasıyla birlikte daha yaşanılabilir bir şehir olma yolunda ilerleyebilmiştir.

SONUÇ

Küreselleşmenin tanımlanması oldukça zordur. Buna bağlı olarak bugüne kadar küreselleşme ile ilgili birçok tanımlama ve açıklama yapılmıştır. Küreselleşme; ülkeler arasında üretim etmenlerinin, teknolojinin, mali kaynakların serbestçe hareket edebilmesi, emek, hizmet ve mali piyasaların giderek bütünleştirildiği bir süreç olarak tanımlanabilir. Yani küreselleşme ülkeler ve milletler arasında arada herhangi bir engelin bulunmadığı ve ülkeler ve milletler arasında etkileşimin hat safhada olmasıdır.

Küreselleşme her alanda bir etki ortaya çıkarmaktadır. Bunun en önemli ayağı ekonomik anlamda dünya genelinde bir etkileşim ağı kurması olarak söylenebilmektedir. İktisadi küreselleşme ile ülkeler arasında sınırların ortadan kalktığı, gümrük duvarlarının, gümrük tarifelerinin yok edildiği ve/veya azaltıldığı mal ve hizmet akışlarının daha hızlı ve kolay olabildiği, dünyanın iktisadi olarak bütünleştiği ifade edilebilir. Ekonomik anlamda ulus ötesi şirketler sayesinde devletlerarası etkileşimden ziyade şirketler üzerinden ilintili bir bağ kurulmaktadır. Devletler yerini uluslararası firmalara bırakmaktadır.

Siyasi anlamda devletlerin arka planlara atılarak kurulan örgütlerin etrafında toplanan ve bu örgütler üzerinden ekonomik, toplumsal ve siyasi alanlarda kararların alındığı uluslar üstü kurumlara siyasi otoriteler yetkilerini devretmektedir. Uluslararası kurulmuş olan örgütler neticesinde dünya genelinde gelişen bir olay bu örgütlerin içerisinde yorumlanmakta gerektirdiği hallerde kararlar alınmaktadır. Dünyanın giderek küçülen ve toplumlar arasındaki etkileşimin gün geçtikçe daha hızlı ve kolay olduğu bir yer haline geldiği söylenebilmektedir. İlerleyen teknoloji sayesinde iki farklı noktada yaşayan kişiler birbirlerinden haberdar olabilmekte, kültürel anlamda etkileşim içine girebilmektedir. İletişim ve teknoloji alanında hızla gelişen ve değişen dünyada mekân kısıtlamasının ortadan kalktığını, kişiler ve toplumlar arasında ilişkilerin daha rahat ve daha yoğun olduğunu söylemek mümkündür.

Mekânsal anlamda sınırların ortadan kalktığı bir dünya düzeninde yeni yaşam alanları ortaya çıkmaktadır. Toprak sınırlarının öneminin giderek azaldığı yenedünya düzeninde, teknolojik gelişmelerin sayesinde kişiler etkileşim içinde olmaktadır. Gündelik yaşam içerisinde tüketilen ürünler çeşitli ülkelerin firmaları aracılığıyla kişinin kendi ülkesinde ya üretilmekte ya da ithal edilerek tüketicinin tüketimine sunulmaktadır. Örneğin; bir akşam yemeğinde İtalyan mutfağından yemekler yenilirken sonrasında Latin dansı ile geceye devam edilebiliyor ise küreselleşmenin sınırların ve mekânların ötesine geçtiğini söylemek abartılı bir ifade olmayacaktır.

Günümüz dünyasında sosyal ağlar aracılığıyla dünya genelinde yaşanan bir olaydan anında haberdar olunabilmektedir. Bu sosyal ağlar aracılığıyla örgütlenmeler oluşabilmekte, mesafe tanımadan ortak bir payda üzerinde buluşan kişiler veya kurumlar tepkilerini hep bir ağızdan toplu bir biçimde vermektedir.

Küreselleşmenin birçok alanda etkileri bulunduğu gibi şehirler üzerinde de etkileri olmaktadır. Yenedünya düzeninde ülkelerin biraz daha geri planda kaldığı şehirlerin ise ön plana çıktığı bir sistem ortaya çıkmaya başlamıştır. Metropol şehirlerde kurulan uluslararası firmalar sayesinde dünya genelindeki diğer firmalarla rahatlıkla iletişim kurulabilmektedir. Kentlerin küreselleşmeden etkilenmesiyle birlikte şehre yapılacak yeni yatırımlar ve şehrin kalkınması, gelişmesi için yapılan yeni düzenlemeler, kentin ilerleyen bir hızda göç alan ve nüfusu giderek artan bir kent halini almasına neden olmaktadır. Kentte yığılaşan bu nüfus beraberinde işsizliği getirmektedir. Dünya kenti denilen kentlerde şehir sınırları içerisinde farklılıklar oluşmakta nüfus semt alanının çeşitli bölümlerine toplumsal sınıflanma metoduyla dağılmaktadır. Siyasi anlamda devletin etkisinin giderek azalması ile birlikte kentler uluslararası alanda kendilerini göstermektedir.

Kentlerin konumları yukarıda sözü edilen etkileşimin en önemli parametrelerinden bir tanesidir. İstanbul içinde barındırdığı çeşitli ulusların varlığı, iki kıtayı birbirine bağlayan konumda olması, birçok uluslararası şirketin merkezlerine ev sahipliği yapması, uluslararası organizasyonlar için aranılan kent olması gibi birçok sebeple önemli özelliklere sahip bir dünya kentidir.

Küreselleşmenin de etkisiyle kent, kendi tarihi dokusunu kaybetmeden gelişimini devam ettirmeye çalışmaktadır. Kent birçok medeniyetten insanların bir arada yaşadığı bir kültürel karışımın olduğu bir yapıya sahiptir. İstanbul tarihi dokusuyla birçok medeniyetin kültürel mirasının bulunduğu olduğu bir kenttir. Üç kıtayı birbirine bağlayan konumda olması, hem göç almasına hem de ticaretin daha elverişli yapılmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca uluslararası ticaret için gerekli olan ulaşım imkânlarının hepsine sahip olması uluslararası firmaların merkezlerini İstanbul'a taşımaları için bir gerekçe olmaktadır. Kent ulus ötesi şirketleri bünyesinde barındırmakla beraber yeni yapılacak yatırımlar için de uygun koşulların olduğu bir görüntü içerisinde.

İstanbul giderek artan bir hızla büyümekte ve kendi coğrafi alanına sığamamakta bunun neticesinde komşusu olan iller ile iç içe geçmektedir. Tekirdağ, İstanbul'dan uzaklaşan sanayi için çok ciddi bir cazibe merkezi olmakta, nitelikli ve niteliksiz işgücünün kente göç etmesine sebep olmaktadır. Fakat eğitilmiş ve nitelikli işgücü, çevre, kentsel doku ve ulaştırma altyapısı, karar alma mekanizmaları gibi değişkenler bu hızlı sanayileşmeye ve etkileşime ayak uyduramamakta yeterli gelişimi gösterememektedir. Komşu kentlerde plansız ve altyapısı tam oluşturulmadan İstanbul'dan özellikle sanayinin bu alanlara kayması komşu illerin düzenini ve dengesini sarsmaktadır. Sanayi alanları için uygun alanlarının olması sanayinin gelişimi güzel kurulabilir anlamını taşımamaktadır. Bu nedenle komşu illerinde sanayi bölgeleri kurulmadan önce altyapının gerekli şartları sağlanmalıdır. Tekirdağ özellikle Çorlu ve Çerkezköy ilçeleri ile birlikte İstanbul'dan arta kalan ve sonrasında özellikle bu iki ilçeye kurulan sanayi üretimine ev sahipliği yapmaktadır. Çeşitli sanayi kollarının bulunmasının altında hem İstanbul'a yakınlığı hem de ulaşım imkânlarının iyi olmasından kaynaklanmaktadır. İstanbul'un küresel kent olmasının getirilerinden, yakın komşu illeri de bu sayede faydalanmaktadır.

Ülkemizde dünya çapında tanınan kentlerin olması vizyon açısından önemli olduğundan kentlere bu anlamda yeni görevler yüklemektedir. Antalya denilince nasıl ki akla kıyı turizmi ve film festivalleri geliyorsa Tekirdağ denilince de kentin önde gelen dinamiklerinin ön plana çıkarılması gerektiği söylenebilir. Bu dinamikler;

kıyı turizmi, tarımsal ürünler, sanayi bölgesi ve en önemlisi Avrupa'ya açılan kapının güzergâhında olması gibi özelliklerdir. Ancak birçok sanayi kolunun Tekirdağ'a yerleşmesi çevre sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Özellikle su kaynaklarının kirlenmesi ve azalması yeni açılacak sanayi kollarının önündeki en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayinin bu denli artarak hızlı büyümesi çevresel sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunun için alınacak önlemler neticesinde hem kentte yaşayan insanlar sanayinin olumsuz etkilerine maruz kalmayacak hem de gelişen ve ilerleyen sanayinin olumlu etkileri kente yansımından söz edilecektir. Sanayi bir kentin kalkınması için olmazsa olmazlarındandır. Kent yeni kurulan sanayi kolları, yeni istihdam alanları yaratmakta kent ekonomisine katkılar sunmaktadır.

Yüksek bölgesel performans için büyük pazarlara ve şehirlere kolayca erişimin olması, danışmanlık, reklam, finans gibi sanayi sektörüne yönelik hizmet kollarının gelişmişliği şehrin kalkınmasında önemli rol almaktadır. Bu özellikler Tekirdağ'a uyarlanması ve gelişmesi için önündeki plansız sanayileşmenin yol açtığı çevre kirliliği ortadan kaldırılmalıdır. Bilgi temelli işgücü ihtiyacının temin edildiği, yüksek katma değerli sanayi üretimi ile vergilerin şehrin içinde kalmasının sağlanması ve bu üretimlerin ihtiyaç duyacağı hizmet sektörünün gelişimi ile kent vizyonlarını gerçekleştirebilmesi için bu kıstasları yerine getirmek zorundadır.

Tekirdağ; gelişmekte olan sanayi sektörü ile birlikte sanayinin bulunduğu bölgelerde gerekli olan altyapı çalışmalarının yapılarak lojistik açıdan desteklenmeli ve büyükşehir belediyesinin destekleri ile şekillenmesi gerekmektedir. Artan göçlerin dikkate alınmasıyla sosyal gelişimini geliştirebilmesi için kent sosyal altyapılarına gerekli olan önemi vermek için çaba göstermelidir. Kent yönetimi, vizyonlarını gerçekleştirebilmek için dört koldan çalışmalarını sürdürerek kentin kalkınmasını, gelişmesini kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ile yerine getirebilme imkânını sağlamak zorunda olduğunu bilmelidir. Tekirdağ Avrupa'ya açılan kapı ve İstanbul'un yükünü kaldırabilecek potansiyele sahip bir kenttir. Bu sebeple kent için her türlü hizmet kentte yaşayan nüfusun isteklerinin göz önüne alınarak yapılmasını gerektirmektedir. Kent uzun süren altyapı çalışmaları ile yeniden şekillenmeye

çalıştırılmakta iken yerel halkın bunlardan etkilenmemesi düşünülememektedir. Bu sebeple kent halkını daha az rahatsız edecek yeni metotların denenmesi ve yenileme çabalarının hızlı ve süratli yapılması gerekmektedir. Kentte yapılacak altyapı çalışmaları neticesinde altyapı sorunları ortadan kaldırılmalı ve sonrasında yapılacak yatırımlara odaklanılmalıdır.

Tekirdağ güzel bir kıyı kenti olmasının yanında gerekli hassasiyet gösterildiğinde gelişime açık ve ülke genelinde parmakla gösterilebilecek bir kent olmak için gerekli olan özelliklere sahip olduğu bilinmelidir. Bu bağlamda Trakya'nın incisi olabilmesi için önünde gerçekleştirmesi gereken daha birçok görevleri olduğu unutulmamalıdır. Bu görevleri belediyeçilik ile tek başına yerine getirmesi güç gibi görünmesinden dolayı devlet eliyle desteklerin arttırılarak yapılması daha uygun bir hal almaktadır. Tekirdağ çoğu kentte olmayan özellikleri bir arada bulunduran, deniz turizmi, lojistik, sanayileşme, tarım arazileri, hizmet sektörü gibi birçok özelliği benliğinde taşımaktadır. Bu özellikleri olumlu bir şekilde kullanarak metropol kentler arasında yer almak için çaba göstermelidir. Kıyı turizmi, bünyesinde OSB'leri bulundurması, tarım arazilerinin verimliliği, hizmet sektörünün gelişerek büyümesi, inşaat sektörünün süratli bir biçimde büyüme içinde olması, İstanbul'a yakın konumda olması ile vizyonunu daha da geliştirerek metropol kentler arasında kendisine yer bulmak için kent dinamikleri çaba göstermelidir. Kent bulunduğu konumu ile önemli bir noktada olmakla birlikte İstanbul'a yakınlığı sayesinde gelişiminde desteğini alacağı bir dünya kenti yanı başında bulunmaktadır. Bu nedenle olumlu yönlerinden örnek alabileceği İstanbul metropolünden kendi bünyesinde neleri yapabileceğinin bir saptaması yapmalıdır. Tekirdağ güçlü dinamikleri olan, büyümeye ve gelişmeye açık güzel bir kıyı kenti olduğu görüşü kabul geçer bir görüş olarak söylenebilmektedir.

Kent dinamiklerinin olumlu olarak kullanılması halinde gelişimini hızlı bir şekilde sürdürmekle beraber yatırımları da hızlı bir şekilde çekmeyi başarabilmiştir. Yatırımlar bakımından özellikle son yıllarda artan bir şekilde İstanbul şehrinin yatırımcılarının cazibesini özellikle inşaat sektöründe çekmektedir. Hizmet sektöründe de yoğun bir şekilde özellikle üniversite bölgesinde yatırımlar

artmaktadır. Kent kıyı turizminin daha fazla olabilmesi için gerekli olan hassasiyeti göstermelidir. Kentte mavi bayraklı plajların bulunduğu düşünülürse, deniz turizminin artmasının önünde bir engel olmadığı söylenebilir. Deniz turizminin daha iyi bir şekilde olabilmesi için sahil bölgelerinde kıyı temizliği titizlikle yapılmalıdır. Kent birçok yatırım için uygun ve elverişli bir alanda olmakla birlikte yatırımcılara uygun zemini hazırlamaktadır. Deniz turizmi için de elverişli yatırım alanlarının olduğundan söz edilebilir.

Tekirdağ'ın gelişmesini engelleyen en önemli nedenlerden birisi plansız sanayinin yol açtığı çevre kirliliği ve nitelikli işgücü temini olarak gösterilebilir. Bunları önlemek için AR-GE'nin ön plana alınarak daha bilgi temelli ve yüksek teknolojiye dayalı sanayiye geçiş yapılmalıdır. Nitelikli işgücü temini için kentin sosyal dokusunda iyileştirmelere gidilmeli ve kentin cazibesi arttırılmalıdır. Bunların en başında ulaşım olanaklarının geliştirilmesi gerekmektedir. Tren, liman vb. ulaşım araçlarının geliştirilmesi ile birlikte ihracat ve ithalat için uygun koşullar da sağlanacağından kentin ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Tekirdağ'da geçmiş dönemlerde meydana gelmiş olan plansız sanayileşme neticesinde çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı birçok sanayi kolunun faaliyetlerini engeller hale gelmiştir. Alınacak tedbirler arasında arıtma tesislerinin kurulması, sanayinin bir plan dâhilinde olması, OSB bünyesinde sanayi tesisleri kurulmalıdır. Bu sayede kentte yeni istihdam alanları ortaya çıkacak ve kentte nüfus artacaktır. Kentteki nüfusun ihtiyaçlarına cevap verebilecek sosyal ve kültürel alanların zenginleştirilmesi gerekmektedir. Genellikle nitelikli işgücünün İstanbul'dan gidip gelmeyi tercih ettiği ve Tekirdağ'da ikamet etmediği bilinmektedir. Kentin sanayileşmenin getirdiği faydalardan tam anlamıyla yararlanamadığı bunu önlemek için nitelikli işgücünün kentte daha fazla vakit geçirmesini sağlayacak sosyal imkânların daha da geliştirilmesi gerekmektedir. Birçok başka kentte olduğu gibi Tekirdağ'ın da gelişmesinin önündeki en büyük engellerden bir tanesi de kentteki sorunlar ve çözüm önerileri konusunda fikir birliğine varılamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Kurumlar arasındaki iletişimin daha uyumlu hale gelmesiyle birlikte kentte karşılaşılan sorunlarla daha iyi mücadele edilecek ve kentin gelişmesi için gerekli olan tedbirler hep birlikte alınacaktır.

Tekirdağ'ın gelişmesinin en önemli etkenlerinin başında tarım sektörü gelmektedir. Tarımda arazi parçalanmasının önüne geçmek için devletin yeni çıkardığı toplulaştırma kanunu ile tarım arazilerinin daha elverişli kullanılması için çalışmalar yapılmıştır. Tarım sektörünün sanayi sektörü ile işbirliği içinde olması ve markalaşmayı hedef alan programlar sayesinde tarımdaki gelişim sürmeye devam edecektir. Bu gelişimleri yapabilmesinin önündeki en büyük engellerin başında eğitim ve teknoloji gelmektedir. Kentteki üniversite aracılığıyla tarımsal alanda çiftçilere bilgilendirmeler ve eğitimler verilmeli, gelişen teknolojinin tarımda nasıl kullanacağı hakkında konferanslar, toplantılar, seminerler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adams, S., “Globalization and Income Inequality: Implications for Intellectual Property Rights”, Journal of Policy Modeling, 2008.
- Adıgüzel, Muhittin, “Ekonomik Küreselleşmenin Türkiye Ekonomisine Etkileri”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı 15, Mart-Nisan 2013.
- Ak, Duygu, “Kentler Arası Rekabette İzmir’in Yeri”, Ekonomi Bilimler Dergisi, Cilt 5, No 1, 2013, s. 32.
- Akın, Ömer, “Küresel Bir Finans Merkezi Olarak Londra Örneğinin İncelenmesi”, İş ve Hayat Dergisi, Sayı 7, Cilt 4, 2018, s. 104.
- Aslanoğlu, Rana A., “Kent, Kimlik ve Küreselleşme”, Bursa, 1998.
- Aydın, Durmuş, Küreselleşme ve Yoksulluk, İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, İHH, 2014.
- Bal, Hüseyin, “Kent Sosyolojisi”, 6. Basım, Sentez, İstanbul, 2015.
- Bal, Nejla, “Tekirdağ İli Ekonomik Görünüm Raporu”, Tekirdağ Ticaret İl Müdürlüğü, Nisan 2016.
- Bauman, Z., “Küreselleşme - Toplumsal Sonuçları”, Çeviren: Abdullah Yılmaz, 5. Basım, İstanbul, Ayrıntı Basımevi, 2014.
- Bayar, Fırat, “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye”, Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, 2008.
- Bildiriler Kitabı, “I. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi”, 29 Haziran-01 Temmuz 2012, Konya, İstanbul – 2013.
- Bilgili, Ahmet E., “Bir Dünya Şehri Olarak İstanbul’un Küresel Konumu”, İTO, İstanbul, 2012, Yayın No:2011-34.
- Bozlağan, R. ve Daoudov, M., “İstanbul’un Küresel Yüzü: İstanbul Uluslararası-2”, Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilimler Dergisi, 2016, Cilt 4, Sayı 2.
- Burdett, Ricky, “İstanbul: Kesişimler Şehri”, Report, Urban Age İstanbul Konferansı, LSE, Kasım 2009.
- Çukurçayır, M. Akif, Küreselleşme ve Türkiye’de Yerel Yönetimler, Türkiye Belediyeler Birliği Yayını, Ankara, 2009.
- Demir, K., Çabuk, S., “Türkiye’de Metropolen Kentlerin Nüfus Gelişimi”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 28 Yıl:2010/1.

- Dikkaya, M., & Özyakışır, D., “Küreselleşmenin Ekonomi Politikası”, Ankara, Gazi Kitabevi, 2008.
- Doğan, Hasan H., “Küreselleşme Koşullarında Kentsel Dinamiklerin Gelişimi”, Hitit Üniversitesi SBE Dergisi, Haziran 2011, Yıl 4 Sayı 1.
- Doğan, Naci, “Küreselleşme Bağlamında Sosyal Haklar ve Türkiye”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:8 Sayı:40, Ekim 2015.
- Eke, Ali Erkan, “Anakent Yönetimi ve Yönetimler arası İlişkiler: Batı Deneyimi ve Türkiye”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:18 Sayı:4, 1985.
- Eraydın, Ayda, “Küreselleşme – Yerelleşme ve İşlevleri”, Farklılaşan Kentler, Mülkiyeler Birliği Yayınları, Ankara, No: 25, 2001.
- Erdem, A., “Tekirdağ İli Değerleri Sempozyumu”, 21 Ekim 2010, Ege Basım, İstanbul.
- Erkan, Nihal E., “Şehir Kavramlarının Yolculuğu”, İstanbul, İdeal Kültür Yayıncılık, 2014.
- Ertuğrul, Yasemin, Antalya Tarihi ve Kültürü, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, 2000.
- Geray, Cevat, “Kentleşme Sorunlarının Çözümü Açısından Küreselleşme, Özelleştirme, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 10, S. 4, Ekim 2001.
- Gökçe, Buğra, Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası, Ekim 2016/2, Sayı 36.
- Göktürk, Soysal ve Türeli, “İstanbul Nereye? Küresel Kent, Kültür, Avrupa”, Metis Yayınları, Haziran 2011.
- Görgülü, T., & Kaymaz Koca, S., “Küresel Akışlar İstanbul ve İstanbul’da Küresel Mimarlık”, Makale, Megaron 2009, Cilt 4, Sayı 2.
- Güllüoğlu, Fuat, “Kent Sosyolojisi Kuramları Üzerine Bir Literatür Değerlendirmesi”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:27 Sayı:3, Temmuz 2012.
- Güneş, Fatime, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Kent Sosyolojisi, No:2978, Ocak, 2013.
- Işıklı, Alparslan, “Yeni Dünya Düzeninde Emek – Sermaye Çelişkisi”, Mülkiyeler Birliği Yayınları, Ankara, No:25, 2001.
- İşkur, Tekirdağ İli İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu Faaliyet Raporu, 2017.

- İzmen, Ü. & Özbay, Z., Daş, “Bölgesel Kalkınma Dinamikleri, Tekirdağ için Plansız Sanayileşme Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları”, Trakya Kalkınma Ajansı, Rapor, 2015.
- Kantar, G. Yabancı Sermayenin Serbest Dolaşımı ve AB-Türkiye İlişkileri, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Kantar, G. Söylem Üzerine Notlar, Ankara Detay, 2008.
- Karagöl, E.T., Koç, Y.E. ve Kızılkaya, M., İstanbul’un Finans Merkezi Olma Arayışı, Seta Yayınları, İstanbul, I.Baskı, 2017.
- Kayan, Ahmet, “Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri ve Küresel Kentlerin Özellikleri ile İlgili Bir Değerlendirme”, Makale, 28.05.2015.
- Keleş, Ruşen, “Türkiye’de Kentleşme, Konut ve Gecekondu”, 2.Basım, Cem Yayınevi, İstanbul, 2014-2015, s.42-43, Türkiye Bilimler Akademisi, Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü, TÜBA, Ankara, 2011.
- Keleş, Ruşen, Kent ve Kültür Üzerine, Mülkiye Dergisi, Cilt 29 Sayı 246, 2005.
- Keleş, Ruşen, “Kentleşme Politikası”, Ankara, İmge Kitapevi, 2006.
- Kılınç Savrul, B., & Özel, H. A., 2014, “Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Entegrasyonların Başarı Koşulları”, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt:3 Sayı:2, Aralık 2014.
- Kıvılcım, Fulya, “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt 5, No 1, 2013.
- Kiper, H. Perihan, “Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel-Kültürel Değerlerinin Korunması-Türkiye Bodrum Örneği”, Doktora Tezi, Ankara 2004.
- Korkmaz, Esfender, Siyasette Küreselleşme, Yeniçağ Gazetesi, Makale, 3 Temmuz 2013.
- Kozlu, Cem, “Türkiye Mucizesi İçin Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri”, İş Bankası Yayınları, No: 335, Ankara, 1994.
- Kürkçü, Duygu Dumanlı, “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar”, The Turkish Online Journal of Design, Art And Communication / Türk Online Tasarım, Sanat ve İletişim Dergisi – TOJDAC, Dergi Park Akademik, Cilt: 3 Sayı:2, 2013.
- Levent, T., ve Levent, Y. S., 2011, “Küreselleşme, Mekânsal Planlama Yaklaşımlarındaki Değişme ve Kamu Yararı”, Toplum ve Demokrasi, Yıl 5, Sayı 11, Ocak-Haziran.

- Mahiroğulları, Adnan, “Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi”, Dergipark, Cilt:29 Sayı:247, 2014.
- Marın, Mehmet C., Globalleşme Sürecinde Kent ve Bölgelerin Mekânsal Ekonomilerdeki Rolü ve Ekonomik Coğrafya Eşitsizliği: Bir Yerleşim Yeri Kuramı Yaklaşımı, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, Cilt II, Mart 2004.
- Mutlu, Ahmet, “Küreselleşme Sürecinde Kent Kültürü Anlayışındaki Dönüşümler”, XI. Kamu Yönetimi Forumu, 6-7 Aralık 2012, Ankara, Kamu Politikalarında Dönüşüm, TODAİE Yayın No:373, 561-582, (2012).
- Oktay, “Tarkan, Metropol Kent Yönetimi Yaklaşımları ve Uygulama Modelleri”, Stratejik Kamu Yönetim Dergisi, Kasım 2016.
- Özkan, Y.,E. ve Sıdal, S., “Kentın Dönüşümü ve Yoksunluk, Eğitim Bilim Toplum”, Sayı 24, Makale.
- Özden, Pelin P.,”Kentsel Yenileme”, 1.Baskı, İmge Kitabevi, 2008.
- Özyurt, Cevat, Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma, Açılım, 2. Baskı, İstanbul, 2005.
- Partal, Mehmet O.,”Neden İstanbul”, Marmara Life, Sayı 91, Temmuz/Ağustos 2015.
- Pınar., R. & Sert, H., “Türkiye’nin Ulusal Yaşlı Bakım Politikası Nasıl Olmalıdır?”, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2009 – 2.
- Pustu, Yusuf, Küreselleşme Sürecinde Kent “Antik Site’ den Dünya Kenti’ne”, Sayıştay Dergisi, Sayı: 60, 2006.
- Sarmısaklı, Gülcan, “Güncel Sanat 3 Yaşında”, Mayıs 2016, Yıl: 3, Sayı: 24.
- Sert – Karpuz – Akgün , “Küreselleşme Sürecinde Değişen Kent Kavramı; Mekan ve Politikleşme Üzerine Bir Okuma Çalışması”, Mimar Sinan Üniversitesi, Planlama 2005/2.
- Sezen, B. Y. & Parlar, Y. C., “Dünya Sahnesinde İstanbul”, Öne Çıkan Konular, Rapor, 2016.
- Steger, Manfred B., “Küreselleşme”, Çeviren: Abdullah Ersoy, 2. Baskı, Ankara, Dost Kitabevi, 2013.
- Şahin, Vedat, Tekirdağ İlinde Nüfus ve Yerleşmenin Coğrafi Analizi, Cilt 7, Sayı 35, 2014.

- Şenlier, N. & Eryılmaz, Semiha S., Kentlerarası Rekabette İstanbul'un Yeri, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, C.I., Ankara, DPT ve Pamukkale Üniversitesi, Mart, 2004.
- Talas, M., Kaya, Y., Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları, TUBAR Dosya, XXII, 2007.
- Tanırverdi, E. G. Sosyolojik Açıdan Küreselleşme ve Ulus Devlet, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2011.
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı, 2014.
- Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası, "Tekirdağ Ekonomisindeki Gelişmeler Araştırma Raporu", 2015.
- Topal, A. Kadir, "Yeni Küresel Ekonomik Sistem ve Ulusal Kalkınmada Kentlerin Önemi", Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 6 Sayı 4 Ekim 1997.
- Topal, A. Kadir, "Global kapitalizmde Sermaye Birikimi İçin Yeni Mekânsal Ölçekler: Dünya Kentleri/Global Kentler", Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 12 Sayı 2, 2003.
- Tosun, Gülgün, Tanju, "Türkiye'de Kentleşme-Siyasal Yapılanma İlişkisi", Amme İdaresi Dergisi, Cilt 28, Sayı 4, Aralık 1995.
- TR21 Trakya Bölgesi, 2014 – 2023 Bölge Planı, Trakya, Rapor, Haziran 2013.
- Tümtaş, S., & Ergun, C., "Küreselleşme ve Kentlere Etkileri", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan 2016, Sayı 37.
- Ulueren, Şerife D., "Hedefimiz Antalya'yı Marka Kent Yapabilmek", Kent ve Yaşam, Röportaj, No:23, Kasım-Aralık 2007.
- Yaylı, Hasan, Küreselleşmenin Kentler Üzerine Etkisi: İstanbul Örneği, SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı:24, 2012.
- Yıldırım, Engin, "Küreselleşme, Refah Devleti Ve Risk Toplumu", Küreselleşmenin İnsani Yüzü, Veysel Bozkurt (der.), İstanbul, Alfa Yayınları, 2000.
- Yılmaz, Rasim, "Kentlerin Karşılaştırmalı Üstünlüklerinin Belirlenmesi: Tekirdağ İl ve İlçeleri Örneği", Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 2016, Sayı 2.
- Yücel, N., & Pustu. Y., "Küreselleşme Sürecinde Ulus-Devletin Alternatifi Kent Devleti Olabilir mi?", Türk İdare Dergisi, 2005.

İTERNET KAYNAKLARI

Acar, İbrahim A., “Dünya Kenti Antalya”, <http://acarhoca.com/dunya-kenti-antalya/>, (22.07.2016).

Aktel, Mehmet, Küreselleşme Süreci ve Etki Alanları, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduibfd/article/view/5000122933>, (23.12.2016).

Altan, H. Zeynep, “Bir Sürgünlük Biçimi: Metropol Yaşamı”, İletişim Fakültesi Dergisi, <http://selcuk.dergipark.gov.tr/download/article-file/212175>, (15.04.2017).

Antalya Tarihi, Genel Bilgiler, <http://www.antalya.gov.tr/antalya-tarihi>, (10.03.2017).

Borsa İstanbul, “İstanbul Uluslararası Finans Merkezi”, [http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/Istanbul Uluslararası Finans Merkezi.pdf](http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/Istanbul_Uluslararası_Finans_Merkezi.pdf) (28.04.2017).

Bozlağan, Recep, “Küresel Şehirler ve İstanbul”, Ders Notu, http://ww3.ticaret.edu.tr/bgur/files/2013/10/recep_bozlagan_ders_notu6.docx, (04.03.2017).

BTD Araştırma ve Yazı Grubu, “Bilim ve Teknik Yeni Ufuklara Megakentler”, <http://www.bilimteknik.tubitak.gov.tr/>, (22.04.2017).

Coşkun, M, Küreselleşme, GÜGEF-Coğrafya Bölümü, <http://w3.gazi.edu.tr/~cafoglu/kuresel.htm> (15.11.2016).

Coşkun I., S. ve Ilgar, M. Z., Küreselleşme ve Kültür, [http://www.izu.edu.tr/Assets/Content/File/Enstitu Sekreterligi/2013 Guz Do_nemi Semra Cosgun ilgar ve M Zeki ilgar.pdf](http://www.izu.edu.tr/Assets/Content/File/Enstitu_Sekreterligi/2013_Guz_Do_nemi_Semra_Cosgun_ilgar_ve_M_Zeki_ilgar.pdf), (26.02.2017).

Çelik, Mehmet Y., “Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme”, http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_32/2.cilt/57-74.pdf (24.02.2017).

Dünya, “Antalya”, <http://www.dunya.com/ekonomik-veriler/antalya-dunyanin-en-cok-ziyaretci-cekken-3-sehri-oldu-haberi-238787> (03.04.2017).

Elçin, A.Bora, Küreselleşmenin Tarihçesi, 2012, <http://www.meritymm.com/wp-content/uploads/2013/05/kuresellesme.pdf>, (17.12.2016).

Emlak Ansiklopedisi, Metropol, <http://emlakansiklopedisi.com/wiki/metropol-ne-demektir>, (10.12.2016)

Ercan, Metin, Küreselleşme ve Şehirlerin Bağlantılılığı,
<http://www.radikal.com.tr/yazarlar/metin-ercan/kuresellesme-ve-sehirlerin-baglantililigi-1180155/>, (12.05.2017).

Gelecek İstanbul Rapor,
http://www.arkitera.com/files/proje/1602/GelecekIstanbul_rapor.pdf,
(05.02.2017).

Gezi Alemi, Festivaller Şehri Antalya,
<http://www.gezialemi.com/GenelKonularAyrinti.asp?ID=82&SAYFA=12>,
(17.03.2017).

Giddens, Anthony, Zaman ve Mekânsal Boyutta Küreselleşme,
<http://frmsinsi.net/showthread.php?t=519493>, (10.06.2016).

Gulgun, Çiğdem, Siyasi Küreselleşme,
<https://gulguncigdem.wordpress.com/2011/07/21/siyasi-kuresellesme/>,
(23.02.2017).

İstanbul'un Gerçek Bir Dünya Şehri Olduğunun 9 Kanıtı,
<https://onedio.com/haber/istanbul-un-bir-dunya-sehri-oldugunun-9-kaniti-454534>, (20.04.2017).

İstanbul Kalkınma Ajansı, “İstanbul Yatırım Rehberi”, 2015,
<http://www.istka.org.tr/media/1254/%C4%B0stanbul-yatirim-rehber%C4%B0-tr.pdf>, (20.03.2017).

İstanbul Nüfusu, <http://www.nufusu.com/il/istanbul-nufusu>, (13.02.2017).

Kaya, Erol, “Metropolitan Kent Yönetimi”,
<http://readgur.com/doc/643776/metropolitan-kent-y%C3%B6netimi>,
(01.06.2017).

İstanbul International Finance Center (IIFC), Londra Uluslararası Finans Merkezi,
<http://iifc.com.tr/londra-uluslararası-finans-merkezi/>, (20.01.2019).

New York Hakkında Bilinmesi Gerekenler, <https://gezimanya.com/amerika-birlesik-devletleri/new-york-hakkinda-bilinmesi-gerekenler>, (10.01.2019).

Orta Anadolu Süs Bitkileri ve Mamulleri İhracatçıları Birliği, “Expo 2016 Antalya Projesi”,
<http://www.susbitkileri.org.tr/tr/expo-2016-antalya-projesi>,
(13.03.2017).

Özkan, Muhlis, “Küreselleşme ve Yerelleşme”, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim,
<http://dahafazlasiyaset.blogspot.com.tr/2009/05/kuresellesme-ve-yerellesme.html>, (05.02.2017).

Özkan, Muhlis, “Kentleşme, Metropol ve Dünya Kenti”, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim, Makale,

<http://dahafazlasiyaset.blogspot.com.tr/2009/05/kentlesme-metropol-ve-dunya-kenti-19.html> ,(18.12.2016).

Pera Müzesi, “Düşlerin Kenti: İstanbul”, Geçmiş Koleksiyon Sergileri, <http://www.peramuzesi.org.tr/Sergi/Duslerin-Kenti-Istanbul/152> (15.01.2017).

Star Gazetesi, 5 Yıldızlı Dünya Kenti Antalya, <http://www.star.com.tr/guncel/5-yildizli-dunya-kenti-antalya-haber-1069767/> (26.03.2017).

Tekirdağ'ın Tarihi, <http://www.sehirtarihleri.com/tekirdag/> , (13.04.2017).

TMMOB, “Şehir Plancıları Odası”, Planlama, http://www.spo.org.tr/yayinlar/dergi_listele.php?sr=1&dergi=3&1=1 , (10.05.2017).

Tekirdağ Nüfusu, <http://www.nufusu.com/il/tekirdag-nufusu> (10.04.2017).

Tekirdağ Şehri Hakkında Genel Bilgi ve Tanıtım, <http://www.helponto.com/Tekirdag.html> (15.04.2017).

Tekirdağ Tarihçesi, <http://www.nkfu.com/tekirdag-tarihcesi-tarihi-yerleri/> (17.04.2017).

Türkiye Nüfusu İl İlçe Mahalle Köy Nüfusları, Tekirdağ Nüfusu, <http://www.nufusune.com/tekirdag-nufusu> , (17.05.2017).

Üç Kemaller Diyarı Tekirdağ, www.tmo.gov.tr/upload/images/subeharita/kultur/tekirdag.pdf (20.05.2017).

Wikipedia, New York Hakkında Bilgiler, https://tr.wikipedia.org/wiki/New_York (05.01.2019).

World Cities Expo İstanbul 17, “Dünya Akıllı Şehirler Fuarı İstanbul’17”, http://www.worldcitiesexpo.istanbul.tr/medya/basin_bultenleri/gelecegin-akilli-sehirleri-world-cities-expo-istanbulda (30.04.2017).

Yararlı Bilgiler, “Antalya’nın Tarihi ve Tarihçesi”, <http://www.diyadinnet.com/YararliBilgiler-624&Bilgi=antalyan%C4%B1n-tarihi-ve-tarih%C3%A7esi> , (05.02.2017).

Yazman, Derya, Küresel Kentler, <http://v3.arkitera.com/h52012-kuresel-kentler.html>, (15.09.2016).

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Küreselleşme ÖİK Raporu, DPT:2544; ÖİK: 560, Ankara 2000. <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/OzelIhtisasKomisyonuRaporlari.aspx>

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Bayburt'ta doğdu. İlk ve orta öğretimini Tekirdağ'da tamamladı. 2007 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İktisat bölümünde başlamış olduğu eğitimini 2011 yılında bitirdi. Üniversite bitirme tezi olarak Vietnam ekonomisini ve 2008 küresel ekonomik krizin Vietnam ekonomisindeki etkileri üzerinde çalışması bulunmaktadır. Üniversite yaşamından sonra çeşitli özel sektörlerde iş hayatına geçiş yaptı. 2014 yılının ocak ayında çalışmaya başladığı Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinde, Tekirdağ Bölge Birliğine bağlı Kaşıkçı Tarım Kredi Kooperatifinde yetkili memur olarak görevine devam etmektedir.

